

Suomalainen tv-tarjonta 2001

Sisällys:

Yhteenveto	5
Johdanto	7
1 YLEISKATSAUS 2001	9
1.1 Ohjelma-aika	9
Taulukko 1.1.1. Viikoittainen ohjelma-aika kanavittain 2000-2001 (h/vko)	
Taulukko 1.1.2. Viikoittainen ohjelma-aika kanavittain eri kausina 2001 (h/vko)	
1.2 Kokonaistarjonta ja paras katseluaika	10
Taulukko 1.2. Valtakunnallisten kanavien ohjelmatarjonta ohjelmatyypeittäin 2001 (%)	
Kuvio 1.2. Valtakunnallisten kanavien ohjelmatarjonta ohjelmatyypeittäin 2001 (h/vko)	
1.3 Arki ja viikonloppu	13
Taulukko 1.3. Kanavien ohjelmarakenne arkisin ja viikonloppuisin 2001 (%)	
1.4 Ohjelmisto alkuperämaittain	14
Taulukko 1.4.1. Kanavien ohjelmatarjonta alkuperän mukaan 2001 (%)	
Taulukko 1.4.2. Ohjelmien alkuperä ohjelmaluokittain 2001 (%)	
1.5 Ensilähetykset ja uusinnat	16
Taulukko 1.5. Uusintojen määrä kanavittain 2001 (h/vko)	
Kuvio 1.5. Ensilähetysten ja uusintojen osuus kanavittain 2001 (%)	
1.6 Ohjelmiston sarjoittuminen	17
Taulukko 1.6. Sarjamuotoisten ohjelmien määrä kanavittain 2001 (h/vko)	
Kuvio 1.6. Sarjamuotoisten ja pisteohjelmien osuus kanavittain 2001 (%)	
2 KANAVAPROFIILIT	18
2.1 Profiili: TV1	18
Taulukko 2.1.1. TV1:n ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2001 (%)	
Kuvio 2.1. TV1:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (%)	
Taulukko 2.1.2. TV1:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (h/vko)	

2.2 Profiili: TV2	21
Taulukko 2.2.1. TV2:n ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2001 (%)	
Kuvio 2.2. TV2:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (%)	
Taulukko 2.2.2. TV2:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (h/vko)	
2.3 Profiili: Yleisradio	24
Kuvio 2.3. Ylen koko ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (%)	
Taulukko 2.3. Ylen koko ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (h/vko)	
2.4 Profiili: MTV3	26
Taulukko 2.4.1. MTV3:n ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2001 (%)	
Kuvio 2.4. MTV3:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (%)	
Taulukko 2.4.2. MTV3:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (h/vko)	
2.5 Profiili: Nelonen	29
Taulukko 2.5.1. Nelosen ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2001 (%)	
Kuvio 2.5. Nelosen ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (%)	
Taulukko 2.5.2. Nelosen ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (h/vko)	
2.6 Kanavavertailu	31
Kuvio 2.6 Kanavien vertailu ohjelmatyypeittäin 2001 (%)	
2.7 Muutokset 2000-2001	37
Taulukko 2.7. Ohjelmatarjonnan muutokset kanavittain 2000-2001 (h/vko)	
3 ERITYISYLEISÖJEN OHJELMAT 2001	41
3.1 FST	41
Taulukko 3.1.1. FST:n ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2001 (%)	
Kuvio 3.1. FST:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (%)	
Taulukko 3.1.2. FST:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (h/vko)	
3.2 Lastenohjelmat	44
Kuvio 3.2. Lastenohjelmien jakautuminen kanavittain 2001 (%)	
Taulukko 3.2.1. Lastenohjelmien osuus ohjelmatarjonnasta kanavittain 2001 (%)	
Taulukko 3.2.2. Lasten- ja nuortenohjelmien alkuperä kanavittain 2001 (%)	
4 MONIPUOLISUUS 1997-2001	46
Kuvio 4.1. Koko ohjelmiston monipuolisuus eri kanavilla 1997-2001	
Kuvio 4.2. Parhaan katseluajan ohjelmiston monipuolisuus eri kanavilla 1997-2001	
Kuvio 4.3. Koko ohjelmiston monipuolisuus yli kanavien 1997-2001	
Kuvio 4.4. Parhaan katseluajan ohjelmiston monipuolisuus yli kanavien 1997-2001	

5 DIGITAALISET TELEVISIOKANAVAT 2001	50
5.1 Uusien kanavien kokonaistarjonta	50
Taulukko 5.1.1. Digitaalisten kanavien ohjelmatarjonta syksyllä 2001 (h/vko)	
Kuvio 5.1. Digitaalisten kanavien ohjelmatarjonta syksyllä 2001 (%)	
Taulukko 5.1.2. Digitaalisten kanavien ohjelmatarjonnan alkuperä syksyllä 2001 (%)	
5.2 Profiili: YLE 24	53
Kuvio 5.2. YLE 24:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin syksyllä 2001 (%)	
5.3 Profiili: YLE Teema	55
Kuvio 5.3. YLE Teeman ohjelmisto ohjelmatyypeittäin syksyllä 2001 (%)	
5.4 Profiili: FST-D	57
Kuvio 5.4.1. FST-D:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin syksyllä 2001 (%)	
Kuvio 5.4.2. FST-D- ja analoginen FST-ohjelmisto ohjelmatyypeittäin syksyllä 2001 (%)	
5.5 Profiili: Yleisradion uudet digitaaliset kanavat	60
Kuvio 5.5. Ylen digitaalisten kanavien ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (%)	
5.6 Profiili: SubTV	61
Kuvio 5.6. SubTV:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin syksyllä 2001 (%)	
5.7 Profiili: Urheilutelevisio	63
Kuvio 5.7. Urheilutelevision ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (%)	
6 VERTAILU RUOTSALAISEEN TELEVISIO-TARJONTAAN 2001	64
6.1 Tutkitut ruotsalaiset televisiokanavat	64
6.2 Ruotsalaisen ja suomalaisen selvityksen verrannollisuus	65
6.3 Kanavavertailu	66
Taulukko 6.3 Informatiivisten, viihteellisten ja urheiluohjelmien määrä suomalaisilla ja ruotsalaisilla kanavilla 2001 (h/vko)	
Kuvio 6.3.1. Informatiivisten, viihteellisten ja urheiluohjelmien osuudet suomalaisilla ja ruotsalaisilla julkisen palvelun kanavilla 2001 (%)	
Kuvio 6.3.2. Informatiivisten, viihteellisten ja urheiluohjelmien osuudet suomalaisilla ja ruotsalaisilla kaupallisilla kanavilla 2001 (%)	
Kuvio 6.3.3. Informatiivisten, viihteellisten ja urheiluohjelmien osuudet suomalaisilla ja ruotsalaisilla julkisen palvelun kanavilla parhaaseen katseluaikaan 2001 (%)	
Kuvio 6.3.4. Informatiivisten, viihteellisten ja urheiluohjelmien osuudet suomalaisilla ja ruotsalaisilla kaupallisilla kanavilla parhaaseen katseluaikaan 2001 (%)	

Liitteet

Liite 1: Ohjelmaluokitus	71
Liite 2: Monipuolisuusmittari	74
Liite 3: Liitetaulukot ja –kuviot	75
Taulukko A. Ohjelmat ohjelmatyypeittäin eri kanavilla esimerkkiviikolla 7/2001	
Kuvio A. Informatiivisten ohjelmien osuus kanavittain 1993-2001 (%)	
Kuvio B. Viihteellisten ohjelmien osuus kanavittain 1993-2001 (%)	
Kuvio C. Ohjelmiston monipuolisuus kanavittain ja kokonaisuudessaan 1988-2000 (%)	
Kuvio D. Ohjelmiston monipuolisuus kanavittain ja kokonaisuudessaan parhaaseen katseluaikaan 1988-2000 (%)	

Yhteenveto

Tv-tarjonta 2001

Suomen valtakunnalliset analogiset televisiokanavat – TV1, TV2, MTV3 ja Nelonen – lähettivät vuonna 2001 yhteensä 397 viikkotuntia ohjelmaa. Tämä tarkoittaa keskimäärin 57 tunnin päivittäistä ohjelmatarjontaa.

Valtakunnallisesta ohjelmatarjonnasta neljänneksen muodosti ulkomainen fiktio, toisen neljänneksen yhteenlaskettuna ajankohtaisohjelmat ja urheilu. Viihdettä ja elokuvia tarjottiin kumpaakin hieman alle kymmenen prosenttia. Kotimainen fiktio, kulttuuri- ja opetusohjelmat olivat ohjelma-ajaltaan pienimmät ohjelmatyypit. Parhaaseen katseluaikaan eli nk. *prime time* -aikaan¹ ulkomaisella fiktiolla oli edelleen suurin osuus tarjonnasta, mutta viihde, elokuvat ja toisaalta uutiset saivat silloin suhteessa lisää ohjelma-aikaa.

Vaikka ulkomaisen fiktion rooli on suomalaisessa televisiotarjonnassa keskeinen, oli kuitenkin miltei 60 prosenttia vuoden 2001 ohjelmistosta kotimaista tuotantoa. Sarjamuotoiset ohjelmat hallitsivat tarjontaa; niitä oli jopa neljä viidesosaa koko ohjelmistosta. Uusintoja oli vuoden 2001 tv-tarjonnasta vajaa neljännes.

Kanavavertailu 2001

TV1 oli informaatiopainotteisin kanava, joka panosti erityisesti ajankohtaistarjontaan, asia- ja opetusohjelmiin sekä uutisiin. Toisaalta myös ulkomainen fiktio sai kuudenneksen ohjelma-ajasta. Kanavalla korostui suomalainen ja eurooppalainen tarjonta.

TV2:n ohjelmisto jakautui melko tasaisesti informatiivisiin ja viihteellisiin ohjelmiin, eikä yksikään ohjelmatyyppeistä varsinaisesti hallinnut sen tarjontaa. Suurimpia ohjelmaluokkia olivat toisaalta urheilu ja ulkomainen fiktio, toisaalta ajankohtais- ja asiaohjelmat. Kanavalla oli korkein kotimaisuusaste muihin analogisiin kanaviin verrattuna.

MTV3-kanava tarjosi jotakuinkin kaksi kolmasosaa viihteellisiä ja kolmanneksen informatiivisia ohjelmia. Ohjelmiston alkuperä jakautui selvästi kahtaalle: vajaa kaksi kolmannesta kotimaisia ohjelmia, vajaa kolmannes pohjoisamerikkalaista tarjontaa.

Nelosella korostui selvimmin ulkomaisen fiktion osuus, jota oli reilut 40 prosenttia tarjonnasta. Kanavalla nähdäänkin suomalaisen analogisen tv-tarjonnan viihteellisintä ohjelmistoa: seuraavaksi suurimmat ohjelmaluokat olivat urheilu, viihde ja elokuvat. Nelosen profiili alkuperämaiden suhteen oli selkeä: reilut kolme neljänneistä tarjonnasta jakautui tasan kotimaisen ja pohjoisamerikkalaisen tuotannon kesken, loput tarjonnasta oli eurooppalaista.

Julkinen palvelu ja kaupalliset kanavat profiloituvat eri ohjelmatyypeillä. Perinteiset asia- ja kulttuuriohjelmat, kotimaiset lastenohjelmat sekä opetusohjelmat ovat käytännössä miltei täysin Ylen genrejä. Opetuksella olikin merkittävä osuus (n. 10%) TV1:n ohjelmistosta. MTV3

¹ Tässä tutkimuksessa: ohjelmat, jotka alkoivat klo 18.05 – 22.05

puolestaan tarjosi suhteessa enemmän viihdettä kuin muut kanavat, kun Nelosen koko profiilin painotus on selvästi ulkomaisessa fiktiossa.

FST:n ohjelmisto TV1:llä ja TV2:lla muodosti käytännössä miltei täyden palvelun tarjonnan. Ohjelmisto oli korostetun informatiivista, mutta sieltä löytyi kaikkia ohjelmatyyppejä elokuvia lukuun ottamatta.

Suomalainen analoginen TV-tarjonta ei juurikaan muuttunut vuodesta 2000 vuoteen 2001 tuntimäärän tai ohjelmistoprofiilien osalta. Edellisvuoden tapaan suomalaiset tv-kanavat asettuivat vuonna 2001 selvään jatkumoon, jossa TV1 on informaatiopainotteisin, TV2 ja MTV3 seuraavat ja Nelosen voisi sanoa erikoistuneen fiktiosarjoihin. Näkyvin yksittäin muutos oli tapahtunut MTV3:n profiilissa. Päinvastoin kuin muutamana edellisenä vuonna kanava oli vuonna 2001 kasvattanut ulkomaisen fiktion osuutta ja vähentänyt ajankohtaisohjelmien tarjontaa.

Monipuolisuus

Suomalainen televisiotarjonta oli vuonna 2001 edellisvuosien tapaan monipuolista tai hyvin monipuolista eikä siinä ollut tapahtunut suuria muutoksia². Yleisradion kummatkin kanavat osoittautuivat kaupallisia kilpailijoitaan selvästi monipuolisemmiksi, niin kokonaistarjonnassa kuin parhaana katseluaikanakin. Monipuolisuusanalyysi todentaa myös julkisen palvelun kanavien keskinäistä työnjakoa ja toisaalta kaupallisten kanavien keskinäistä kilpailua. Yhdessä neljän analogisen kanavan järjestelmä palveli edelleen vuonna 2001 katsojia hyvin ja tarjosi erittäin monipuolisen ohjelmiston.

Digitaaliset kanavat

Elokuussa 2001 aloittaneet uudet digitaaliset kanavat – YLE 24, YLE Teema, FST-D, Subtv ja Urheilukanava – lähettivät syksyllä 2001 jo runsaasti ohjelmaa, yhteensä osapuilleen 200 viikkotuntia. Vaikka kanavat FST-D:tä lukuun ottamatta keskittyvät tiettyihin ohjelmatyyppeihin, niiden yhteenlaskettu tarjonta muistutti analogisten täyden palvelun kanavien profiilia. Subtv:tä lukuun ottamatta kanavien ohjelmistot olivat käytännössä täysin kotimaisia tai suomalaisen tarjontaan painottuneita.

Vertailu Ruotsiin

Ruotsalainen tv-kenttä on osin suomalaisen kaltainen, sillä siellä toimii kaksi julkisen palvelun kanavaa. Nämä muistuttavat Ylen kanavia, sillä niiden välillä vallitsee selkeä keskinäinen työnjako viihteellisemmän ja informaatiopainotteisemman sisällön suhteen. Toisaalta Ruotsissa toimii vain yksi maanpäällinen kaupallinen kanava, TV4, joka on MTV3:n kaltainen. Vertailun viisi kaupallista satelliitti- ja kaapelikanavaa ovat osin hyvinkin eriytyneitä kohderyhmäkanavia. Paras katseluaika osoittaa, että Ruotsissa julkinen palvelu pitäytyi vuonna 2001 informatiivisempänä kuin Suomessa, kun taas kaupalliset kanavat viihteellistivät prime time -aikaan ohjelmistojaan suomalaisia kaupallisia kanavia enemmän.

² Tässä selvityksessä on käytetty yhdenmukaistettua ohjelmistoluokitusta, joka poikkeaa aiempien tutkimusten luokituksista (vrt. Suomalainen tv-tarjonta 2000, Liikenne- ja viestintäministeriön julkaisuja 41/2001, Helsinki.). Monipuolisuus on laskettu vuosille 1997-2001 ja indeksiluvut poikkeavat edellisen selvityksen tuloksista, sillä informatiiviset ohjelmatyypit saavat tässä analyysissä hieman enemmän painoarvoa.

Johdanto

Aineisto

Tämä selvitys tarkastelee vuoden 2001 suomalaisen analogisen tv-tarjonnan rakentumista ja monipuolisuutta. Lisäksi kuvataan uusien digitaalisten kanavien tarjontaa sen alkuvaiheessa, syksyllä 2001. Lopuksi vertaillaan analogisten kanavien tarjontaa ruotsalaiseen tv-tarjontaan.

Analogisten kanavien (TV1, TV2, MTV3 ja Nelonen) aineisto koostuu yhteensä seitsemästä otosviikosta vuonna 2001 eli viikoista 5-7, 27-28 ja 42-43. Täten aineiston valinta on yhdenmukainen vuoden 2000 raportin kanssa³. Analoginen aineisto koostuu yhteensä 5.581 havainnosta eli ohjelmasta. Aineisto perustuu kanavien omiin ohjelmatietokantoihin sekä Finnpanel Oy:n tv-mittaritutkimusta varten tv-yhtiöiltä saamiin lähetyspäiväkirjoihin. Aineiston tietoja on myös tarkistettu mm. lehtien tv-ohjelmatiedoista.

Aineistosta on kuitenkin raportointia varten poistettu havainnot, jotka eivät ole ”perinteisiä ohjelmia”, mutta jotka kestollaan olisivat huomattavasti vinouttaneet tarjonnan profiilia tietyissä ohjelmaluokissa. Nämä ohjelmat olivat *Uutisikkuna* (TV1 yli 45 viikkotuntia; TV2 lähes yhdeksän viikkotuntia kanavien tarjonnasta), MTV3:n *Ostoskanava* sekä Nelosen *Ostosruutu* (kummatkin n. 20 viikkotuntia) ja *www.nelonen.fi* (n. seitsemän viikkotuntia). Samoin aineistosta poistettiin MTV3:n ja Nelosen nk. *tv-chatit* (*GSMchat*, *GSMdeitti*, *Adeitti*). Jos viimeksi mainitut ohjelmat olisi laskettu mukaan vaikkapa viihdeohjelmien luokkaan, ne olisivat tuplanneet sekä MTV3:n että Nelosen viihdeohjelmien osuudet.

Selvityksen digitaalisia kanavia käsittelevään erityiskatsaukseen on mukaan valittu ne uudet kanavat, jotka aloittivat lähetyksensä 27. 8. 2001: YLE 24, YLE Teema, FST-D, Subtv ja Urheilukanava⁴. Täten näiden kanavien osalta otosviikoiksi jäävät ainoastaan viikot 42-43, 15.-28. 10. 2001. Kahden viikon otos on tässä yhteydessä riittävä, sillä sen avulla on tarkoitus karkeasti kuvata digiajan alkuvaihetta, ei niinkään tuottaa suoraa ja yhtenäistä vertailua analogiseen tarjontaan. Digitaalisten kanavien aineisto sisältää yhteensä 909 havaintoa eli ohjelmaa, ja siitä on poistettu chat-ohjelmat. Aineisto on osin saatu suoraan kanavilta sekä osin koodattu lehtien ohjelmatiedoista.

Selvityksen toisessa erityiskatsauksessa vertaillaan ruotsalaista ja suomalaista televisiotarjontaa. Ruotsalainen aineisto on saatu Ruotsin radion ja television tarkastuslautakunnan, Granskingsnämnden för radio och TV:n teettämästä selvityksestä *Svenskt TV-utbud 2001*.⁵ Vaikka ruotsalaisen ja tämän selvityksen otannat poikkeavat toisistaan, on vertailu karkealla tasolla mahdollista (ks. tarkemmin, luku 6).

Tässä selvityksessä aineistojen raportointi ei perustu absoluuttisiin ohjelmamääriin vaan ohjelmien lähetyskestoon. Tulokset esitetään useimmiten joko viikoittaisina tuntimäärinä tai

³ Suomalainen tv-tarjonta 2000 (2001).

⁴ Analogisten kanavien digitaalisia rinnakkaiskanavia - TV1-D, TV2-D, MTV3D ja NelonenD - ei ole erikseen tarkasteltu tässä yhteydessä, sillä ne lähettävät vielä edelleen pääosin samaa ohjelmistoa kuin vastaavat analogiset kanavat.

⁵ Ks. *Svenskt TV-utbud 2001*, Granskingsnämndens rapportserie nr. 9, Stockholm 2002; www.grn.se.

prosenttiosuuksina. Kestolla painotettu aineisto kertoo siten siitä, millainen ohjelmatarjonta on katsojien kannalta; millaiset ohjelmat saavat eniten tilaa lähetysvirrassa. Tämä on yleinen käytäntö ohjelmistotutkimuksissa, myös Ruotsin vastaavissa selvityksissä.

Menetelmä

Selvityksessä kuvataan kvantitatiivisesti tv-ohjelmiston rakennetta seuraavilla muuttujilla, jotka ovat yhtenevät vuoden 2000 raportin kanssa:

- 1 Kanava
(TV1, TV2, MTV3, Nelonen; myös FST:n ohjelmat on koodattu erikseen)
- 2 Lähetyspäivä
- 3 Lähetysaika
- 4 Kesto (minuuteissa ja tunneissa)
- 5 Ohjelmaluokka:
uutiset, ajankohtaisohjelmat, asiaohjelmat, kulttuuriohjelmat, palvelu- ja harrasteohjelmat, urheilu, kotimainen fiktio, ulkomainen fiktio, elokuvat, lastenohjelmat, opetusohjelmat, viihde ja muut ohjelmat⁶
- 6 Alkuperä: Suomi, Pohjoismaat, Eurooppa, Pohjois-Amerikka ja muu maailma
- 7 Jatkuvuus: piste- vai sarjamuotoinen ohjelma (tässä: kolme tai useampia osia)
- 8 Uusinnat: ensilähetys vai uusinta

Muuttujat on rakennettu vastaamaan pitkälti tv-yhtiöiden ja Finnpanel Oy:n syksyllä 1999 käyttöön ottamaa yhtenäistä tv-ohjelmaluokitusta, jotta vertailut ja mahdolliset jatkotutkimukset voitaisiin toteuttaa mahdollisimman helposti. Ohjelmaluokitusta on kuitenkin hieman muokattu tuottamaan tarkempaa tietoa ohjelmistoista.

Monipuolisuusanalyysissä (luku 4) on edellisvuoden selvityksestä poiketen käytetty samaa ohjelmistoluokitusta kuin muussakin tarjonnan kuvauksessa. Siksi vuodet 1997-2000 esitetään tässä selvityksessä uudelleen siten, että monipuolisuusindeksit on laskettu yllä kuvattuun ohjelmaluokitukseen perustuen.

⁶ Luokittelu on kuvattu tarkemmin liitteessä 1 ja havainnollistettu esimerkkiviikon ohjelmanimikkeillä eri kanavilla, liitteessä 3, ks. taulukko A.

1 YLEISKATSAUS

Selvityksen ensimmäinen luku tarkastelee yleisesti vuoden 2001 analogista suomalaista tv-tarjontaa ohjelma-ajan, parhaan kokonaistarjonnan ja parhaan katseluajan tarjonnan, arki- ja viikonlopputarjonnan, ohjelmien alkuperän, uusintojen sekä sarjoittumisen kannalta.

1.1 Ohjelma-aika

Suomalaiset valtakunnalliset analogiset televisiokanavat TV1, TV2, MTV3 ja Nelonen tarjosivat katsojille vuonna 2001 viikoittain yhteensä noin 397 tuntia eli päivittäin noin 57 tuntia ohjelmaa. Eniten ohjelmia lähetti TV1, sitä seurasivat järjestyksessä MTV3, Nelonen ja TV2. Vuoteen 2000 verrattuna tarjonnan määrä pysyi lähes ennallaan. MTV3 kasvatti tarjontaa viidellä tunnilla viikossa, TV1 ja TV2 tarjosivat käytännössä saman verran ohjelmaa kuin edellisvuonna, ja Nelosen tarjonta kutistui hivenen (ks. **taulukko 1.1.1**). Vaikuttaa siltä, että Nelonen onkin nyt vakiinnuttanut ohjelmatarjontansa määrän, kun se uutena kanavana kaksinkertaisti ohjelma-aikansa vuodesta 1997 vuoteen 2000⁷. Kaikki kanavat toteuttivat kuitenkin kausivaihtelua siten, että vähensivät kesällä tarjontaansa selvästi (**taulukko 1.1.2**).

Taulukko 1.1.1. Viikoittainen ohjelma-aika kanavittain 2000-2001 (h/vko)

	TV1	TV2	MTV3	Nelonen	Yht.
2000	116	84	103	90	393
2001	116	85	108	88	397
Muutos % 2000-2001	0	1	5	-2	1

Taulukko 1.1.2. Viikoittainen ohjelma-aika kanavittain eri kausina 2001 (h/vko)

	TV1	TV2	MTV3	Nelonen	Yht.
kevät	122	92	116	90	420
kesä	103	75	82	80	341
syksy	118	85	122	91	417

⁷ Ks. Suomalainen tv-tarjonta 2000 (2001).

1.2 Kokonaistarjonta ja paras katseluaika

Vuoden 2001 kokonaistarjonta – osapuilleen 397 tuntia tv-ohjelmaa viikossa – rakentui ohjelmatyypeittäin seuraavasti:

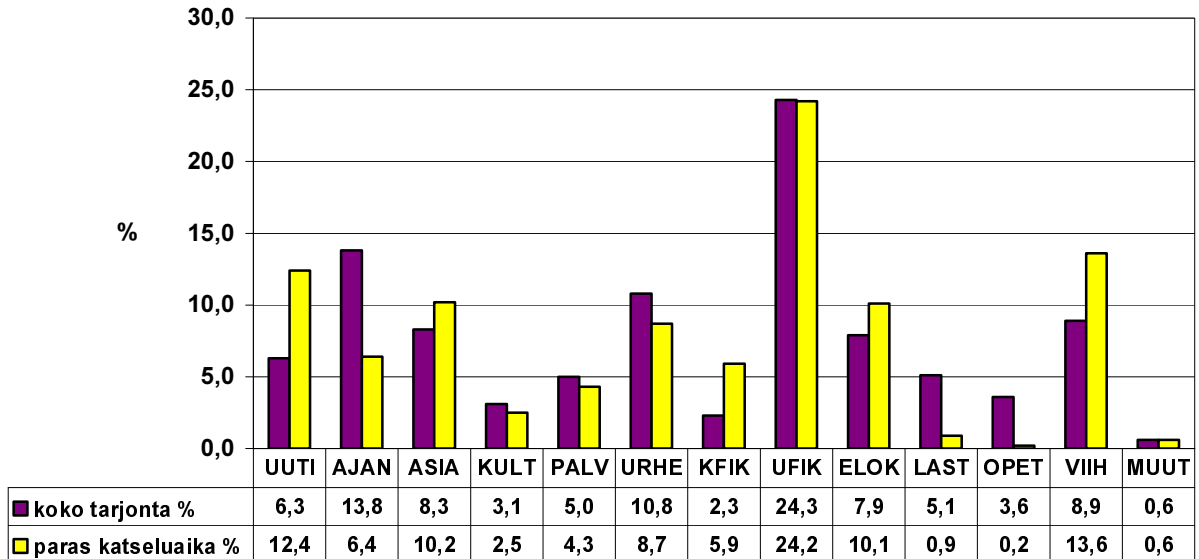
Suomalaisen television ohjelmatarjontaa hallitsee ulkomainen fiktio. Sen osuus koko ohjelmatarjonnasta vuonna 2001 oli neljännes. Ajankohtaisohjelmien luokka oli seuraavaksi suurin (n. 14%); sitä seurasivat urheilu (11%) viihde (9%) sekä asiaohjelmat ja elokuvat (kumpikin n. 8%). Vähiten lähetettiin opetusohjelmia (4%), kulttuuriohjelmia (3%) sekä kotimaista fiktiota (2%).

Koko vuorokauden ohjelmatarjonta näytti kokonaisuudessaan kuitenkin toisenlaiselta kuin televisiotarjonnan ilta. Tämä paras katseluaika, nk. *prime time*, on tässä tutkimuksessa määriteltä ohjelmiksi, jotka alkoivat kello 18.05 – 22.05 välisenä aikana⁸. Paras katseluaika muodosti osapuilleen kolmanneksen koko tarjonnasta. Ulkomainen fiktio säilytti neljänneksen osuutensa myös iltaisin. Viihteen ja elokuvien osuudet kasvoivat selvästi. Paras katseluaika nostaa myös uutisten ”painoarvoa” ajankohtaisohjelmiin verrattuna: kun vuonna 2001 koko katseluaikana uutisia tarjottiin vain noin kuusi prosenttia ohjelmistosta, niiden prosenttiosuus miltei tuplaantui prime time -aikana. Ajankohtaisohjelmien osuus vastaavasti laski 14 prosentista reiluun kuuteen prosenttiin.

Taulukko 1.2 ja **kuvio 1.2** kuvaavat yksityiskohtaisesti vuoden 2001 kokonaistarjonnan ja parhaan katseluaajan ohjelmaprofiilin; sen, mikä osuus eri ohjelmatyypeillä oli tarjonnasta, ja toisaalta sen, miten 397 tuntia viikoittaista ohjelma-aikaa jakautui tunneissa ohjelmatyyppien kesken. Luvussa käsitellään yksityiskohtaisesti profiileja kanavittain, tehdään niiden välistä vertailua ja tarkastellaan muutoksia vuodesta 2000 vuoteen 2001.

⁸ Ruotsi-vertailussa on tästä poiketen käytetty Svenskt TV-utbud 2001 (2002) –raportin prime time –määrittelyä, ks. luku 6.

Kuvio 1.2. Valtakunnallisten kanavien ohjelmatarjonta ohjelmatyypeittäin 2001 (%)

Ohjelmatyyppien lyhenteet (ks. tarkempi kuvaus, liite 1):

- UUTI** – uutiset
- AJAN** – ajankohtaisohjelmat
- ASIA** – asiaohjelmat
- KULT** – kulttuuriohjelmat, musiikki
- PALV** – palvelu- ja harrasteohjelmat
- URHE** – urheilu
- KFIK** – kotimainen fiktio
- UFIK** – ulkomainen fiktio
- ELOK** – elokuvat
- LAST** – lastenohjelmat
- OPET** – opetusohjelmat
- VIIH** – viihde
- MUUT** – muut ohjelmat

Taulukko 1.2. Valtakunnallisten kanavien ohjelmatarjonta ohjelmatyypeittäin 2001 (h/vko)

	koko tarjonta h/vko	paras katseluaika h/vko
UUTI	25	15
AJAN	55	7
ASIA	33	12
KULT	12	3
PALV	20	5
URHE	43	10
KFIK	9	7
UFIK	96	28
ELOK	31	12
LAST	20	1
OPET	14	0
VIIH	35	16
MUUT	3	1
Yht. h/vko	397	117

1.3 Arki ja viikonloppu

Tässä selvityksessä tarkastellaan suomalaista tv-tarjontaa pääosin keskivertoviikon tasolla tai vuositasolla. Tarjonta vaihtelee kuitenkin paitsi parhaan katseluajan mukaan (ks. kohta 1.2), myös vuodenajoittain (ks. kohta 1.1) ja viikonajoittain. Arkipäivillä tarkoitetaan tässä jaksoa maanantaista torstaihin ja viikonlopulla jaksoa perjantaista sunnuntaihin.

Aineisto osoittaa, että suomalainen tv-tarjonta vähenee viikonloppuisin. **Taulukko 1.3** kertoo, että kaikki kanavat tarjosivat vuonna 2001 viikonloppuisin suunnilleen saman verran ohjelmaa, keskimäärin kymmenisen tuntia päivässä. Arkisin TV1 ja MTV3 lähettivät kuitenkin huomattavasti enemmän ohjelmaa kuin Nelonen ja TV2. Arjen ja viikonlopun erot näkyvät ohjelmatyypeistä selkeimmin ajankohtaisohjelmien tarjonnassa: niiden osuus kutistui viikonloppuisin huomattavasti. Odotettavissa oleva tulos on myös, että elokuvien osuus tarjonnasta miltei kolminkertaistui viikonloppuisin. TV2- ja MTV3-kanavilla nähtiin viikonloppuisin selvästi enemmän urheilua kuin arkisin.

Taulukko 1.3. Kanavien ohjelmarakenne arkisin ja viikonloppuisin 2001 (%)

	TV1		TV2		MTV3		Nelonen	
	arki	viikon- loppu	arki	viikon- loppu	arki	viikon- loppu	arki	viikon- loppu
UUTI	10	7	6	2	7	4	5	3
AJAN	26	10	17	4	20	8	2	3
ASIA	9	20	15	13	1	4	5	7
KULT	6	8	3	4	1	3	0	0
PALV	3	3	9	5	5	8	4	7
URHE	3	6	13	28	5	18	15	13
KFIK	2	1	3	2	4	3	1	1
UFIK	14	17	16	16	29	20	47	35
ELOK	6	12	3	11	6	15	5	18
LAST	6	4	9	10	2	5	4	1
OPET	11	8	1	0	0	1	3	0
VIIH	3	4	9	4	19	12	10	12
MUUT	1	1	0	0	1	1	0	0
Yht. %	100	100	100	100	100	100	100	100
Yht. h/vrk	21	11	14	11	19	11	14	10

1.4 Ohjelmisto alkuperämaittain

Ohjelmien alkuperämaat on selvityksessä luokiteltu viiteen kategoriaan: Suomi, muut Pohjoismaat, muu Eurooppa, Pohjois-Amerikka, ja muu maailma. Finnpanel Oy:n tietokanta ei sisällä informaatiota ohjelmien alkuperämaista, joten tietoja on koodausvaiheessa saatu suoraan kanavilta sekä etsitty lehtien ohjelmatiedoista sekä internetin tv- ja elokuvatietokannoista. Tämän johdosta ei tietoa -luokka jää pieneksi.

Edellisvuoden tapaan myös vuonna 2001 suomalaisen television tarjonnasta vajaat 60 prosenttia koostui kotimaisesta ohjelmistosta. Pohjoisamerikkalainen tuotanto sai hieman yli viidenneksen ja Euroopassa tuotetut ohjelmat noin viisitoista prosenttia ohjelma-ajasta.

TV1, TV2 ja MTV3 panostavat selvästi kotimaiseen ohjelmistoon, sillä niiden kaikkien tarjonnasta osapuilleen kuusikymmentä prosenttia on suomalaista ohjelmaa. TV1 profiloituu sisällyttämällä ohjelmistoonsa viidenneksen eurooppalaisia ohjelmia, TV2 puolestaan tarjoaa suunnilleen yhtä suuren osuuden eli kuudenneksen sekä eurooppalaista että pohjoisamerikkalaista ohjelmatuotantoa. MTV3 on sitä vastoin selvästi polarisoitunut suomalaisen ja pohjoisamerikkalaisen tarjonnan suhteen: vajaa kaksi kolmannesta tarjonnasta on kotimaista, vajaa kolmannes amerikkalaista. Nelonen erottautuu sillä, että se tarjoaa suunnilleen samanveroiset osuudet suomalaisia (40%) ja pohjoisamerikkalaisia (37%) ohjelmia. Viidennes kanavan tarjonnasta tulee Euroopasta (ks. **taulukko 1.4.1**).

Kokonaistarjonnan suomalaisista ohjelmista neljännes oli edellisvuoden tapaan ajankohtaisohjelmia. Viihde ja urheilu muodostivat yhdessä kolmanneksen kotimaisesta ohjelmistosta. Pohjoismaisista ohjelmista puolestaan reilut neljäkymmentä prosenttia oli fiktiota. Vielä selvemmin fiktio hallitsi sekä eurooppalaista että amerikkalaista tarjontaa, jossa kummassakin se muodosti reippaasti yli puolet tarjonnasta. Yli kolme neljänestä pohjoisamerikkalaisesta ohjelmistosta koostuikin fiktiosta ja elokuvista. Muun maailman tarjonta keskittyi fiktion, elokuviin ja lastenohjelmiin, reilut kymmenisen prosenttia siitä oli dokumentteja ja muita asiaohjelmia sekä miltei saman verran urheilua. **Taulukko 1.4.2** esittää tarkemmin, miten eri ohjelmaluokat jakautuvat alkuperäluokkien mukaan.

Taulukko 1.4.1. Kanavien ohjelmatarjonta alkuperän mukaan 2001 (%)

	TV1	TV2	MTV3	Nelonen	Kanavat yht.
Suomi	62	64	60	40	57
Muut Pohjoismaat	3	4	3	0	3
Muu Eurooppa	20	15	7	20	15
Pohjois-Amerikka	9	13	30	37	22
Muut tai tieto puuttuu	5	3	2	3	3
Yht. %	100	100	100	100	100
Yht. h/vko	116	85	108	88	397

Taulukko 1.4.2. Ohjelmien alkuperä ohjelmaluokittain 2001 (%)

	Suomi	Muut Pohjoismaat	Muu Eurooppa	Pohjois-Amerikka	Muu tai tieto puuttuu
UUTI	10	0	3	0	0
AJAN	24	0	0	0	1
ASIA	6	24	13	6	28
KULT	3	5	2	3	7
PALV	8	3	1	1	2
URHE	19	1	0	0	3
KFIK	4	0	0	0	0
UFIK	0	42	55	65	22
ELOK	1	11	12	21	14
LAST	3	10	10	4	15
OPET	6	5	2	0	2
VIIH	15	0	2	1	0
MUUT	1	0	0	0	2
Yht. %	100	100	100	100	100
Yht. h/vko	226	10	61	86	14

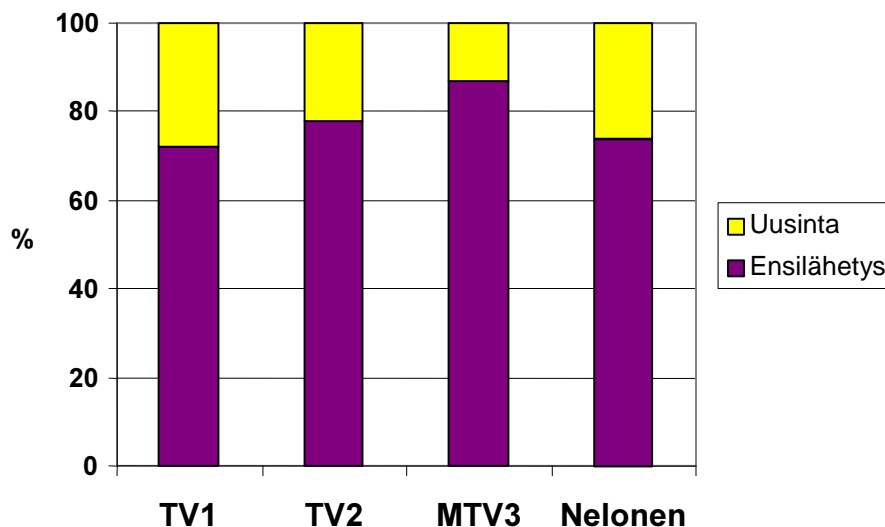
1.5 Ensilähetykset ja uusinnat

Vuonna 2001 ensilähetykset muodostivat noin 78 prosenttia koko ohjelma-ajasta. Uusintoja oli kaiken kaikkiaan siis vajaa neljännes. Niiden määrä ei juurikaan ole muuttunut vuoteen 2000 verrattuna. Uusintojen osuus vaihteli kanavittain, edellisvuoden tapaan, reilusta kymmenestä prosentista (MTV3) miltei 30 prosenttiin (TV1) (ks. **taulukko 1.5; kuvio 1.5**). Suuremmasta lähetystuntimäärästään huolimatta TV1 tarjosi siten ensilähetyksiä vähemmän kuin MTV3.

Taulukko 1.5. Uusintojen määrä kanavittain 2001 (h/vko)

	Uusinta h/vko	Koko tarjonta, h/vko yht.
TV1	32	116
TV2	19	85
MTV3	14	108
Nelonen	23	88

Kuvio 1.5. Ensilähetyksien ja uusintojen osuus kanavittain 2001 (%)

1.6 Ohjelmiston sarjoittuminen

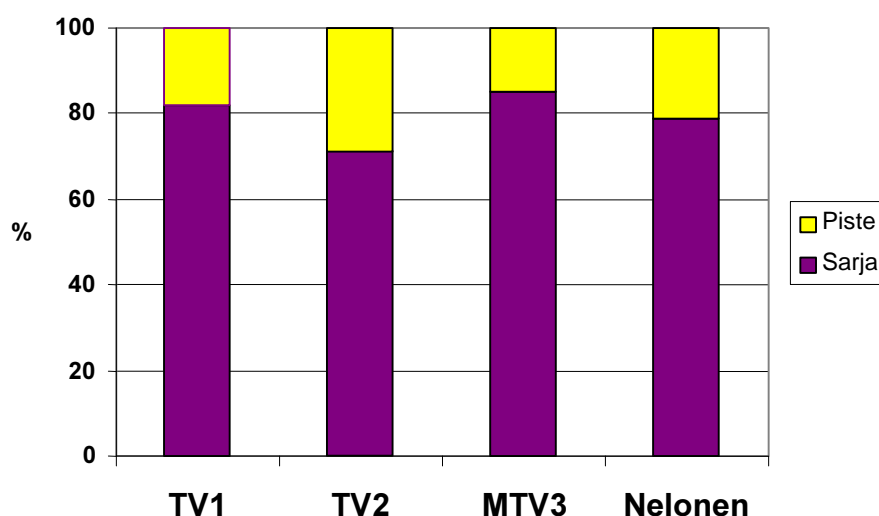
Kuten edellisvuonna, myös vuonna 2001 suomalaista televisiotarjontaa hallitsivat sarjamuotoiset ohjelmat. Tässä selvityksessä sarjoiksi on laskettu kaikki ne ohjelmat, joissa oli kolme tai useampia osia. Sarjoiksi luokiteltiin niin päivittäisillä tai viikoittaisilla vakioaikoillaan olevat ohjelmat (*Seitsemän uutiset* tai *A-studio*) kuin sinänsä yksittäisistä ohjelmista koostuvat mutta vakio-otsikon alle sijoitetut kokonaisuudet (*Avara luonto* tai *60 minuuttia*). Suuri osa ei-sarjamuotoisia, nk. pisteohjelmista olikin elokuvia tai tapahtumataltiointeja, erityisesti urheilua.

Sarjat muodostivat neljä viidesosaa kokonaistarjonnasta. **Taulukossa 1.6** esitetään sarjamuotoiset ohjelmat prosentteina kanavittain, **kuviossa 1.6** ne havainnollistetaan viikoittaisina tuntimäärinä. Kanavista järjestyksessä MTV3 ja TV1 tarjosivat eniten sarjamuotoisia ohjelmia. TV2 oli vastaavasti suurin pisteohjelmien tarjoaja: tämä selittyy osin kanavan runsaalla urheilutarjonnalla (ks. luku 2, kohta 2.2).

Taulukko 1.6. Sarjamuotoisten ohjelmien osuus kanavittain 2001 (h/vko)

	Sarjoja h/vko	Koko tarjonta, h/vko yht.
TV1	95	116
TV2	61	85
MTV3	92	108
Nelonen	60	88

Kuvio 1.6. Sarjamuotoisten ja pisteohjelmien osuus kanavittain 2001 (%)

2 KANAVAPROFIILIT 2001

Luvussa 2 tarkastellaan vuoden 2001 suomalaista tv-tarjontaa yksittäisten kanavien kannalta, kuvataan Yleisradion koko ohjelmaprofiili, verrataan kanavien tarjontaa toisiinsa ja tarkastellaan vuotta 2001 verrattuna vuoden 2000 tarjontaan.

2.1 Profili: TV1

Vuonna 2001 Yleisradion TV1 lähetti vuoden 2000 tapaan viikoittain noin 116 tuntia eli päivittäin yli 16 tuntia ohjelmaa. TV1 tarjosi arkisin enemmän ohjelmaa kuin muut analogiset kanavat, reilut 20 tuntia päivässä. Viikonloppuisin tarjonta kuitenkin kutistui muiden kanavien tapaan noin kymmeneen tuntiin päivässä. Kausivaihtelua ei juurikaan ollut havaittavissa kevään ja syksyn välillä, mutta kesäisin tarjonnan määrä supistui muuhun aikaan verrattuna vajaat kaksikymmentä viikkotuntia. Lähes 95 viikkotuntia tarjonnasta oli sarjamuotoisia ohjelmia. Uusintoja oli viikkotarjonnasta edellisvuoden tapaan 28 prosenttia eli noin 34 tuntia (ks. **taulukko 2.1.1**).

TV1 oli vuonna 2001 TV2:n jälkeen ”suomalaisin” kanava. Sen tarjonnasta 62 prosenttia oli kotimaista, 20 prosenttia eurooppalaista (Suomi ja muut Pohjoismaat pois lukien), yhdeksän prosenttia pohjoisamerikkalaista, kolme prosenttia pohjoismaista ja viisi prosenttia peräisin muualta maailmasta. TV1:n kotimaista ohjelmistoa kartuttivat ajankohtaisohjelmat. Niiden osuus suomalaisista ohjelmista oli reilu kolmannes. Merkittäviä kotimaisia ohjelmaluokkia olivat luonnollisesti myös uutiset ja opetusohjelmat. Lastenohjelmat muodostivat ohjelma-ajaltaan suurimman yksittäisen luokan pohjoismaisesta ohjelmatuotannosta, kun taas fiktio leimasi eurooppalaista tarjontaa. Pohjoisamerikkalaisten ohjelmien suurimmiksi ohjelmaluokiksi muodostuivat fiktio ja elokuvat, kummatkin neljänneksen osuuksillaan amerikkalaisesta tarjonnasta.

Taulukko 2.1.1. TV1:n ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2001 (%)

	%
Ensilähetyksiä	72
Uusintoja	28
Sarjamuotoisia ohjelmia	82
Pisteohjelmia	18
Alkuperämaa:	
Suomi	62
Muut Pohjoismaat	3
Muu Eurooppa	20
Pohjois-Amerikka	9
Muut maat	5

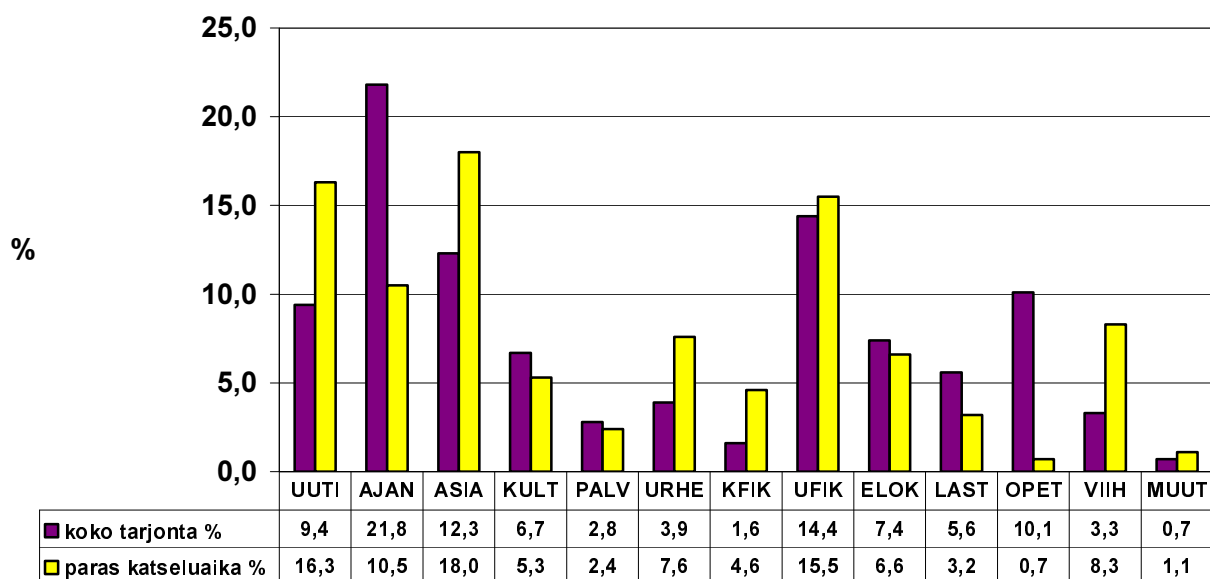
TV1:n kokonaistarjontaa leimasivat informatiiviset ohjelmat⁹, ja kanava oli jopa hivenen kasvattanut informatiivisen ohjelmiston osuutta vuodesta 2000 (58%) vuoteen 2001 (63%) (tarkemmin, ks. Liite 3, liitetaulukot A ja B). Viihteellisten ohjelmien osuus kanavalla vuonna 2001 oli 31 prosenttia. Yksikään yksittäinen ohjelmatyyppi ei selvästi hallinnut TV1:n ohjelmistoa, mutta ajankohtaisohjelmat muodostivat viidenneksen osuudellaan suhteessa suurimman ohjelmaluokan kanavan kokonaistarjonnassa. Edellisvuoden tapaan tässä näkyy *Aamu-tv*:n vaikutus. Ohjelman lähetykset kestivät arkiamuisin keväällä ja syksyllä osapuilleen kolme tuntia ja kesällä kaksi tuntia. Tästä johtuen ajankohtaisohjelmien osuus notkahti sekä viikonloppuisin että ylipäänsä prime time -aikana. Yleisesti ottaen TV1 näyttääkin hieman supistaneen parhaan katseluajan ajankohtaisohjontaa: vuonna 2000 ajankohtaisohjelmat saivat illan ohjelma-ajasta 15 prosenttia, kun vuonna 2001 niiden osuus oli laskenut vajaaseen 11 prosenttiin.

Seuraavaksi suurimmat, yli kymmeneksen osuudet saivat järjestyksessä ulkomainen fiktio, asia- ja opetusohjelmat. Hieman alle kymmenen prosentin jäivät puolestaan uutiset. Kulttuuri- ja lastenohjelmat ylsivät viiden prosentin tienoille. Vähiten aikaa kokonaistarjonnasta saivat viihde, palveluohjelmat ja kotimainen fiktio.

Paras katselu aika erosi koko tarjonnasta odotetusti: sekä uutisten että asiaohjelmien osuudet nousivat kumpikin reippaasti yli viisi prosenttiyksikköä, samoin kasvoi viihdeohjelmien osuus. Hieman yllättävää oli, että ulkomaisen fiktion osuus ei erityisesti korostunut iltaisin. Tämä selittyy osin TV1:n arkiamupäivien fiktio-osuudella. Prime time karsi selvimmin ajankohtais- ja opetusohjelmia, kummankin osuutta noin kymmenisen prosenttiyksikköä, niin että parhaaseen katselu aikaan opetusohjelmia nähtiin vain satunnaisesti (ks. **kuvio 2.1**; **taulukko 2.1.2**).

⁹ Vertailtavuuden vuoksi informatiiviset ja viihteelliset ohjelmat on tässä yhteydessä määritelty kuten Suomalainen tv-tarjonta 2000 (2001) –raportissa ja aiemmassa tutkimuksessa (ks. Heikki Hellman, *From Companions to Competitors*. Acta Universitatis Tamperensis 652, Tampere 1999). Informatiivisia ohjelmatyyppejä ovat uutiset, ajankohtaisohjelmat, asiaohjelmat, palvelu- ja harrasteohjelmat, opetusohjelmat sekä kulttuuriohjelmat. Viihteellisiä ohjelmia ovat: urheilu, kotimainen fiktio, ulkomainen fiktio, elokuva ja viihde. Luokittelun ulkopuolelle jäävät lastenohjelmat ja muut ohjelmat. Siten poiketaan siis luvussa 6 esitetystä vertailusta, jossa ryhmittely on tehty Ruotsin *Svenskt TV-utbud* –raportin mukaisesti.

Kuvio 2.1. TV1:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (%)

Taulukko 2.1.2. TV1:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (h/vko)

	Koko tarjonta h/vko	Paras katseluaika h/vko
UUTI	11	5
AJAN	25	3
ASIA	14	5
KULT	8	2
PALV	3	1
URHE	5	2
KFIK	2	1
UFIK	17	5
ELOK	9	2
LAST	7	1
OPET	12	0
VIIH	4	3
MUUT	1	0
Yht.	116	30

2.2 Profiili: TV2

Vuonna 2001 Yleisradion TV2 lähetti viikoittain tunnin enemmän ohjelmaa kuin vuonna 2000, eli se oli kasvattanut viikottaisen tarjonnan noin 85 tuntiin. Kanavan tarjonta oli edelleen selvästi vähäisempää kuin TV1:n: viikkotunneissa mitattuna TV2 tarjosi 31 tuntia vähemmän ohjelmaa kuin TV1, mikä tarkoittaa runsaan neljän tunnin eroa päivittäistarjonnan määrässä. Tarjonnan määrän vaihtelu arkipäivien ja viikonlopun välillä oli huomattavasti pienempää kuin TV1:llä. Arkisin TV2 lähetti keskimäärin vain kolme tuntia enemmän ohjelmaa kuin ajanjaksona perjantaista sunnuntaihin. Sarjamuotoisia ohjelmia TV2:lla oli selvästi vähemmän kuin muilla kanavilla, 71 prosenttia koko tarjonnasta. Uusintoja oli viikoittaisesta ohjelmistosta 22 prosenttia eli noin 19 tuntia viikossa. (Ks. **taulukko 2.2.1.**)

Kausivaihtelun tarkastelu osoitti kevään tarjonnan olleen selvästi sekä syksyä että kesää suurempi. Tämä selittyy osin urheilulla: hiihdon ja ampumahiihdon MM-kisat osuivat kevään otosviikoille ja saivat kanavalla pitkiä lähetysaikoja. Tämä on myös yksi osatekijä urheiluohjelmien osuuden kasvuun vuodesta 2000 vuoteen 2001 (ks. alla, myös kohta 2.7).

TV2 oli vuonna 2001 kanavista kotimaisin. Yllä mainittu urheilun osuus vaikutti osaltaan siihen, että kanava oli selvästi kasvattanut kotimaisuusastettaan vuodesta 2000. Urheilun osuus kotimaisista ohjelmista olikin 28 prosenttia. Ohjelmien alkuperän kannalta suurin ero TV1:n tarjontaan oli lähinnä se, että TV2 lähetti hieman vähemmän eurooppalaisia mutta vastaavasti enemmän pohjoisamerikkalaisia ohjelmia. Pohjoismaista ohjelmaa oli kanavalla vuonna 2001 suhteessa hiukan vähemmän kuin edellisvuonna, neljä prosenttia tarjonnasta. Muun maailman ohjelmien osuudeksi jäi kolme prosenttia kokonaistarjonnasta. (Ks. **taulukko 2.2.1.**)

Taulukko 2.2.1. TV2:n ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2001 (%)

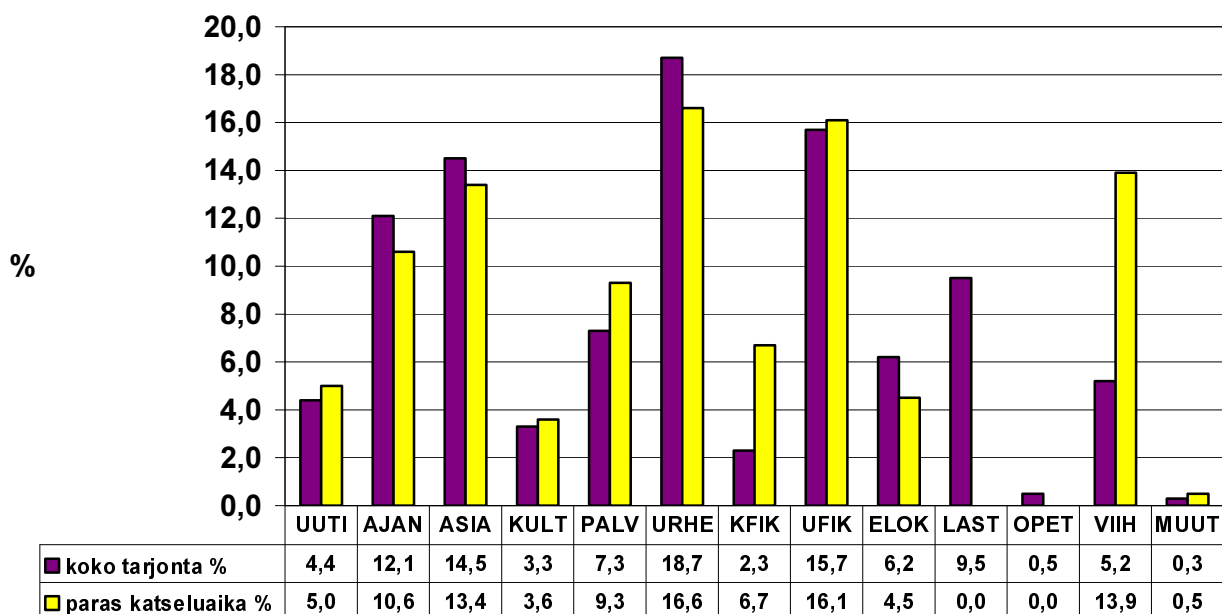
	%
Ensilähetyksiä	78
Uusintoja	22
Sarjamuotoisia ohjelmia	71
Pisteohjelmia	29
Alkuperämaa:	
Suomi	64
Muut Pohjoismaat	4
Muu Eurooppa	15
Pohjois-Amerikka	13
Muut maat	3

Vuonna 2001 TV2:n ohjelmisto jakautui vuoden 2000 tapaan edelleen melko tasaisesti informatiivisiin (42%) ja viihteellisiin (48%) ohjelmiin. Lastenohjelmat saivat kanavalla miltei kymmeneksen ohjelma-ajasta. Yksittäisten ohjelmatyyppeiden osuudet jakautuivat myös melko

tasaisesti – selvästi tasaisemmin kuin TV1:llä. Suurin yksittäinen ohjelmaluokka oli urheilu (19%), sitä seurasivat järjestyksessä ulkomainen fiktio, asia- ja ajankohtaisohjelmat. Vähiten TV2 lähetti kotimaista fiktiota ja uutisia; opetusohjelmia kanava ei tarjonnut kuin satunnaisesti.

TV2:n parhaan katseluajan suurimmat muutokset eivät olleet yllättäviä: toisaalta viihteen osuus kasvoi reilusti, toisaalta lastenohjelmat katosivat illan tarjonnasta. Lisäksi kotimaisen fiktio ja palveluohjelmat saivat selvästi lisää ohjelma-aikaa. Hieman yllättävältä voi vaikuttaa elokuvien osuuden kutistuminen parhaan katseluajan tarjonnassa; toisaalta kolme neljäsosaa TV2:n elokuvista lähetettiin vuonna 2001 joko päivällä tai myöhäisillalla. (ks. **kuvio 2.2**; **taulukko 2.2.2**).

Kuvio 2.2. TV2:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2000 (%)

Taulukko 2.2.2. TV2:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (h/vko)

	Koko tarjonta h/vko	Paras katseluaika h/vko
UUTI	4	2
AJAN	10	3
ASIA	12	4
KULT	3	1
PALV	6	3
URHE	16	5
KFIK	2	2
UFIK	13	5
ELOK	5	1
LAST	8	0
OPET	0	0
VIIH	4	4
MUUT	0	0
Yht.	85	29

2.3 Profiili: Yleisradio

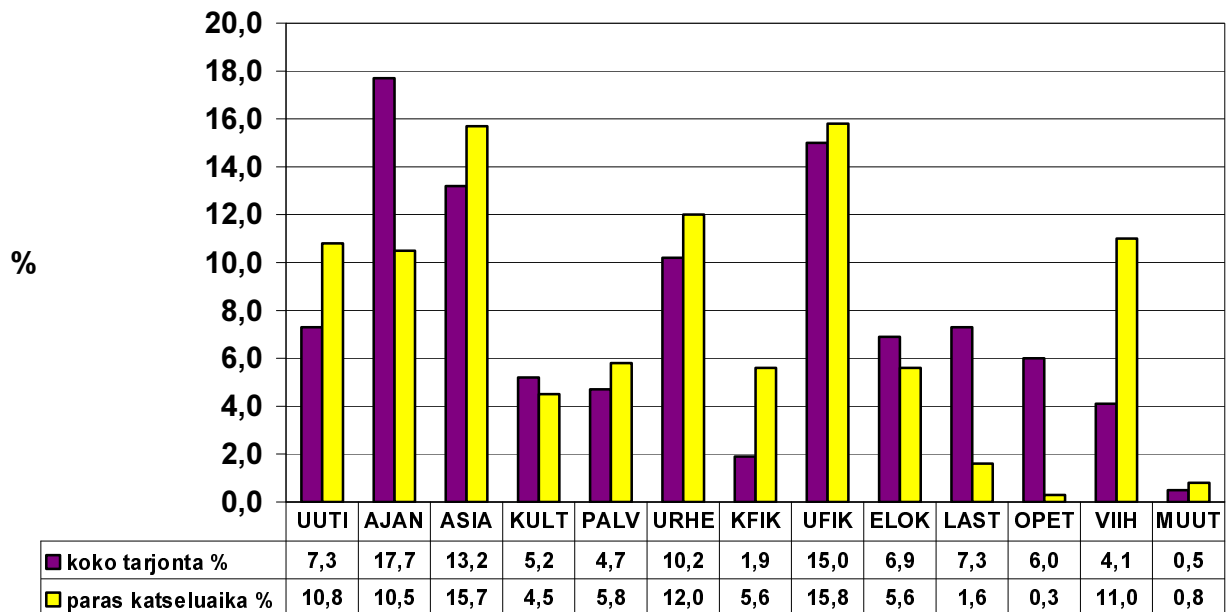
Yleisradion tarkastelu televisioyhtiönä, jonka kokonaistarjonta jakaantuu kahdelle kanavalle, osoittaa Ylen tarjoavan kokonaisuutena hyvin kattavan ohjelmakirjon ja erittäin kotimaisen ohjelmiston¹⁰. Kuten edellisvuonna Yle lähetti vuonna 2001 TV1- ja TV2 -kanavillaan keskimäärin 200 tuntia ohjelmaa viikossa, eli se tarjosi edelleenkin katsojille puolet suomalaisen television kokonaistarjonnasta. Ylen kanavilla näytettiin suomalaista ohjelmistoa 127 tuntia viikossa; täten kotimainen ohjelmisto sai 64 prosenttia Ylen koko ohjelma-ajasta.

Kahden kanavan yhteenlasketusta kokonaistarjonnasta reilut neljäkymmentä prosenttia voidaan luokitella informatiivisiksi ohjelmiksi. Viihteellisen ohjelmiston osuus oli miltei saman suuruinen, hieman alle neljäkymmentä prosenttia. Urheilu poisluettuna viihdetarjonta sai koko ohjelma-ajasta vain reilun neljänneksen. Parhaaseen katseluaikaan mittasuhteet vaihtuivat: tällöin viihteellisiä ohjelmia oli tasan puolet ohjelmistosta, informatiivisia hieman alle puolet.

Yksittäisten ohjelmaluokkien tarkastelu havainnollistaa Ylen tarjonnan ”tasapainoista” ohjelmakirjoa. Yksikään yksittäinen ohjelmaluokka ei dominoinut tarjontaa, vaan ohjelma-aika jakautui suhteellisen tasaisesti useamman ohjelmatyypin kesken. Vuonna 2001 Ylen koko ohjelma-ajasta suurimmat osuudet, yli kymmenen prosenttia, saivat järjestyksessä ajankohtaisohjelmat (18%), ulkomainen fiktio (15%), asiaohjelmat (13%) ja urheilu (10%). Parhaana katseluaikana suurimmat osuudet olivat ulkomaisella fiktiolla ja asiaohjelmilla (kummallakin 16%) ja niitä seurasivat urheilu, viihde, uutiset ja ajankohtaisohjelmat. Viihdeohjelmat kasvattivatkin suhteessa näkyvimmin osuuttaan parhaaseen katseluaikaan: niiden osuus tuplaantui illan tarjonnassa koko tarjontaan verrattuna. Samoin kotimainen fiktio on sijoitettu kanavien prime time -tarjontaan (ks. **kuvio 2.3** ja **taulukko 2.3**).

¹⁰ Tarkasteluun on tässä sisällytetty kaikki TV1- ja TV2-kanavien ohjelmat. Finlands Svenska Televisionin (FST) tuottamaa tarjontaa näillä kanavilla tarkastellaan erikseen ”erityisyleisöjen ohjelmatarjonnan” näkökulmasta, ks. luku 3, kohta 3.1).

Kuvio 2.3. Ylen koko ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (%)

Taulukko 2.3. Ylen koko ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (h/vko)

	Koko tarjonta h/vko	Paras katseluaika h/vko
UUTI	15	6
AJAN	36	6
ASIA	27	9
KULT	11	3
PALV	10	3
URHE	20	7
KFIK	4	3
UFIK	30	9
ELOK	14	3
LAST	15	1
OPET	12	0
VIIH	8	7
MUUT	1	1
Yht.	201	59

2.4 Profiili: MTV3

MTV3:n tarjonta oli vuonna 2001 keskimäärin 108 tuntia viikossa eli reilut 15 tuntia päivässä. Luku tarkoittaa varsinaista ohjelma-aikaa, johon ei lasketa mainoksia; myöskään *Ostoskanavaa* ja nk. *tv-chat* -ohjelmia ei lasketa mukaan (ks. Johdanto). MTV3 oli kasvattanut tarjontaansa hivenen vuodesta 2000, yhteensä noin viisi prosenttia. Arjen ja viikonloppujen ero oli MTV3:lla hyvin TV1:n kaltainen: maanantaista torstaihin kanava lähetti vajaat kaksikymmentä tuntia ohjelmaa päivässä, kun perjantaista sunnuntaihin se vähensi päivittäisen tarjonnan miltei puoleen. Kesäkautena tarjonta supistui kevääseen verrattuna selvästi, viitisen tuntia päivässä. Syksyn tarjonta kasvoi taas kesään verrattuna päivittäin keskimäärin lähes kuusi tuntia. Sarjamuotoiset ohjelmat muodostivat viisi kuudennesta MTV3:n ohjelmatarjonnasta. Uusintoja oli tarjonnasta vajaa kuudennes. (Ks. **taulukko 2.4.1.**)

MTV3 painotti vuoden 2000 tapaan myös vuonna 2001 kotimaista ohjelmistoa: noin 60 prosenttia (osapuilleen 65 viikkotuntia) sen ohjelmista oli suomalaisia. Kotimaisen ohjelmiston suurimmat ohjelmaluokat olivat ajankohtaisohjelmat ja viihde. Ne saivat kumpikin ohjelma-aikaa noin 18 viikkotuntia ja yhteensä niiden osuus olikin miltei kolmannes kanavan koko tarjonnasta. Kotimaisten ajankohtaisohjelmien osuutta kasvatti erityisesti *Huomenta Suomi*, viihdeohjelmien suureen osuuteen vaikutti varsinkin useasti viikossa lähetetty *Jyrki*-musiikkiviihdeohjelma. Valtaosan jäljelle jäävästä ohjelma-ajasta eli miltei kolmanneksen veivät pohjoisamerikkalaiset ohjelmat. Pohjoisamerikkalaiset fiktiosarjat yksinään muodostivatkin viidenneksen kanavan koko ohjelmistosta; tähän vaikuttivat osaltaan luonnollisesti päivittäiset ohjelmat kuten *Kauniit ja rohkeat* tai *Tunteita ja tuoksuja*, mutta kanavalta löytyi myös useita viikottaisia sarjoja. (Ks. **taulukko 2.4.1.**)

Taulukko 2.4.1. MTV3:n ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2001 (%)

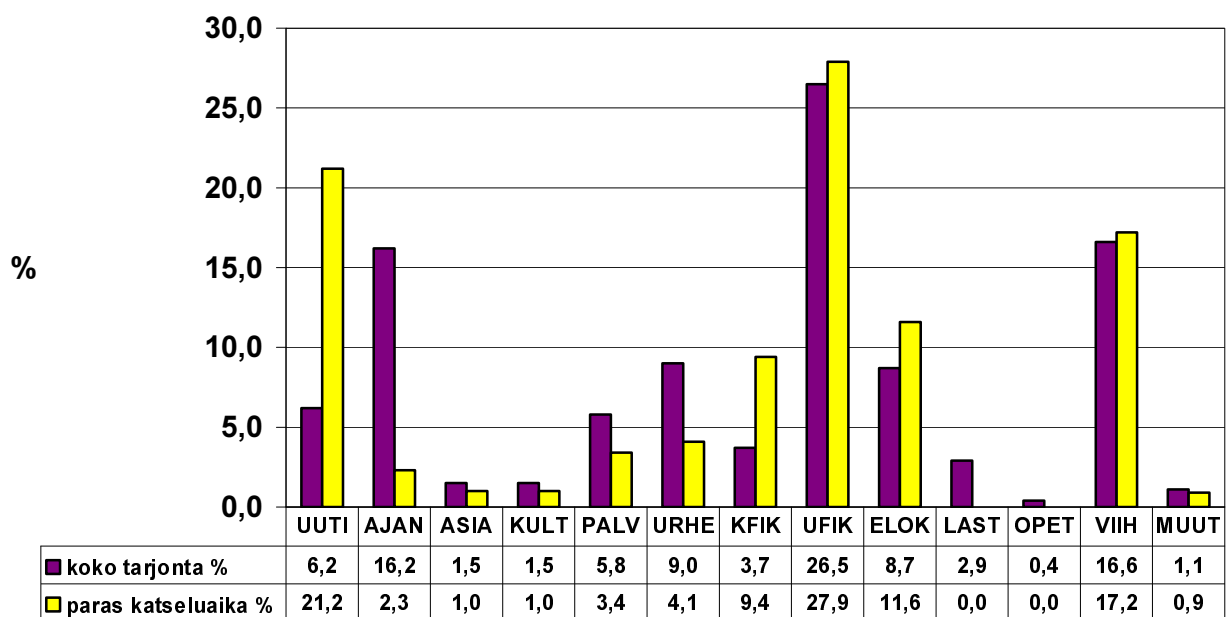
	%
Ensilähetyksiä	87
Uusintoja	13
Sarjamuotoisia ohjelmia	85
Pisteohjelmia	15
Alkuperämaa:	
Suomi	60
Muut Pohjoismaat	3
Muu Eurooppa	7
Pohjois-Amerikka	30
Muut maat	2

Informatiivinen ohjelmatarjonta muodosti vajaan kolmanneksen kanavan kokonaistarjonnasta, viihteellisiä ohjelmia oli miltei 65 prosenttia. Urheiluohjelmat poissulkien viihteellisen ohjelmiston osuus oli edelleen yli puolet kanavan koko tarjonnasta.

Ohjelmatyypeistä MTV3:n tarjontaa leimasi ulkomaisen fiktion osuus, jota oli reilu neljännes niin koko tarjonnasta kuin parhaaseen katseluaikaankin. Seuraavaksi suurimmat ohjelmaluokat olivat viihde- ja ajankohtaisohjelmat: kumpikin sai osapuilleen kuudenneksen koko tarjonnasta. Seuraavana suuruusjärjestyksessä olivat urheilu, elokuvat ja uutiset: niiden osuudet jäivät jonkin verran alle kymmeneksen kanavan kokonaistarjonnasta. Palveluohjelmia kanava tarjosi vajaat kuusi prosenttia, lastenohjelmat saivat vajaat kolme prosenttia ohjelma-ajasta. Pienimpiä ohjelmaluokkia olivat asia- ja kulttuuriohjelmat; opetusohjelmia kanavalla ei nähty kuin satunnaisesti.

Paras katseluaika loi MTV3:lle toisenlaisen profiilin. Ulkomainen fiktio säilytti asemansa, mutta uutiset kasvattivat osuuttaan koko tarjonnan kuudesta prosentista illan reiluun kahteenkymmeneen prosenttiin. *Huomenta Suomen* leimaama ajankohtaistarjonta puolestaan kutistui vain muutamaa prosenttiin prime time -aikana. Edellisvuoden tapaan kotimainen fiktio sai lisää ohjelma-aikaa iltaisin. Tässä näkyi edellisvuoden tapaan *Salattujen elämien* vaikutus. MTV3:n prime time olikin selvästi polarisoitunut: toisaalta uutistarjontaa oli reilut 20 prosenttia mutta muut informatiiviset ohjelmatyypit saivat vain vähän ohjelma-aikaa, toisaalta fiktiota, elokuvia ja viihdettä yhdessä tarjottiin parhaaseen katseluaikaan yli 60 prosenttia.

Kuvio 2.4. MTV3:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (%)

Taulukko 2.4.2. MTV3:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (h/vko)

	Koko tarjonta h/vko	Paras katseluaika h/vko
UUTI	7	6
AJAN	18	1
ASIA	2	0
KULT	2	0
PALV	6	1
URHE	10	1
KFIK	4	3
UFIK	29	8
ELOK	9	3
LAST	3	0
OPET	0	0
VIIH	18	5
MUUT	1	0
Yht.	108	27

2.5 Profiili: Nelonen

Nelonen lähetti vuonna 2001 viikoittain kaksi tuntia vähemmän ohjelmaa kuin vuonna 2000 eli 88 tuntia viikossa. Nelosen kesän tarjonta oli kymmenisen viikkotuntia pienempi kuin kevään tai syksyn. Nelonen tarjosi sarjamuotoisia ohjelmia 69 tuntia viikossa eli 79 prosenttia kanavan kokonaistarjonnasta. Osapuilleen neljännes kanavan ohjelmista oli uusintoja (ks. **taulukko 2.5.1**).

Nelosen ohjelmista likipitään yhtä suuri osuus oli suomalaista ja pohjoisamerikkalaista alkuperää: kanava tarjosi noin 40 prosenttia kumpaakin. Suomalaista tarjontaa leimasi edellisvuoden tapaan urheilu, joka muodosti 21 prosenttia kanavan suomalaisesta tarjonnasta, ja 15 prosenttia kanavan koko tarjonnasta. Toinen suuri kotimainen ohjelmaluokka oli viihde: suomalainen viihde muodosti kuudenneksen suomalaisesta tarjonnasta ja vajaan kymmeneksen kokonaistarjonnasta. Kotimaisia ohjelmia löytyi kuitenkin muissakin luokissa asiaohjelmista fiktion. Toisaalta amerikkalaista tarjontaa hallitsi ylivoimaisesti fiktio. Kanava näytti toki myös pohjoisamerikkalaisia elokuvia ja lastenohjelmia; samoin sen tarjontaan kuului amerikkalaisia tosi-tv -tyyppisiä asiaohjelmia kuten *Aquanautit* tai *AXN*, jotka yhdistivät reportaasiin ja dokumentaariseen kerrontaan viihde-elementtejä. Eurooppalaisen ohjelmiston osuus oli 20 prosenttia ja se koostui lähinnä lastenohjelmista ja fiktiosta. Muualla tuotetut ohjelmat olivat kanavalla satunnaisia. (Ks. **taulukko 2.5.1**.)

Taulukko 2.5.1. Nelosen ohjelmatarjonnän ominaisuuksia 2001 (%)

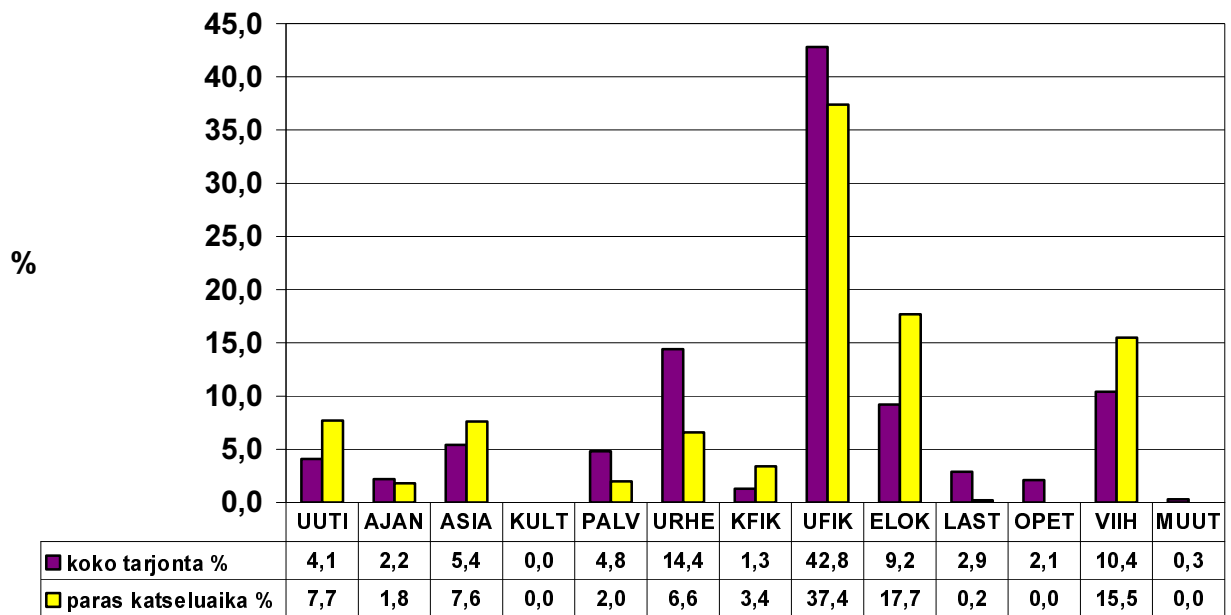
	%
Ensilähetyksiä	74
Uusintoja	26
Sarjamuotoisia ohjelmia	79
Pisteohjelmia	21
Alkuperämaa:	
Suomi	40
Muut Pohjoismaat	
Muu Eurooppa	20
Pohjois-Amerikka	37
Muut maat	3

Nelosella informatiiviset ohjelmat saivat vajaan 19 prosenttia ohjelma-ajasta. Viihteellinen ohjelmatarjonta muodosti ilman urheilua 63 prosenttia, urheilun kanssa 78 prosenttia kanavan koko tarjonnasta. Lastenohjelmien osuus oli vajaan kolme prosenttia.

Kuten vuonna 2000, myös vuonna 2001 Neloselle ominainen ohjelmatyyppi oli selvästikin ulkomainen fiktio. Sillä oli 42 prosentin osuus sekä koko tarjonnasta että parhaasta katseluajasta. Seuraavaksi suurimmat ohjelmaluokat olivat järjestyksessä urheilu (15%), viihde (10%) ja elokuvat (9%). Vähiten nähtiin kanavalla kotimaista fiktiota; kulttuuriohjelmia

Nelonen ei tarjonnut lainkaan. Odotuksenmukaisesti paras katseluaika kasvatti suhteellisesti eniten elokuvien osuutta. Myös viihteen osuus kasvoi hieman. Nelosen prime time ei kuitenkaan merkittävästi ”viihteellistynyt” kokonaistarjontaan verrattuna, sillä parhaaseen katseluaikaan urheiluohjelmien osuus laski selvästi mutta uutisten ja asiaohjelmien suhteellinen tarjonta hiukan kasvoi.

Kuvio 2.5. Nelosen ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2000 (%)

Taulukko 2.5.2. Nelosen ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (h/vko)

	Koko tarjonta h/vko	Paras katseluaika h/vko
UUTI	4	2
AJAN	2	1
ASIA	5	2
KULT	0	0
PALV	4	1
URHE	13	2
KFIK	1	1
UFIK	38	11
ELOK	8	5
LAST	3	0
OPET	2	0
VIIH	9	5
MUUT	0	0
Yht.	88	30

2.6 Kanavavertailu

Vuonna 2001 eniten ohjelma-aikaa tarjosi tutkituista kanavista TV1, sitä seurasivat järjestyksessä MTV3, Nelonen ja TV2. Sekä ohjelmatarjonnan määrälliset kausivaihtelut että arki- ja viikonlopun vaihtelut olivat suurimmat TV1:llä ja pienimmät Nelosella.

Ohjelmistossaan suhteellisesti suurimman osuuden sarjoille antoi MTV3 (85 prosenttia), vähiten niitä taas tarjosi TV2 (71 prosenttia). Eniten uusintoja oli TV1:lla (28 prosenttia ohjelma-ajasta), Nelosella uusinnat veivät 26 prosenttia ja TV2:lla 22 prosenttia ohjelma-ajasta. MTV3 lähetti selvästi vähiten uusintoja: ne muodostivat vain 13 prosenttia sen tarjonnasta.

Suurin kotimaisuusaste oli Ylen kanavilla TV2:lla (64%) ja TV1:llä (62%), MTV3:n saavuttaessa miltei saman kotimaisuusasteen (60%). Vain Nelonen tarjosi selvästi enemmän ulkomaisia kuin suomalaisia ohjelmia; jälkimmäisten osuus oli kanavalla 40 prosenttia. Yhteensä Ylen kanavilla näytettiin suomalaista ohjelmistoa 127 tuntia viikossa; täten kotimainen ohjelmisto sai 64 prosenttia Ylen koko ohjelma-ajasta. Kaupallisten kanavien yhteenlaskettu kotimaisten ohjelmien osuus oli puolestaan 56 prosenttia.

Kaikki kanavat profiloituivat kuitenkin omanlaisikseen ohjelmien alkuperän suhteen. TV1 painotti suomalaisia ja eurooppalaisia ohjelmia; TV2 panosti myös kotimaiseen tarjontaan mutta lähetti suunnilleen yhtä paljon eurooppalaista ja pohjoisamerikkalaista ohjelmaa; MTV3 keskittyi kotimaiseen ja amerikkalaiseen tarjontaan. Koska Ylen ruotsinkielinen FST toimii TV1- ja TV2-kanavilla, sen voisi olettaa nostavan kanavien pohjoismaista tarjontaa. Siksi onkin hieman yllättävää, että sekä Ylen kanavat että MTV3 lähettivät suhteessa saman verran pohjoismaista ohjelmaa, 3-4 prosenttia koko tarjonnasta. Toisaalta MTV3:n ohjelmistoon kuului vuonna 2001 esimerkiksi useita kertoja viikossa lähetettävä fiktionarja *Hotelli Seger*. Nelosen profiili alkuperämaiden suhteen oli myös selkeä: reilut kolme neljännestä ohjelma-ajasta jakautui melko tasaisesti suomalaisiin ja pohjoisamerikkalaisiin ohjelmiin, käytännössä loput tarjonnasta oli eurooppalaista.

Kanavien vertailu ohjelmatyypeittäin tarkentaa kanavaprofiileja ja kuvaa suomalaisen tv-tarjonnan työnjakoa. **Kuvio 2.6** kertoo siitä, mikä osuus kullakin ohjelmatyypillä on kunkin kanavan koko tarjonnasta. Sekä uutis- että ajankohtaistarjonta saivat suhteellisesti suurimmat osuudet TV1:n ohjelmistossa ja MTV3 seurasi hyvänä kakkosena. Neloselta puolestaan ajankohtaisohjelmat puuttuivat miltei kokonaan.

Perinteiset asiaohjelmat – kuten reportaasit, tv-dokumentit ja luovat dokumenttielokuvat – olivat selvästi Ylen kanaville ominainen ohjelmatyyppi. Niitä ei ollut MTV3 -kanavalla kuin satunnaisesti. Nelosella asiaohjelmia oli viitisen prosenttia tarjonnasta, monet niistä nk. ”sekaohjelmia”¹¹, jotka yhdistelivät asiaan viihteellisiä elementtejä. Niin kulttuuriohjelmat kuin opetusohjelmatkin profiloituivat samoin selvästi julkisen palvelun televisiolle tyypillisiksi genreiksi. Erityisesti opetusohjelmat olivat TV1:lle ominaisia, sillä ne muodostivat osapuilleen

¹¹ ”Sekaohjelmien” käsite viittaa tässä yhteydessä Ruotsin *Svenskt TV-utbud* -raporteissa käytettyyn termiin *blandprogram*, jolla viitataan asiaa ja viihdettä sekoittaviin nk. *infotainment* -ohjelmiin. *TV-utbud* -raporteissa *blandprogram*-kategoriaan sisältyvät mm. eri tyyppiset tosi tv -ohjelmat. Tarkemmin, ks. luku 6.

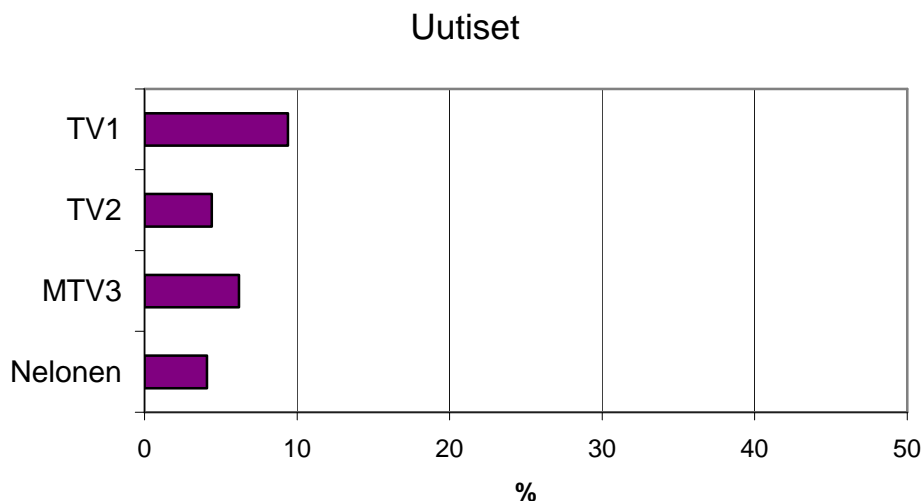
kymmeneksen kanavan kokonaistarjonnasta, kun muilla kanavilla niitä oli lähinnä satunnaisesti.

Lastenohjelmia lähetettiin kaikilla kanavilla, mutta Ylen tarjonta oli kaupallisia kanavia selvästi runsaampaa. Lisäksi Ylen kanavat tarjosivat alkuperältään moninaisempaa lastenohjelmistoa. Kaupalliset kanavat eivät lähettäneet lainkaan kotimaisia lastenohjelmia (tarkemmin, ks. luku 3, kohta 3.2).

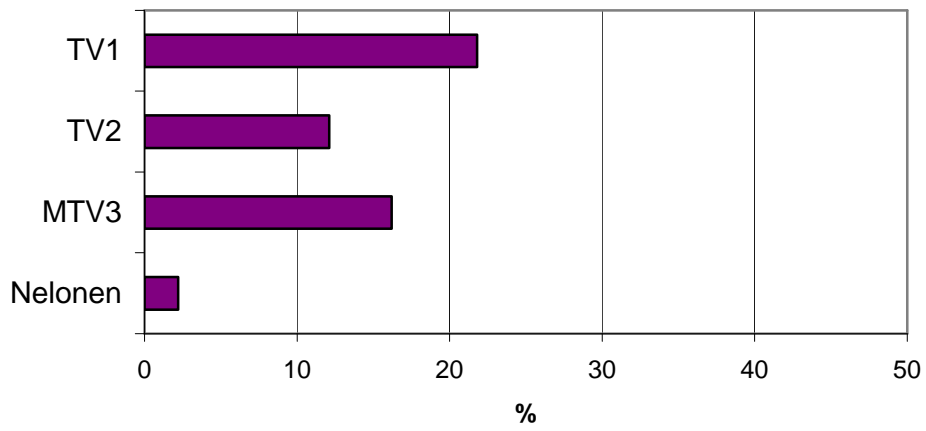
Kummankin kaupallisen kanavan tarjonnassa sekä Ylen yhteenlasketussa tarjonnassa palveluohjelmat saivat osapuilleen viisi prosenttia ohjelma-ajasta, tosin TV2:n tarjonnasta löytyi suhteessa enemmän palvelu- ja harrasteohjelmia kuin TV1:n tarjonnasta. Ylen kanavista TV2 näyttää ottaneen myös urheiluohjelmien tarjoajan roolin. Sen ohjelmistossa oli vuonna 2001 suhteessa enemmän urheilua kuin yhdelläkään muulla analogisella kanavalla.

Kotimaisen fiktion osuus oli kaikilla kanavilla vähäinen. MTV3 johti kotimaisen draaman tarjontaa ja ylsi miltei neljään prosenttiin koko tarjonnasta, suureksi osaksi *Salatut elämät* -sarjan vuoksi. Ulkomaista fiktiota tarjosi eniten Nelonen. Ulkomaisen fiktion osuus Nelosen kokonaistarjonnasta oli suhteessa miltei puolet suurempi kuin MTV3:n vastaava tarjonta – ja puolet suurempi kuin Ylen kanavien tarjonta yhteensä. MTV3:n ohjelmistosta löytyi puolestaan suhteessa suurin osuus viihdettä. Elokuvia tarjottiin kaupallisilla kanavilla suhteessa jonkin verran enemmän kuin Ylen kanavilla.

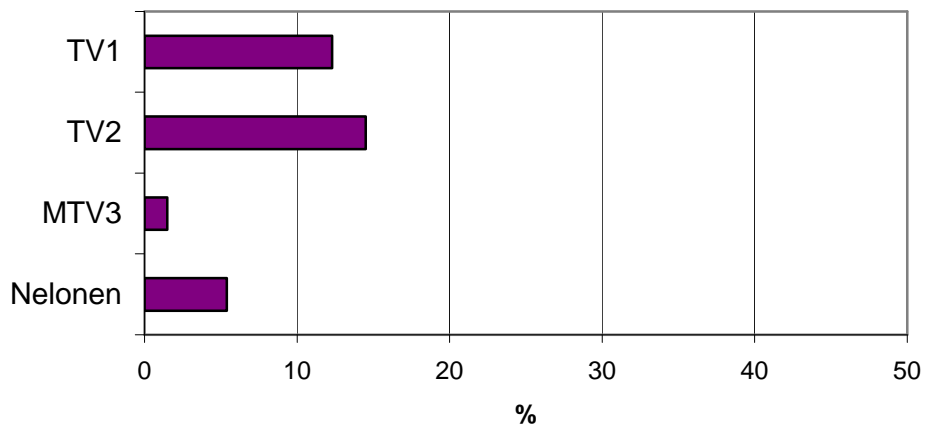
Kuvio 2.6. Kanavien vertailu ohjelmatyypeittäin 2001 (%) – ohjelmatyyppien osuus kunkin kanavan kokonaistarjonnasta

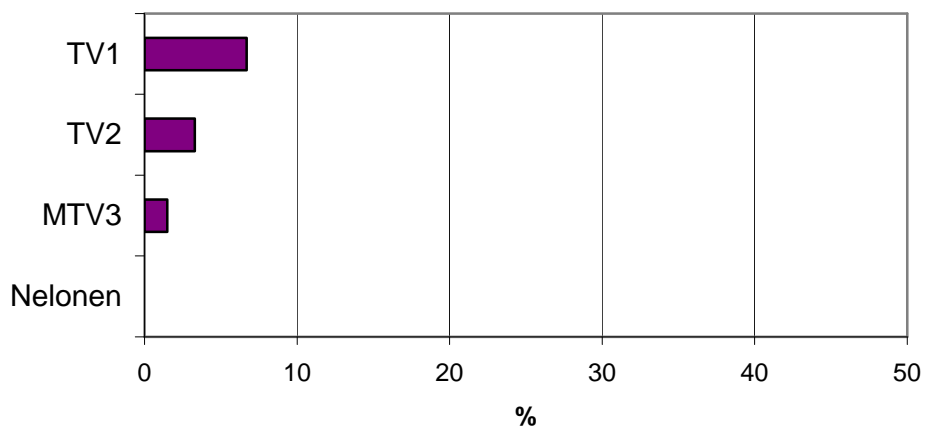
Ajankohtaisohjelmat

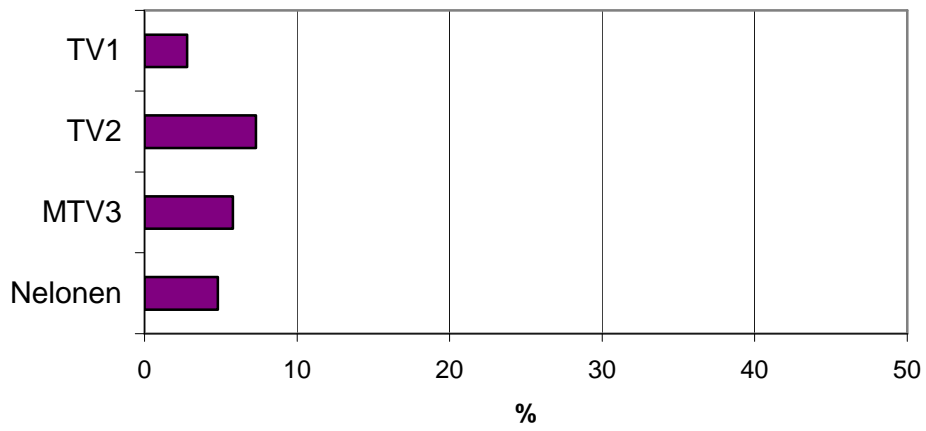
Asiaohjelmat

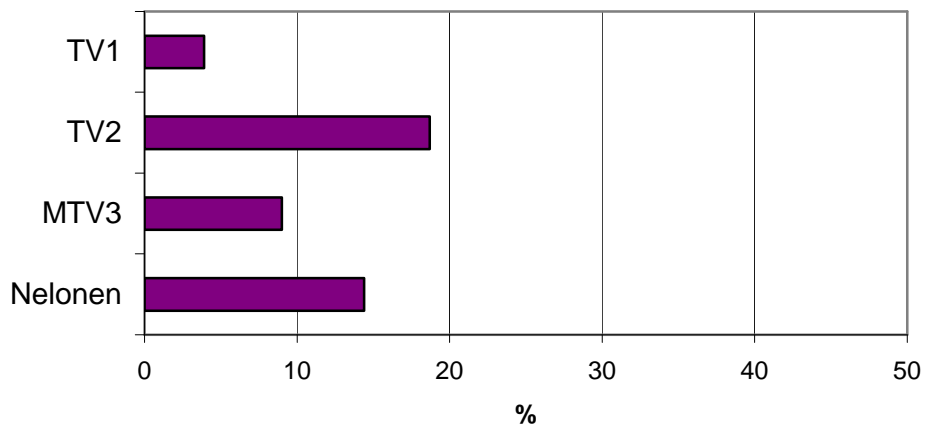
Kulttuuriohjelmat

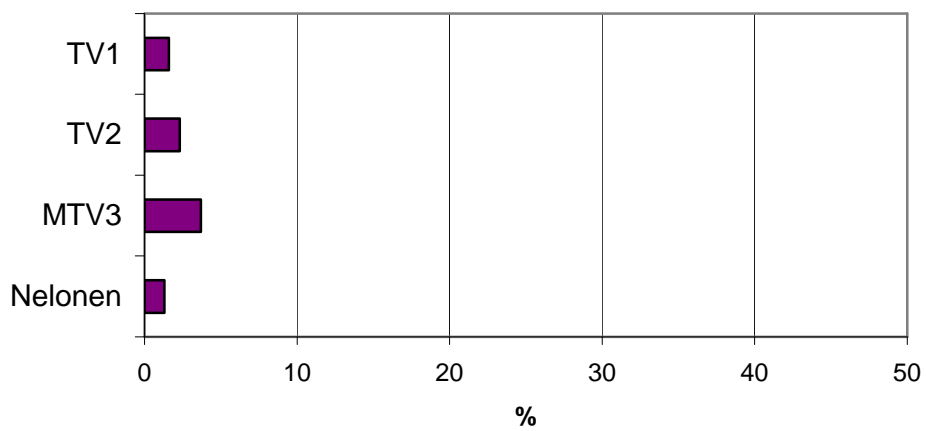
Palveluohjelmat

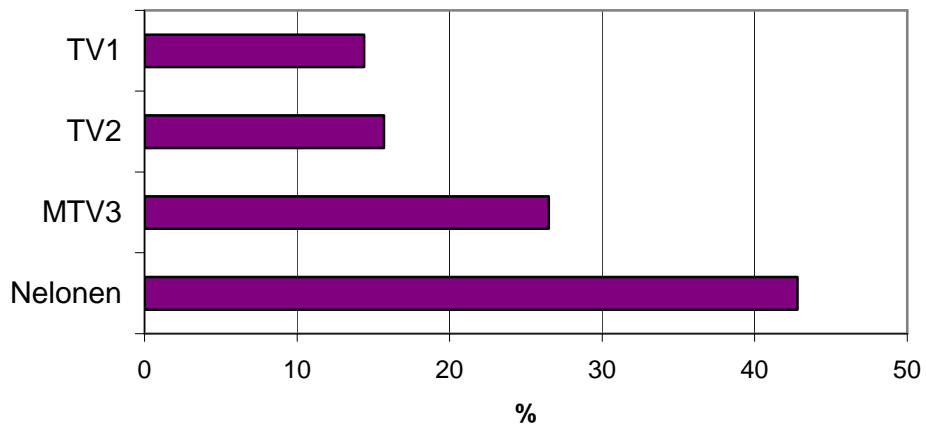
Urheiluohjelmat

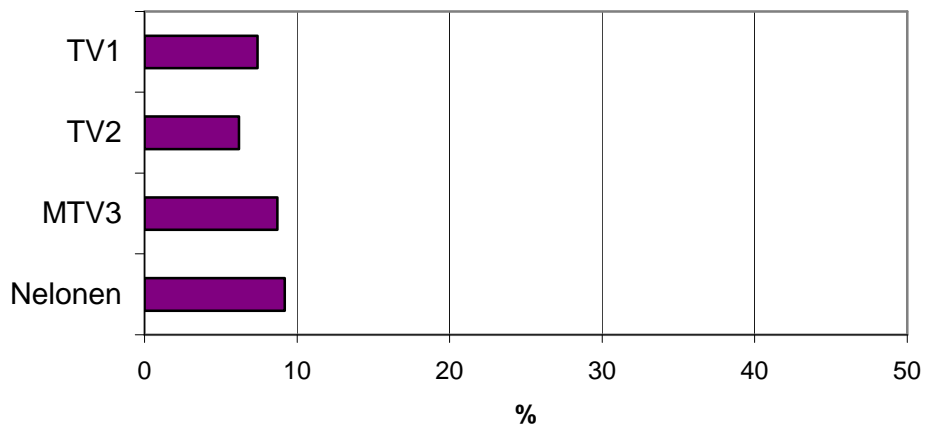
Kotimainen fiktio

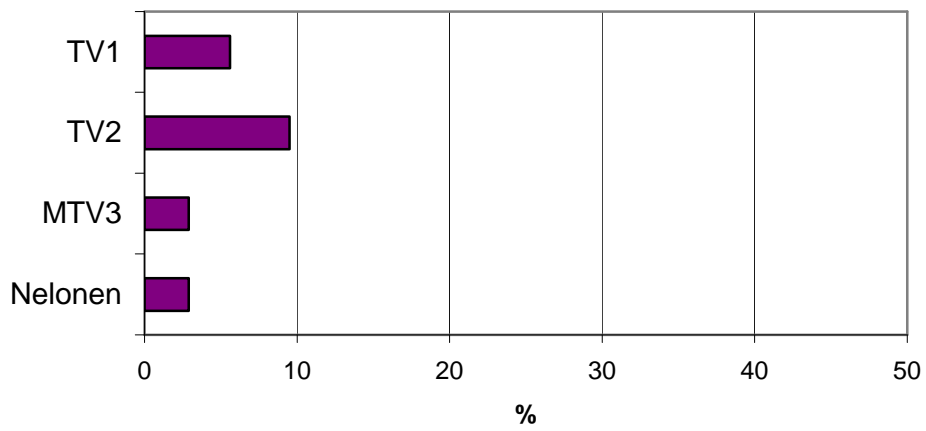
Ulkomainen fiktio

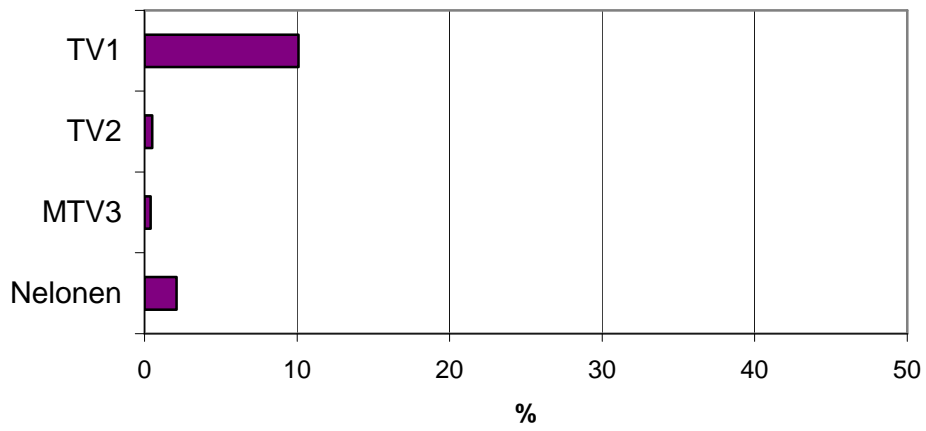
Elokuva

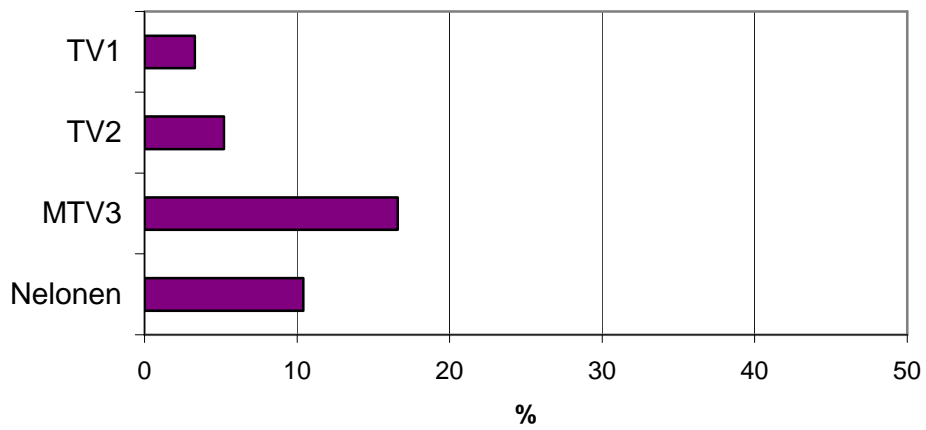
Lastenohjelmat

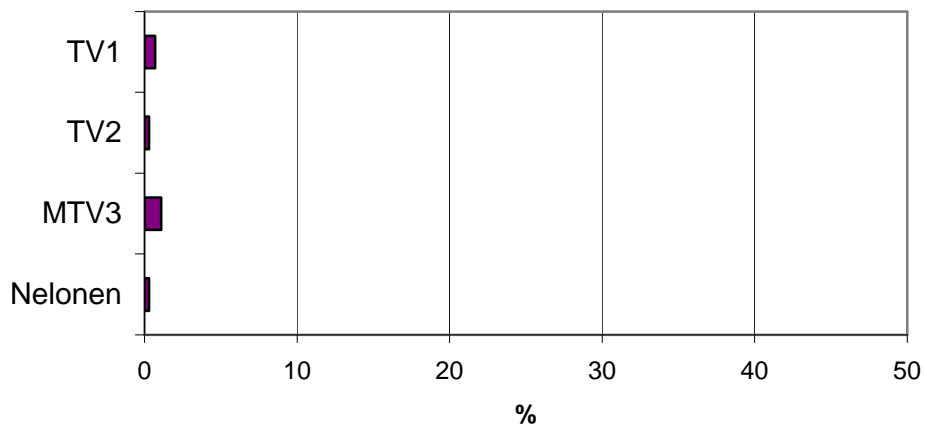
Opetusohjelmat

Viihde

Muut ohjelmat

2.7 Muutokset 2000-2001

Suomalainen tv-tarjonta 2000 -raportti tarkasteli ohjelmatarjonnan muutoksia vuodesta 1997 vuoteen 2000. Tässä selvityksessä kuvataan ohjelmistojen kehitystä vuodesta 2000 vuoteen 2001¹². Vuoden aikana tapahtui analogisessa valtakunnallisessa televisiotarjonnassa kokonaisuutena vain vähän. Suurin osa tarjonnan tilastollisista muutoksista voidaan tulkita pikemminkin vuotuisen vaihtelun aiheuttamaksi kuin laajempaa suuntausta heijastavaksi.

Tarjonnan määrä pysyi käytännössä samana, samoin yksittäisten kanavien tarjoama ohjelma-aika. Myöskään ensilähetysten ja uusintojen osuuksissa ei ollut havaittavissa suuria muutoksia kokonaistarjonnan tasolla. Kanavakohtaisetkaan muutokset eivät olleet merkittäviä. Lähinnä muutoksia oli nähtävissä MTV3:n tarjonnassa ensilähetysten osalta: niiden osuus kasvoi vuoden 2000 82 prosentista vuoden 2001 87 prosenttiin. Myös TV2 oli vähentänyt uusintojen määrää edellisvuoteen verrattuna. Sarjojenkin osuus säilyi vuoden 2001 kokonaistarjonnan tasolla samanlaisena kuin vuonna 2000. Sarjamuotoisuuden hienoista nousua oli havaittavissa MTV3:lla, mutta tämä ei vielä kerro merkittävästä muutoksesta. Toisaalta Nelosen vuoden 2001 tarjonnassa pisteohjelmat saivatkin suhteellisesti jonkin verran enemmän tilaa kuin edellisvuonna (2000 16%, 2001 21%). Tähän on osasyynä urheiluohjelmien osuuden kasvu kanavalla.

Vuosi 2001 ei tuonut kokonaisuudessaan muutoksia myöskään ohjelmien alkuperämaihin. Vain TV2 kasvatti selvästi kotimaisuusastettaan (2000: 53%, 2001: 64%) kansainvälisen tarjonnan kustannuksella. Edellisvuoteen verrattuna se ohittikin MTV3:n ohjelmiston kotimaisuudessa, sillä jälkimmäisen kanavan kotimaisuusaste oli laskenut hivenen (2000 66%, 2001 60%).

Taulukko 2.7 kuvaa, millaisia muutoksia eri kanavilla tapahtui vuodesta 2000 vuoteen 2001. Muutokset on kerrottu eri ohjelmatyyppien viikoittaisen ohjelma-ajan kasvuna tai vähentymisenä. Näin esitettyinä ne konkretisoituvat pikemminkin kokonaistarjonnan ja katsojien kannalta kuin ohjelmaosuuksien muutoksina kanavien profiileissa. Toisaalta koska ohjelma-ajassa ei käytännössä ole tapahtunut kanavakohtaisiakaan muutoksia, kertovat viikkotunnit konkreettisesti myös kunkin kanavan uusista sisäisistä painotuksista vuonna 2001 vuoteen 2000 verrattuna.

Ylen ohjelmistoprofiilissa kokonaisuutena ei ollut havaittavissa merkittäviä muutoksia. Selvimmät erot TV1:n vuoden 2001 ohjelmistossa vuoteen 2000 tarjontaan verrattuna näkyvät siinä, että se kasvatti kulttuurin ja ulkomaisen fiktion ohjelma-aikaa ja toisaalta vähensi urheilua ja lastenohjelmia. Kun TV2 puolestaan lisäsi lasten- ja urheiluohjelmien tarjontaa, voisi tulkita kanavien edelleen tarkentaneen työnjakoaan. Tarkentunut työpako vastaakin uusia ”kanavatoimeksiantoja”, jotka on Ylessä virallisesti hyväksytty. Urheiluohjelmien kasvuun saattavat tosin tämän selvityksen aineistossa jonkin verran vaikuttaa varsinkin hiihdon ja ampumahiihdon MM-kisat, sillä ne sattuivat osin kevään 2001 otosviikoille. Kisoja, kuten kansainvälisiä merkittäviä urheilutapahtumia yleensäkin, taltioitiin suhteellisen pitkinä lähetyksinä. Kisat eivät kuitenkaan yksin selitä TV2:n urheiluohjelmien osuuden kasvua TV2:ssa. Suuntaus on ollut nähtävissä jo vuodesta 1999 lähtien¹³. Urheilun kasvava osuus nosti myös osaltaan TV2:n kotimaisuusastetta.

¹² Poikkeuksen tekee monipuolisuusanalyysi, jossa tarkastellaan viiden vuoden ajanjaksoa 1997-2001, ks. luku 4.

¹³ Vrt. Suomalainen tv-tarjonta 2000 (2001), 49.

MTV3 oli kanavista selvimminkin kasvattanut ohjelma-aikaansa vuodesta 2000 vuoteen 2001, sekin kuitenkin vain viitisen viikkotuntia. Vuodesta 2000 vuoteen 2001 sekä uutisten että varsinkin ulkomaisen fiktion osuus kasvoi jonkin verran, erityisesti parhaaseen katseluaikaan. Ulkomainen fiktio sai vuonna 2000 iltaisin 21 prosenttia ohjelma-ajasta, vuonna 2001 jo 28 prosenttia illan tarjonnasta. Ajankohtaisohjelmien viikkotuntimäärä kanavalla puolestaan pieneni, ja myös tämä kehitys näkyy selvimminkin prime time -aikana. Suuntaus on päinvastainen kuin muutama vuosi aiemmin ja viittaa siten hienoiseen muutokseen MTV3:n ohjelmaprofiilissa: kyseessä saattaa olla eräänlainen ”polarisoituminen”, eli kanavan keskittyminen toisaalta uutisiin, toisaalta viihteellisiin ohjelmiin. Vuodesta 1997 vuoteen 2000 MTV3 nimittäin kasvatti ohjelma-aikaa jonkin verran, mutta samalla kuitenkin vähensi reippaasti ulkomaisen fiktion viikkotuntimäärää. Samoin MTV3 kasvatti ajankohtaisohjelmien osuutta erityisesti vuodesta 1999 vuoteen 2000. Nyt MTV3 on puolestaan lisännyt nk. viihteellisten ohjelmatyyppien osuuttaan jonkin verran (2000 59%, 2001 65%).

Nelonen näytti vuonna 2001 enemmän urheilua ja palveluohjelmia kuin edellisvuonna, lähinnä lasten- ja opetusohjelmien kustannuksella. Palveluohjelmien ohjelma-aikaa näyttävät kasvattaneet mm. ruoka- ja matkailuohjelmat sekä *Lemmikki-tv* ja *Rikosraportti*.

Ruotsalaisissa *TV-utbud* -tutkimuksissa on nostettu esiin uutisoituminen, jolla viitataan viime vuosien uutistarjonnan kasvuun. Uutisten osuus olikin kasvanut suomalaisessa tv-tarjonnassa vuodesta 2000 vuoteen 2001 muutaman prosenttiyksikön verran. Uutisia oli vuonna 2001 ohjelmien kappalemäärissä laskettuna tarjolla kaikista ohjelmatyypeistä eniten (1.158 kappaletta), jopa hieman enemmän kuin ulkomaista fiktiota (1.025 kappaletta). Ulkomaisten fiktio-ohjelmien kesto on kuitenkin uutisohjelmien kestoa huomattavasti pidempi. Vuodesta 1997 vuoteen 2001 kukin kanava kasvatti uutisten osuutta reilut puolitoista tuntia viikossa, joka tarkoittaa vajaan vartin kanavakohtaista päivittäistä lisäystä¹⁴. Vaikka kokonaistarjonnassa ei mitään suurta muutosta ollut enää nähtävissä vuodesta 2000 vuoteen 2001 uutisten kappalemäärän tai ohjelma-aikaosuudenkaan suhteen, MTV3:n ”polarisoituminen” kuitenkin korostui siinä, että se lisäsi uutistarjontaansa (samoin kuin ulkomaista fiktiota) selvimminkin nimenomaan yhden vuoden aikana, vuodesta 2000 vuoteen 2001.

Ruotsalaiset tutkimukset ovat myös nostaneet esiin nk. tosi-tv -ilmiön, joka leimasi vuoden 2000 ruotsalaista tv-tarjontaa. Tosi-tv -lajityypille ei ole selkeää määritelmää, mutta havaittavissa on, että enenevässä määrin varsinkin kaupallisten kanavien asiaohjelmat sekoittavat viihdettä ja faktaa sekä dokumentoivat ”tavallisten ihmisten elämää”. Esimerkiksi noin 40 prosenttia MTV3:n ja lähes 80 prosenttia Nelosen asiaohjelmista voisi määritellä ”sekaohjelmiksi”, esimerkkeinä mm. *Eläinten pelastuspartio* (MTV3) sekä *Aquanautit*, *Helvetin naapurit* ja *Tosi-TV* (Nelonen). TV2:lla nähtiin mm. *Lentokenttä*. TV1:llä ohjelmia lähetettiin lähinnä satunnaisesti. Samoin tosi-tv -tyyppisiä viihdeohjelmiksi luokiteltavia seikkailu- ja parisuhdekisoja on ilmaantunut varsinkin kaupallisille kanaville mutta myös TV2:lle. Nämä ohjelmat muodostavat kuitenkin vain pienen osuuden viihdetarjonnasta. Viihdeohjelmien tarjonta vaihtelee kanavakohtaisesti, mutta kaiken kaikkiaan eniten ohjelma-aikaa eli reilun kolmanneksen kaikista viihdeohjelmista saivat peli- sekä asiavisailut ja vajaan kolmanneksen talk showt.

¹⁴ Ks. myös Suomalainen tv-tarjonta 2000 (2001).

Vaikka vuodesta 2000 vuoteen 2001 on tapahtunut hienoisia muutoksia toisaalta Ylen kanavien työnjaossa, toisaalta MTV3:n ”keventymisen” myötä, järjestäytyvät suomalaisen tv-tarjonnan kanavaprofiilit edellisvuoden tapaan selvään jatkumoon informaation ja viihteen akselilla. TV1 oli tietopainotteisin, TV2 ja MTV3 seuraavat ja Nelonen asettui selvästi viihteellisimmäksi kanavaksi.

Taulukko 2.7. Ohjelmatarjonnan muutokset kanavittain 2000-2001 (h/vko)

	Ohjelma-aika kasvoi... 2000-2001 tuntia /viikko	Ohjelma-aika väheni... 2000-2001 tuntia /viikko
TV1	kulttuuri +3,0 ulkom. fiktio + 3,0 elokuva +1,8 asiaohjelmat +1,6 uutiset +0,8 palveluohjelmat +0,8 muut +0,4 ajankohtaisohjelmat +/-0	lastenohjelmat -4,6 urheilu -3,2 opetus -2,4 kotim. fiktio -1,0 viihde -0,6
TV2	urheilu +4,6 lastenohjelmat +2,7 palveluohjelmat +1,6 asiaohjelmat +1,0 uutiset +0,9 kotim. fiktio +0,5 opetus +0,4	elokuva -5,5 kulttuuri -3,1 viihde -1,1 ulkom. fiktio -0,2 muut -0,4 ulkom. fiktio -0,2
MTV3	ulkom. fiktio +5,4 palveluohjelmat +1,9 uutiset +1,5 urheilu + 1,3 viihde +1,1 elokuva +0,8 lastenohjelmat +0,8 kulttuuri +0,2 kotim. fiktio +/-0	muut -4,7 ¹⁵ ajankohtaisohjelmat -2,2 opetusohjelmat -0,6 asiaohjelmat -0,4
Nelonen	urheilu +3,2 palveluohjelmat +2,9 kulttuuri +1,0 uutiset +0,4 ajankohtaisohjelmat +0,2 asiaohjelmat +0,2 elokuvat +/-0	viihde -3,0 lastenohjelmat -2,0 muut -1,7 opetusohjelmat -1,2 ulkom. fiktio -0,4 kotim. fiktio -0,1

¹⁵ MTV3:n ja Nelosen osalta muut-luokan pieneneminen johtuu erityisesti siitä, että vuonna 2000 siihen sisällytettiin MTV3 WEB ja www.nelonen.fi. Nyt vastaavat ”ei-perinteiset” ohjelmat on poistettu varsinaisesta luokittelusta, sillä niiden määrä niin ohjelmina kuin ohjelma-ajassa mitattuna on roimasti kasvanut, ja siten ne painottaisivat tiettyjä ohjelmaluokkia varsinaisten ohjelmien kustannuksella.

3 ERITYISYLEISÖJEN OHJELMAT 2001

Seuraavassa tarkastellaan erikseen ohjelmatarjontaa kahden suuren erityisyleisöryhmän - ruotsinkielisten katsojien ja lapsiyleisöjen – kannalta. Analogisen television ruotsinkielisen tarjonnan kuvaus rajautuu Yleisradion *Finlands Svenska Televisionin* (FST:n) ohjelmatarjontaan, koska MTV ja Nelonen lähettävät ruotsinkielisiä ohjelmia vain satunnaisesti.

3.1 FST

FST:n ohjelmia lähetettiin vuonna 2001 määrällisesti hieman enemmän kuin edellisvuonna, noin kaksikymmentä tuntia viikossa. Niiden osuus Ylen ohjelmatarjonnasta oli kuitenkin edelleenkin kymmenen prosenttia. FST:n osuus TV1:n ohjelmistosta oli osapuilleen 11 prosenttia, TV2 ohjelmista noin kahdeksan prosenttia. TV1 lähetti kaksi kolmasosaa FST:n ohjelmista (**taulukko 3.1.1**).

FST:n ohjelmien kotimaisuusaste oli suuri, runsaat kuusikymmentä prosenttia. Viisitoista prosenttia ohjelmista oli pohjoismaista alkuperää ja miltei saman osuuden saivat eurooppalaiset ohjelmat. FST kasvatti merkittävästi suomalaisen ohjelmistonsa osuutta vuodesta 2000 (40%) vuoteen 2001 (64%).

Taulukko 3.1.1. FST:n ohjelmatarjonnan ominaisuuksia 2001 (%)

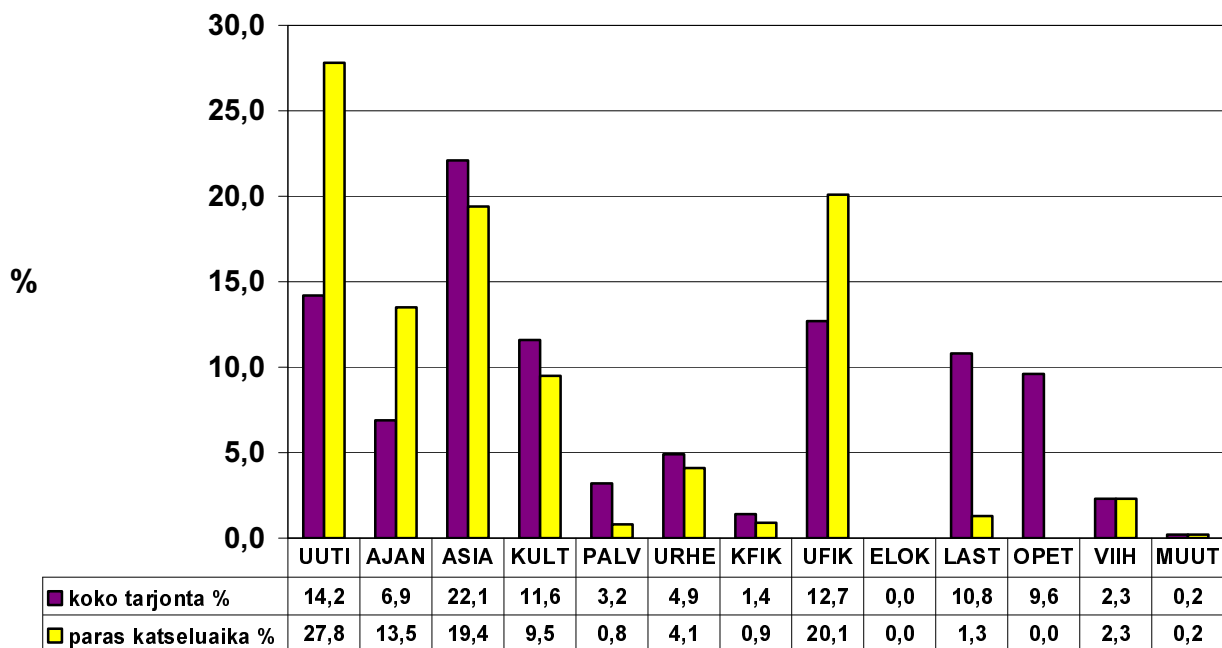
	%
TV1-kanavalla	64
TV2-kanavalla	36
Alkuperämaa:	
Suomi	64
Muut Pohjoismaat	15
Muu Eurooppa	14
Pohjois-Amerikka	1
Muut maat	6

Vaikka FST:n analoginen tarjonta jakautuu TV1:n ja TV2:n kesken, sitä voidaan myös vertailun vuoksi tarkastella ikään kuin omana kanavanaan: tällöin vertailu mahdollistuu niin suomenkielisiin analogisiin kanaviin kuin FST:n omaan digitaaliseen kanavaankin (vertailu jälkimmäiseen, ks. luku 5, kohta 5.4). Analogisen ohjelmatarjontansa perusteella FST tarjosi miltei ”täyden palvelun” eli kaikkia ohjelmatyyppejä elokuvia lukuun ottamatta. Jos se olisi ollut oma itsenäinen kanavansa, sen profiili olisi muodostunut analogisista kanavista kaikkein informatiivisimmaksi.

FST:n kokonaistarjonnassa suurimman ohjelmaluokan muodostivat asiaohjelmat, joita oli reilu viidennes. Myös uutisilla ja ajankohtaisohjelmilla oli keskeinen osuus tarjonnassa: uutisia oli parhaaseen katseluaikaan jopa yli neljännes kaikista FST:n ohjelmista. Muihin analogisiin kanaviin verrattuna sen ohjelmistosta huomattavasti suurempi osuus sekä koko tarjonnasta että parhaaseen katseluaikaan oli uutisia ja asiaohjelmia. Lisäksi se tarjosi suhteessa runsaammin myös lastenohjelmia kuin yksikään varsinaisista kanavista (**kuvio 3.1** ja **taulukko 3.1.2**).

Ohjelmatyyppeiden osalta muutoksia vuodesta 2000 vuoteen 2001 oli havaittavissa lähinnä siinä, että kulttuurin, palveluohjelmien ja ulkomaisen fiktion osuudet kokonaistarjonnasta olivat hieman kasvaneet, kun taas lasten- ja opetusohjelmien osuudet olivat kutistuneet jonkin verran. Prime time -ajan ohjelmisto näyttäytyi vuonna 2001 hyvin edellisvuoden kaltaisena. Vuonna 2001 FST tarjosi hieman vähemmän ajankohtaisohjelmia kuin vuonna 2000, ja toisaalta parhaaseen katseluaikaan oli nyt sisällytetty edellisvuodesta poiketen myös vähän viihdettä.

Kuvio 3.1. FST:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (%)

Taulukko 3.1.2. FST:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (h/vko)

	koko tarjonta h/vko	paras katseluaika h/vko
UUTI	3	2
AJAN	1	1
ASIA	4	2
KULT	2	1
PALV	1	0
URHE	1	0
KFIK ¹⁶	0	0
UFIK	3	2
ELOK	0	0
LAST	2	0
OPET	1	0
VIIH	1	0
MUUT	1	0
Yht.	20	8

¹⁶ Kanava lähetti kotimaista fiktiota, mutta keskimäärin vain alle puoli tuntia viikossa. Täten tämä ei näy täyteen tuntiin pyöristetyissä viikkotuntimäärissä.

3.2 Lastenohjelmat

Lastenohjelmien tarjontaa hallitsivat vuonna 2001 Yleisradion kanavat: yhdessä ne lähettivät miltei kolme neljännessä tarjonnasta. TV2 oli selvästi tarjonnan kärjessä, sillä kanava lähetti neljäkymmentä prosenttia kaikista lastenohjelmista. TV1:n osuus oli reilut kolmekymmentä prosenttia. Kaupallisten kanavien osuudet olivat keskenään miltei yhtä suuret: MTV3 lähetti reilut viisitoista, Nelonen yli kaksitoista prosenttia kaikista lastenohjelmista (**kuvio 3.2**).

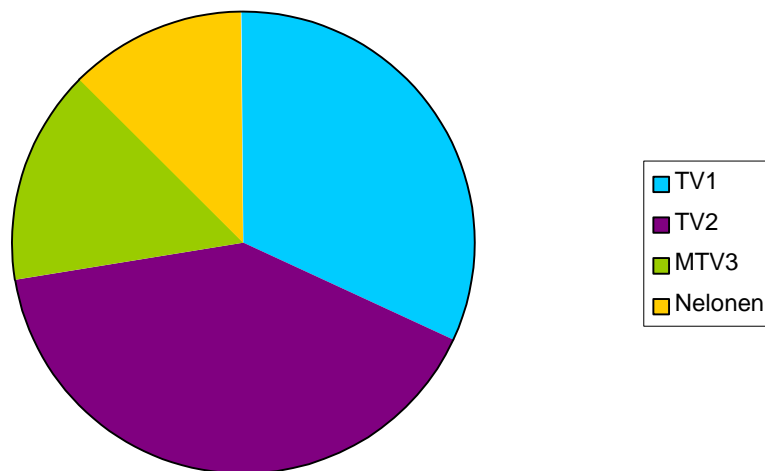
Lastenohjelmat saivat lähes kymmenen prosenttia TV2:n ohjelma-ajasta, runsaat viisi prosenttia TV1:n tarjonnasta, sekä vajaat kolme prosenttia niin MTV3:n kuin Nelosenkin ohjelmistosta. Lastenohjelmat eivät kuulu parhaaseen katseluaikaan (**taulukko 3.2.1**). Iltaisin niiden osuus putosi olemattomiin kaikilla muilla kanavilla paitsi TV1:llä, jossa lastenohjelmien osuus prime time -tarjonnasta oli reilut kolme prosenttia.

Vuoteen 2000 verrattuna TV1 ja TV2 sekä MTV3 ja Nelonen ovat vaihtaneet suuruusjärjestystä lastenohjelmien tarjoajina: edellisvuonna miltei puolet lastenohjelmista lähetettiin TV1:llä, reilu viidennes TV2:lla, vajaa viidennes Nelosella, ja jäljelle jäävä kymmenesosa MTV3:lla. Ylen ”kanavatoimeksiannon” mukaisesti TV1 ja TV2 ovat tehneet uuden työjaon lastenohjelmien osalta: vuonna 2000 lastenohjelmat saivat yhdeksän prosenttia TV1:n ohjelma-ajasta ja kuusi prosenttia TV2:n tarjonnasta, kun mittasuhteet ovat nyt päinvastaiset.

Alkuperältään lastenohjelmat näyttäytyivät vuonna 2001 varsin kotimaisina ja eurooppalaisina. Suomessa tuotettujen lastenohjelmien osuus oli selvästi suurin, 36 prosenttia. Eurooppalaisten ohjelmien osuus oli 30 prosenttia ja pohjoisamerikkalaisten 18 prosenttia kaikista lastenohjelmista. Harvemmin tarjottiin pohjoismaisia tai toisaalta Euroopan ja Pohjois-Amerikan ulkopuolella tuotettuja lastenohjelmia. Kun suomalaisista lastenohjelmista vastasivat yksinomaan TV1 ja TV2 ja pohjoismaisia ohjelmia tarjosi ainoastaan TV1, painottivat kaupalliset kanavat eurooppalaista ohjelmistoa. Suurin osuus amerikkalaista ohjelmistoa löytyi Neloselta. Yleisesti ottaen TV1:n lastenohjelmien tarjonta oli kansainvälisintä muihin kanaviin verrattuna (**taulukko 3.2.2**).

Alkuperämaiden suhteen on havaittavissa selviä muutoksia vuoteen 2000 verrattuna. Lastenohjelmisto kotimaistui Pohjois-Amerikassa ja muualla maailmassa tuotetun ohjelmiston kustannuksella. Pohjoismaisten ja eurooppalaisten ohjelmien osuus kokonaistarjonnasta pysyi lähes muuttumattomana, mutta MTV3:n osuus eurooppalaisesta tarjonnasta oli kasvanut, kun Yleisradion ja Nelosen osuudet olivat hieman kutistuneet.

Kuvio 3.2. Lastenohjelmien jakautuminen kanavittain 2001 (%)

Taulukko 3.2.1. Lastenohjelmien osuus ohjelmatarjonnasta kanavittain 2001 (% ja h/vko)

	%	h/vko
TV1	6	7
TV2	10	8
MTV3	3	3
Nelonen	3	3

Taulukko 3.2.2. Lastenohjelmien alkuperä kanavittain 2001 (%)

	Suomi	Pohjois- maat	Eurooppa	Pohjois- Amerikka	muu maailma/ ei tietoa	Yht.
TV1	49	16	13	21	2	100
TV2	52		31	10	8	100
MTV3			58	19	22	100
Nelonen			38	24	38	100
Yht. h/vko	8	1	6	4	2	21
YHT.%	36	5	30	18	10	100

4 MONIPUOLISUUS 1997-2001

Tässä selvityksessä, samoin kun edellisvuoden raportissa, on tarkasteltu suomalaisia tv-ohjelmistoja myös niiden monipuolisuuden kannalta. Monipuolisuudella tarkoitetaan ohjelmiston kokoonpanoa: mitä useammat ohjelmatyypit ovat tarjonnassa edustettuina ja mitä tasaisemmin ne jakautuvat ohjelmakaaviossa, sen monipuolisempi ohjelmisto on. Tavoitteena on siten ollut arvioida, miten suomalainen kanavavalikoima ohjelmistoineen palvelee yleisöä. Ohjelmiston monipuolisuutta on tässä yhteydessä mitattu ”suhteellisen entropian” matemaattisella mittarilla, josta on tullut hyvin yleinen juuri mitattaessa viestintäsisältöjen monipuolisuutta eli diversiteettiä.¹⁷

Mittarin kuvaama ohjelmiston suhteellinen entropia on sitä korkeampi, mitä tasaisemmin ohjelmisto jakautuu eri ohjelmatyypien kesken. Indeksien minimiarvo on 0 (kaikki ohjelmat yhdessä ohjelmaluokassa) ja maksimi 1 (kaikissa ohjelmaluokissa yhtä paljon ohjelmia). Mittarilla laskettavaa indeksilukua on tulkittu niin, että 0.00-0.34 edustavat erittäin vähäistä monipuolisuutta, 0.35-0.54 vähäistä, 0.55-0.69 keskimääräistä, 0.70-0.79 suurta ja 0.80-1.00 erittäin suurta monipuolisuutta.

Samoin kuin Suomalainen tv-tarjonta 2000 –selvityksessä, myös vuoden 2001 tarkastelussa on haluttu ottaa mukaan pidempi aikaperspektiivi. Täten seuraavassa kuvataan monipuolisuutta viiden vuoden ajanjaksolla 1997-2001. Edellisestä selvityksestä poiketen on monipuolisuusanalyysi nyt tehty samalla 13-luokkaisella ohjelmaluokituksella kuin muukin ohjelmiston kuvaus. Uusi luokitus perustuu Finnpanelin tv-mittariluokitukseen ja antaa aineistolle hieman erilaisen painotuksen kuin Hellmanin (1999) aiempaan tutkimukseen perustunut luokitus. Siksi vuosien 1997-2000 monipuolisuusindeksit poikkeavat vuoden 2000 selvityksessä esitetyistä indeksiluvuista, vaikkakin ne osoittavat samaa kehityssuuntaa.¹⁸

Kuvio 4.1 kuvaa suhteellisen entropian indeksiä eri kanavilla viiden vuoden ajanjaksona 1997-2001. Samoin kuin edellisvuoden selvityksessä havaittiin, myös uuden ohjelmaluokituksen mukainen analyysi todentaa, että suomalaisten tv-kanavien tarjonta oli vuonna 2001 ohjelmatyypivalikoimaltaan monipuolista tai hyvin monipuolista. Tarkasteltaessa koko ohjelmistoa parhaiten selviytyivät tällä luokituksella julkisen palvelun TV1 (indeksiluku 0,90 vuonna 2001) ja TV2 (0,88). Yleisradion kanavia seurasi MTV3 (indeksiluku 0,83 vuonna 2001). Selvästi kapein valtakunnallisista analogisista kanavista oli Nelonen, vaikkakin sen vuoden 2001 indeksiluku 0,73 osoittaa kanavan tarjonnan edelleen varsin monipuoliseksi.

Vuosina 1997-2000 tarjonnan monipuolisuudessa ei tapahtunut suuria muutoksia. Tässä käytetyllä luokituksella tarkasteltuna TV1:n monipuolisuus oli hyvin tasaista ja TV2:n monipuolisuus vaihteli vain hiukan. MTV3 näyttäytyy tässä tarkastelussa koko viiden vuoden jaksona 1997-2001 selvästi vähemmän monipuolisena kuin Yleisradion kanavat. Tämä johtuu

¹⁷ Mittarista, ks. liite 2; mittarista ja menetelmästä yleensä, ks. Heikki Hellman, Diversity – An End in Itself? Developing a Multi-Measure Methodology of Television Programme Variety Studies. *European Journal of Communication*, 16(2): 181-208. – Aiemmasta tutkimuksesta ks. myös Hellman (1999) From Companions to Competitors.

¹⁸ Suomalainen tv-tarjonta 2000 (2001) -selvityksen kuvaama monipuolisuuden kehitys vuosina 1988-2000 on vertailuksi esitetty tämän raportin liitteessä 3, liitekuviot C-D.

siitä, että nyt käytetty ohjelmistoluokitus antaa hieman enemmän painoarvoa informatiivisille ohjelmille kuin aiempi analyysi. Samoin MTV3:n monipuolisuusindeksi notkahti hieman vuodesta 2000 (0,86 – 0,83). Nelonen kavensi tämän luokituksen mukaan ohjelmistoaan selvästi vuodesta 1998 lähtien, jolloin se oli tasoissa MTV3:n kanssa.

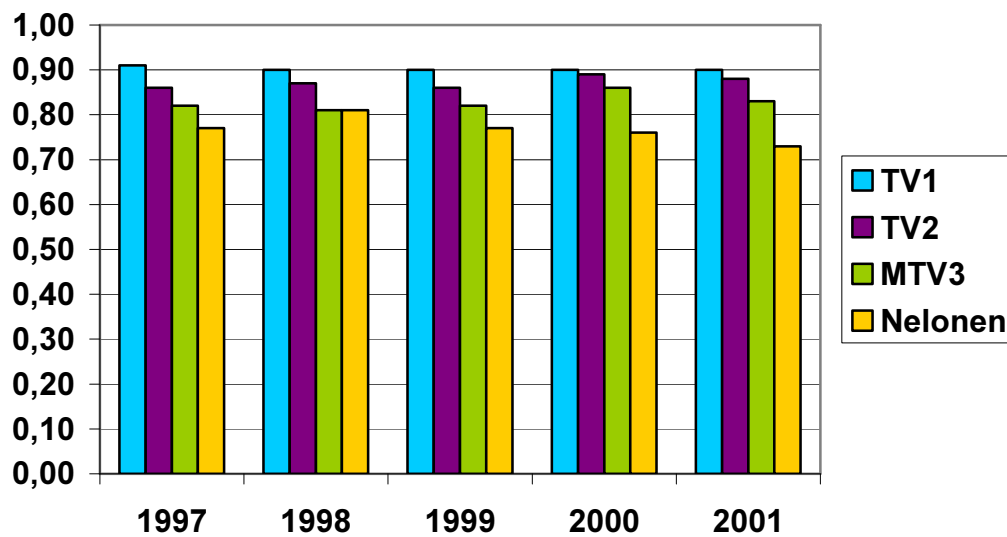
Kuvio 4.2 osoittaa edellisvuoden selvityksen tapaan, että parhaana katseluaikana molemmat Yleisradion kanavat tarjosivat kaupallisia kilpailijoitaan selvästi monipuolisemman ohjelmiston. TV1 (indeksiluku 0,89 vuonna 2001) ja TV2 (0,86) lähettivät prime time -aikaan käytännössä miltei yhtä monipuolista ohjelmistoa kuin koko tarjonnassaan. Myöskään Nelosen vuoden 2001 ohjelmisto ei tämän luokituksen perusteella kaventunut merkittävästi parhaaseen katseluaikaan. MTV3 puolestaan lähetti iltaisin selvästi kapeampaa ohjelmistoa ja notkahdus monipuolisuudessa vuodesta 2000 vuoteen 2001 näkyikin koko tarjonnan ohella myös kanavan prime time -tarjonnassa. Tämä selittyy osin ohjelmiston polarisoitumisella uutistarjontaan, toisaalta sarjafilmeihin. Kaupallisilla kanavilla esiintyi parhaana katseluaikana tarjonnan monipuolisuudessa melko suurta vuotuista vaihtelua, mutta kanavien voimasuhteet säilyivät pääpiirteissään ennallaan. Ainoa selkeämpi suuntaus oli, että TV2 on selvästi laentanut prime time -ajan tarjontaansa vuoden 1997 jälkeen.

Kanavakohtaisen tarkastelun täydennykseksi **kuvio 4.3** vertailee julkisen palvelun ja kaupallisen television monipuolisuutta. Koko ohjelmiston tasolla tämä tarkastelu osoittaa edellisvuoden tapaan, että Yleisradion kaksi kanavaa TV1 ja TV2 tarjosivat vuosina 1997-2001 yhteenlaskettuna johdonmukaisesti selvästi monipuolisemman ohjelmiston kuin kaksi kaupallista kanavaa, MTV3 ja Nelonen yhdessä. Julkisen palvelun monipuolisuus ylitti myös kokonaistarjonnan monipuolisuuden. Silti sekä Yleisradion (indeksiluku 0,92 vuonna 2001) että kaupallisten kanavien (0,81) välittämä ohjelmakirjo oli hyvin monipuolinen. TV1 ja TV2 tarjosivat yhdessä hieman rikkaamman ohjelmakirjon kuin kumpikaan kanava yksinään, mikä kertoo kanavien keskinäisestä työnjaosta. Kaupallinen sektori yhdessä sen sijaan ei edelleenkään vuonna 2001 päässyt yhtä suureen monipuolisuuteen kuin MTV3 yksinään, mikä indikoi sitä, että ne kilpailevat keskenään osittain samantyyppisellä ohjelmistolla. Kaikkien neljän kanavan yhteenlaskettu monipuolisuusindeksi (0,90 vuonna 2001) oli sama kuin TV1:n, kun vuonna 2000 yhteenlaskettu monipuolisuus oli hieman korkeampi kuin minkään yksittäisen kanavan. Ohjelmiston monipuolisuus ei kuitenkaan viiden vuoden aikana ole tällä luokituksellakaan tarkasteltuna muuttunut merkittävästi, vaan se on pysynyt erittäin korkeana.

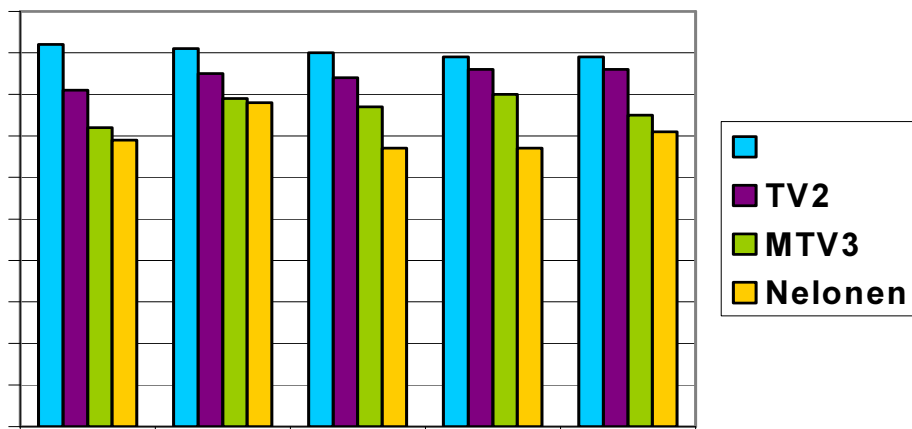
Kuvion 4.4 esittämä parhaan katseluajan monipuolisuus vuosien 1997-2001 ajanjaksolla kertoo siitä, että vuonna 1998 kaupallisten kanavien ohjelmistoista löytyi enemmän informatiivisia ohjelmia kuin sen jälkeen. Yleisradion kahden kanavan yhteenlaskettu prime time -ajan monipuolisuus ei puolestaan juurikaan tarkastelukaudella vaihdellut. Se oli koko tutkimuskaudella korkeampi kuin kaikkien kanavien yhteenlaskettu monipuolisuus. Vuonna 2001 kaikkien kanavien yhteenlaskettu indeksiluku oli 0,86 kun Yleisradio ylsi diversiteettilukuun 0,90. Parhaaseen katseluaikaan korostuukin edelleen Yleisradion kanavien työnjako: TV1 ja TV2 yhdessä onnistuivat tarjoamaan hieman monipuolisemman ohjelmiston kuin erikseen. MTV3:n prime time –indeksi puolestaan oli hivenen korkeampi kuin kaupallisten kanavien yhteenlaskettu monipuolisuus. Samoin kuin kokonaistarjonnassaan myös prime time -aikaan kaupalliset kanavat siis kilpailivatkin saman tyyppisellä ohjelmistolla.

Yleisesti ottaen Suomen neljä valtakunnallista tv-kanavaa kuitenkin lähettivät vuonna 2001 parhaanakin katseluaikana ohjelmatyyppijakaumaltaan monipuolista tai jopa hyvin monipuolista tarjontaa. Tulokset viittaavat kanavien keskinäiseen työnjakoon.

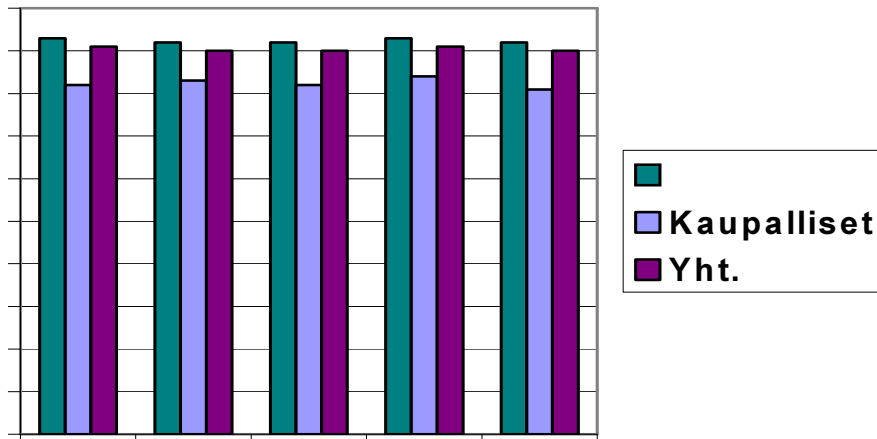
Kuvio 4.1. Koko ohjelmiston monipuolisuus eri kanavilla 1997-2001

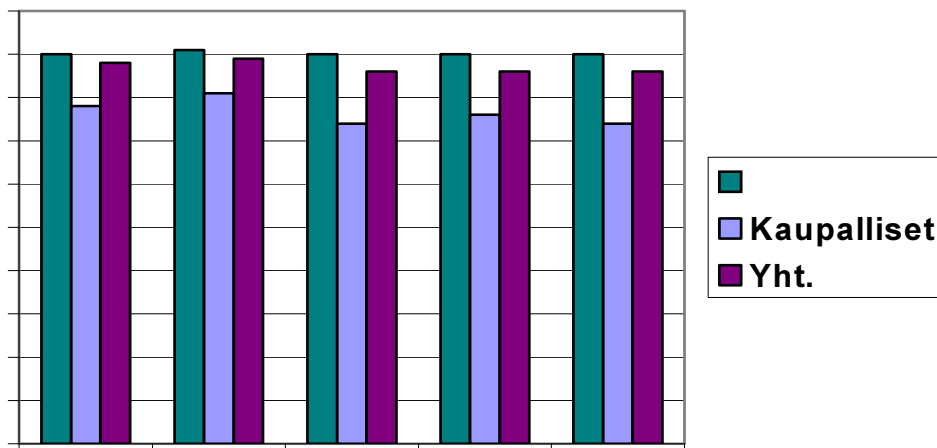
Kuvio 4.2. Parhaan katseluaajan ohjelmiston monipuolisuus eri kanavilla 1997-2001

Kuvio 4.3. Koko ohjelmiston monipuolisuus yli kanavien 1997-2001

Kuvio 4.4. Parhaan katseluajan ohjelmiston monipuolisuus yli kanavien 1997-2001

5 DIGITAALISET TELEVISIOKANAVAT 2001

Digitaalinen televisiotoiminta käynnistyi Suomessa 27. 8. 2001. Silloin aloittivat lähetyksensä viisi uutta kanavaa: julkisen palvelun YLE 24, YLE Teema ja FST-D sekä kaupalliset Subtv ja Urheilukanava. Siksi vuoden 2001 suomalaisen televisiotarjonnan tarkasteluun on haluttu liittää erityisosoite kuvaamaan digitaalisen televisiotarjonnan alkuvaihetta.

Seuraavassa luodaan yleiskuva yllämainittujen digitaalisten kanavien tarjonnasta tämän selvitykseen sisältyvillä otosviikoilla 42 ja 43, jolloin kanavat olivat lähettäneet ohjelmaa kuutisen viikkoa. Tässä yhteydessä ei käsitellä edellisissä luvuissa jo tarkasteltujen analogisten kanavien digitaalisia rinnakkaiskanavia¹⁹. Digiohjelmistoja tarkastellaan ensin YLE 24:n, YLE Teeman, FST-D:n, Subtv:n ja Urheilukanavan yhteenlaskettuna tarjontana, sillä näin havainnollistuu digiajan tuoma lisätarjonta kokonaisuutena katsojien kannalta. Lisäksi kuvataan yksittäisten kanavien ohjelmaprofiilit ohjelmatyyppien ja alkuperämaiden mukaan.

5.1 Uusien kanavien kokonaistarjonta

Digi-television uudet kanavat tarjosivat ensimmäisenä kautenaan, syksyllä 2001, yhteensä reilut 200 viikkotuntia ohjelmaa²⁰. Jos analogisten kanavien digitaalinen rinnakkaistarjonta lasketaan mukaan, digitaalinen tarjonta ylsi osapuilleen 600 viikkotuntiin.

Uusien kanavien kokonaistarjonta oli suhteellisen tasaisesti jakautunut: suurimmat ohjelmaluokat olivat urheilu (vajaa viidennes), viihde (hieman alle kuudennes) sekä ajankohtaisohjelmat, ulkomainen fiktio ja uutiset (kullakin ohjelmaluokalla yli kymmeneksen osuus tarjonnasta). Vähiten uutta ohjelma-aikaa näillä digitaalisilla kanavilla saivat lastenohjelmat ja kotimainen fiktio. Paras katseluaika nosti kuitenkin esiin ulkomaisen fiktion ylivoimaisesti suurimpana ohjelmaluokkana (yli 40%), miltei kaikkien muiden ohjelmatyyppien kustannuksella. Muista ohjelmista ainoastaan asiaohjelmien osuus nousi prime time -aikana hieman (ks. **taulukko 5.1.1.** ja **kuvio 5.1**).

Kiinnostavaa on, että uusien, FST-D -kanavaa lukuun ottamatta hyvinkin erikoistuneiden digikanavien yhteinen ohjelmaprofiili ei viikkojen 42-43 perusteella suuresti poikennut neljän täyden palvelun analogisen kanavan vuoden 2001 yhteenlasketusta ohjelmaprofiilista (ks. luku 1, kuvio 1.2). Suurimmaksi eroksi nousi lähinnä ulkomaisen fiktion suuri osuus digikanavien prime time -ohjelmistossa²¹. Näin ollen uudet digitaaliset ”kohderyhmäkanavat” tarjosivat yhdessä täyden palvelun tarjontaa muistuttavan ohjelmiston. Samaa todentaa digiohjelmiston viikkojen 42-43 aineistosta yhteenlaskettu monipuolisuusindeksi (ks. myös luku 4): uudet digikanavat ylsivät koko tarjonnassaan erittäin suureen monipuolisuuteen (0,89), joka on hyvin lähellä analogisten kanavien vastaavaa lukua (0,90). Parhaaseen katseluaikaan erot kuitenkin

¹⁹ TV1-D, TV2-D, MTV3D ja NelonenD.

²⁰ Analogisen aineiston tapaan on tässä yhteydessä uusien digitaalisten kanavien aineistosta poistettu nk. tv-chatit (Subtv).

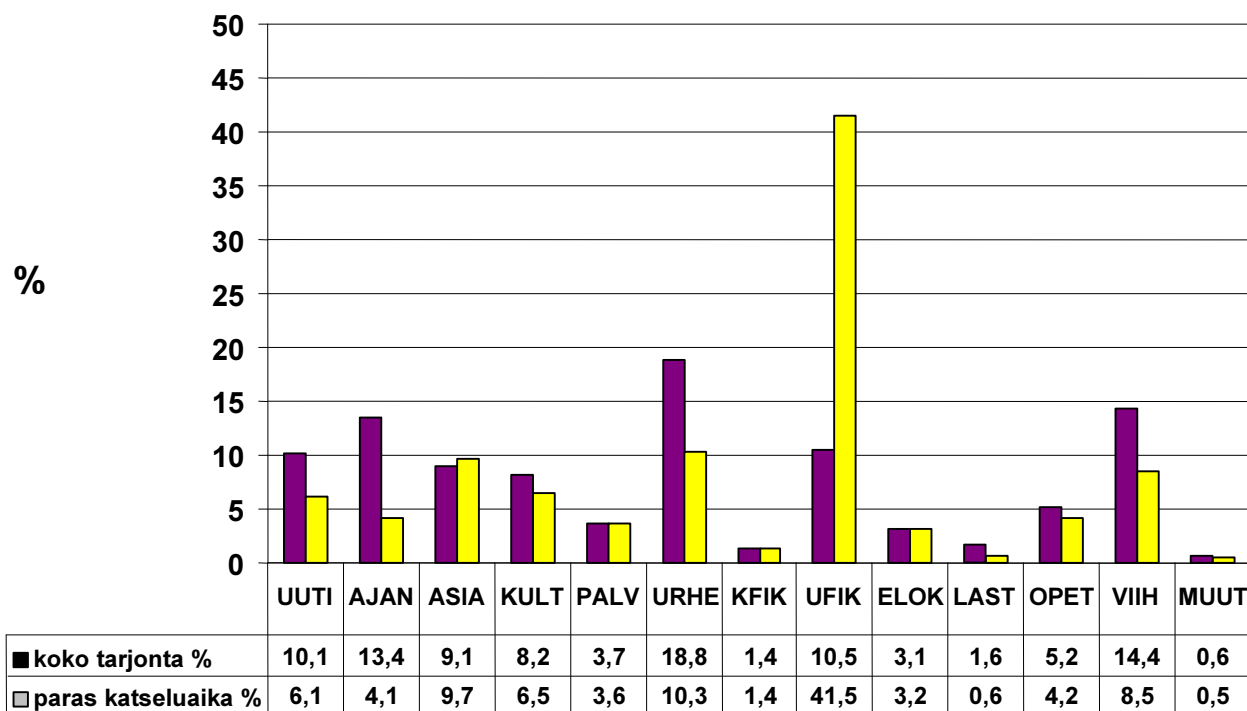
²¹ On kuitenkin huomattava, että vaikka esim. YLE 24 ja Urheilukanava eivät tarjoa ulkomaista fiktiota lainkaan, Subtv esitti otosviikoilla mm. vajaan tunnin mittaisia ulkomaisia sarjoja, jotka alkoivat klo 22. Kun prime time -määrittely käsittää aikavälillä 18.05-22.05 *alkavat* ohjelmat, Subtv:n ulkomaisen fiktion osuus korostuu parhaan katseluajan ohjelmistossa.

suurenivat: analogisten kanavien yhteenlaskettu monipuolisuusindeksi oli tällöin 0,86 kun uusien digikanavien indeksi jäi 0,79:ään.

Taulukko 5.1.1. Digitaalisten kanavien ohjelmatarjonta syksyllä 2001 (h/vko)

	YLE 24	YLE Teema	YLE FST-D	SubTV	Urheilu- kanava	
UUTI	16		5			
AJAN	24	1	3			
ASIA		6	7	5		
KULT	1	8	6	3		
PALV	1	1	2	4		
URHE	2		4		33	
KFIK		2	1	1		
UFIK		2	6	14		
ELOK		4	1	2		
LAST			3			
OPET		9	2			
VIIH		3	3	24		
MUUT			1			
Kanava yht.	42	34	41	53	33	203

Kuvio 5.1. Digitaalisten kanavien ohjelmatarjonta syksyllä 2001 (%)

Uusien digitaalisten kanavien ohjelmistot olivat syksyllä 2001 erittäin kotimaisia. Suomalainen tarjonta muodosti yhteensä 65 prosenttia kokonaistarjonnasta. Tämä on jopa hieman enemmän kuin neljän analogisen kanavan yhteenlaskettu kotimaisuusaste (ks. luku 1, taulukko 1.4.1). Pohjoisamerikkalainen tarjonta muodosti viidenneksen ja eurooppalainen kymmeneksen digikanavien yhteenlasketusta ohjelmistosta. Toisaalta: vaikka valtakunnallisilla analogisilla kanavilla oli kullakin selkeä profiili tarjonnan alkuperän suhteen, eriytyivät uudet digitaaliset kanavat vieläkin voimakkaammin. Ne olivat joko miltei täysin kotimaisia (YLE 24, Urheilukanava) tai erittäin kotimaisia (YLE FST-D, YLE Teema) Poikkeuksen tästä teki Subtv, jonka suomalaisen tarjonnan osuus oli vain hieman yli neljännes ohjelmistosta (taulukko 5.1.2).

Taulukko 5.1.2. Digitaalisten kanavien ohjelmatarjonnan alkuperä syksyllä 2001 (%)

	Kokonais- tarjonta	YLE 24	YLE Teema	YLE FST-D	Subtv	Urheilu- kanava
Suomi	65	98	48	69	28	97
Muut	3	1		12	2	
Pohjoismaat						
Muu	10	1	34	15	3	3
Eurooppa						
Pohjois- Amerikka	19		10	1	67	
Muu tai tieto puuttuu	2		8	2	1	
Yht.	100	100	100	100	100	100

5.2 Profili: YLE 24

Julkisen palvelun Yleisradio tarjoaa digitaalisesti paitsi peruskanavat TV1-D:n ja TV2-D:n, myös kolme uutta ”kohderyhmäkanavaa”²². YLE 24:n on määritelty uutiskanavaksi; toisaalta se on myös ”ympäri vuorokautinen uutis- ja ajankohtaispalvelu”, joka tekee uutisia niin YLE:n eri tv-kanaville kuin Internetiin, teksti-tv:hen sekä superteksti-tv:hen. YLE 24:n ohjelmistoon kuuluu uutisten lisäksi suoratelevisiointeja, esimerkiksi Eduskunnan kyselytunneista. Lisäksi kanava ”tarjoaa toimintansa aluksi Ylen ajankohtaisohjelmia vaihtoehtoisina lähetyksinä”.²³

Syksyn 2001 kaksi otosviikkoa todentavat, että YLE 24 aloitti digitarjonnan kanavakuvauksensa mukaisesti. YLE 24:n tarjonta omalla kanavallaan oli osapuilleen kuusi tuntia päivässä ja tämä aika koostui pääosin uutis- ja ajankohtaisohjelmista. Kun kokonaistarjonnassa ajankohtaisohjelmat saivat yli puolet ohjelma-ajasta, illalla korostui uutisten osuus. Samoin urheilu sai parhaaseen katseluaikaan selvästi enemmän tilaa ja lisäksi kasvoivat hieman myös palvelu-, kulttuuri ja asiaohjelmien osuudet – kaikki ajankohtaistarjonnan kustannuksella (**kuvio 5.2**). Valtakunnallisena uutiskanavana YLE 24:lle on ominaista miltei täysin kotimainen ja omatuotantoinen ohjelmisto (**taulukko 5.1.2**).

Ohjelmaesimerkkejä suurimmista ohjelmatyypiluokista viikoilta 42-43/2002:

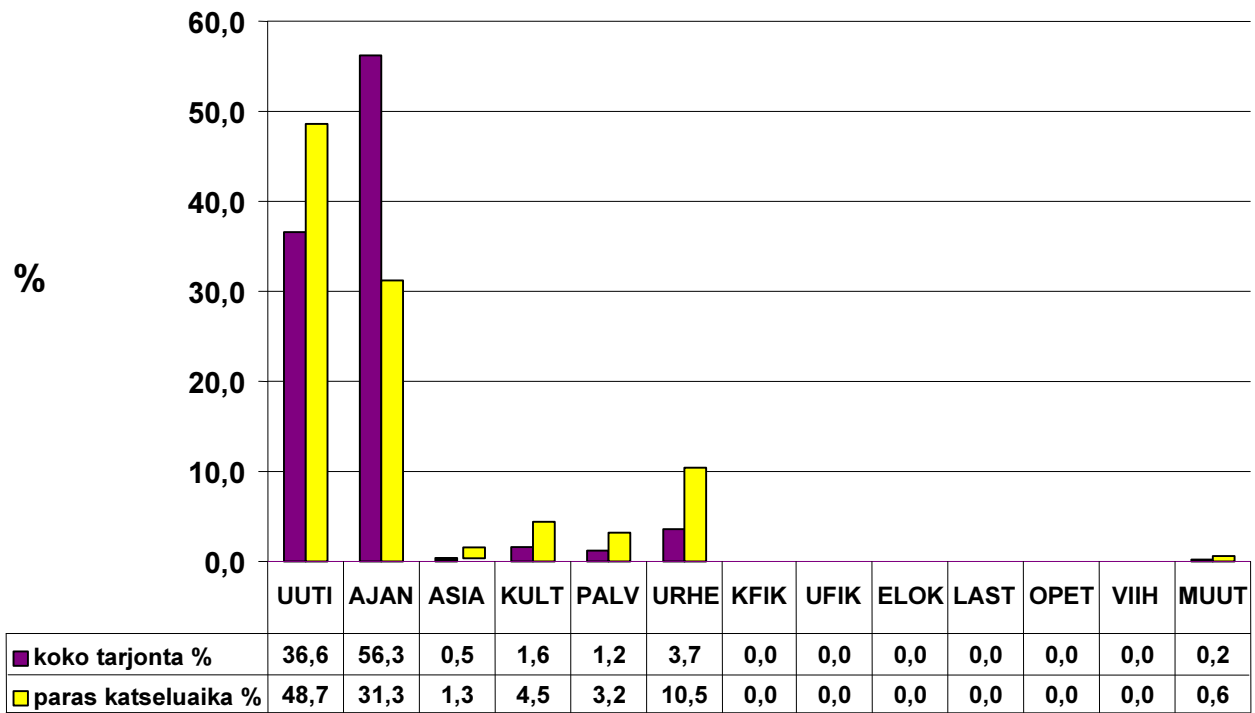
Uutiset: *TV-uutiset; TV-uutiset ja viiden talous; TV-uutiset, sää ja urheilu; SVT-uutiset; alueelliset uutiset; Viittomakieliset uutiset*

Ajankohtaisohjelmat: *Aamu-tv; A-studio; MOT; Lauantaiseura*

²² Ks. www.yle.fi; myös www.digitv.fi

²³ Ks. www.yle.fi/yle24, www.digitv.fi

Kuvio 5.2. YLE24:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin syksyllä 2001 (%)

5.3 Profiili: YLE Teema

YLE Teema, Yleisradion toinen ”kohderyhmäkanava”, määritellään ensimmäiseksi suomalaiseksi kulttuurin, tieteen ja oppimisen erikoiskanavaksi. Se tarjoaa mm. dokumentteja, elokuvia, teatteria, musiikkia, tiede- ja opetusohjelmia. Kulttuuriohjelmiston kerrotaan sisältävän myös taustoittavia makasiineja ja henkilökuvia. Tiedetarjonta puolestaan määritellään pitämään sisällään kansainvälisten dokumenttien lisäksi paljon kotimaista tarjontaa, mm. yleisöluentoja sekä tutkimusmaailmaa ajankohtaisesti tarkastelevia ohjelmia. Nuoret otetaan huomioon omana kohderyhmänään. Opetusohjelmia tarjotaan sekä nuorille että aikuisille; ne koostuvat sekä ”opiskelua tukevista ohjelmapalveluista” että ”laajasti yleissivistävästä ohjelmistosta”.²⁴

YLE Teeman syksy 2001 noudattelee sen kanavakuvausta. Kanava lähetti vajaan viisi tuntia ohjelmaa päivässä ja profiilia näyttivät leimaavan varsinkin opetus ja kulttuuri. Opetusohjelmia kanava tarjosi neljänneksen koko ohjelmistostaan ja kulttuuriohjelmat yltyivät miltei samaan. Asiaohjelmia oli reilu kuudennes, elokuvia yli kymmenen prosenttia. Uutiset, urheilu ja lastenohjelmat eivät kuulu kanavan ohjelmistoon.

YLE Teeman paras katseluaika on analogisista kanavista poiketen myös opetuksen ja kulttuurin juhlaa – se ei juurikaan tuonut muutoksia kanavaprofiiliin (**kuvio 5.3**). Teema suosi kotimaista ohjelmistoa (miltei puolet tarjonnasta) sekä eurooppalaista tuotantoa (osapuilleen kolmannes tarjonnasta). Kanavan amerikkalaisuusaste jäi kymmenen prosentin tienoille (**taulukko 5.1.2**).

Ohjelmaesimerkkejä suurimmista ohjelmatyypiluokista viikoilta 42-43/2002:

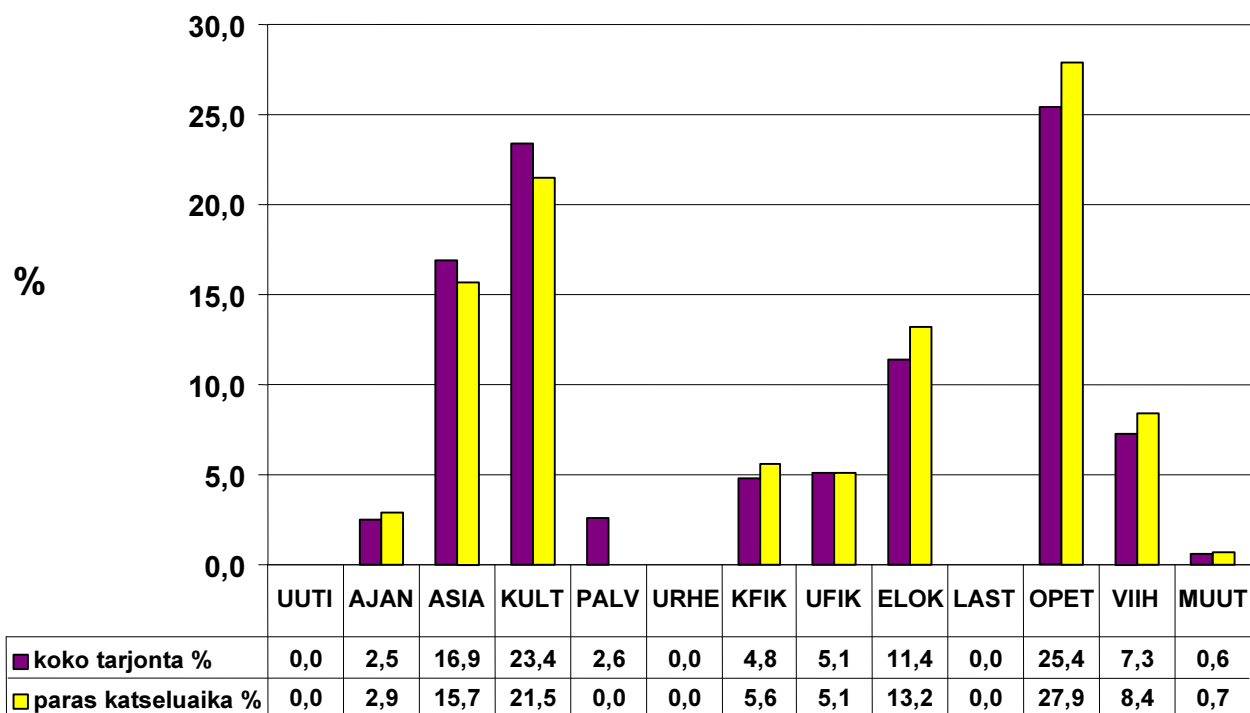
Opetusohjelmat: *Kielillä kaikkialle*, *Etälukio: Psykologia*; *Eetosta etsimässä*; *Taito-tv: Sukututkimuksen alkeet*; *Miten opiskelen*; *Das ist Deutschland*; *Kriisikattilat ja uskonnot maailmanpolitiikassa*

Kulttuuriohjelmat: *Suomalaisia valokuvaajia*; *Tarmo Mannin päiväkirjasta*; *Kronos-kvartetti: Mustat enkelit ja aaveoppera*; *Vaeltajien lauluja*; *Värien valtakunta*; *Aleksis K*

Asiaohjelmat: *Prisma Studio*; *TV-Arkisto esittää: Yleisradion aika*; *Luontohetki: Pikku elefantti*; *Energiaa pelloilta*; *Lääkärit NASassa*; *Tuhoisat solut*

²⁴ www.yle.fi/teema , www.digitv.fi

Kuvio 5.3. YLE Teeman ohjelmisto ohjelmatyypeittäin syksyllä 2001 (%)

5.4 Profili: FST-D

Finlands Svenska Television FST-D on ”digitaalinen suomenruotsalainen kanava”. Siten sen kohderyhmä ei määriy teeman vain kielen perusteella, ja se onkin YLE 24- ja YLE Teema -kanavista poiketen määritelty täyden palvelun kanavaksi. FST-D:n tavoitteena on kaksinkertaistaa FST:n ohjelmatarjonta vaihteittain vuoteen 2003 mennessä: ”osin lisäys on uutta omaa tuotantoa, osin hankintaohjelmia ja yhteistuotantoja, osin kanavalainoja (muiden yleisradiokanavien ohjelmia, jotka tekstitetään ruotsiksi tai lähetetään ruotsinkielisenä ääniversiona)”. FST-kanava lähettää myös ne FST:n ohjelmat, jotka esitetään TV1:ssä tai TV2:ssa. Kanava panostaa mm. alueellisiin uutisiin sekä lasten-, nuorten-, opetus- ja elämäntapaohjelmien, tulevaisuudessa myös viihdeohjelmien tarjonnan lisäämiseen.²⁵

Täyden palvelun periaate näkyy FST-D:n syksyn 2001 ohjelmaprofiilissa. Se tarjosi viikoilla 42-43 kaikkia ohjelmatyyppejä. Lisäksi yksikään genre ei hallinnut tarjontaa, vaan suurimmat osuudet jakautuivat suhteessa melko tasaisesti asiaohjelmien, kulttuurin, ulkomaisen fiktion ja uutisten kesken. Prime time -aikana FST-D:n profiili muuttui samaan tapaan kuin analogisten täyden palvelun kanavien tarjonta: vaikkakaan muutos ei ollut suuri, ulkomaisen fiktion ja uutisten osuus korostui iltahjelmistossa (**kuvio 5.4.1**).

Ohjelmaesimerkkejä suurimmista ohjelmatyypiluokista viikoilta 42-43/2002:

Asiaohjelmat: *Ilmastopakolaiset; Mediamakasiini; Erämaan kutsu; vi.tweens; Tallinnan vanhakaupunki – Ruususenunen jälkeen; Toscanassa; Käsin tehty*

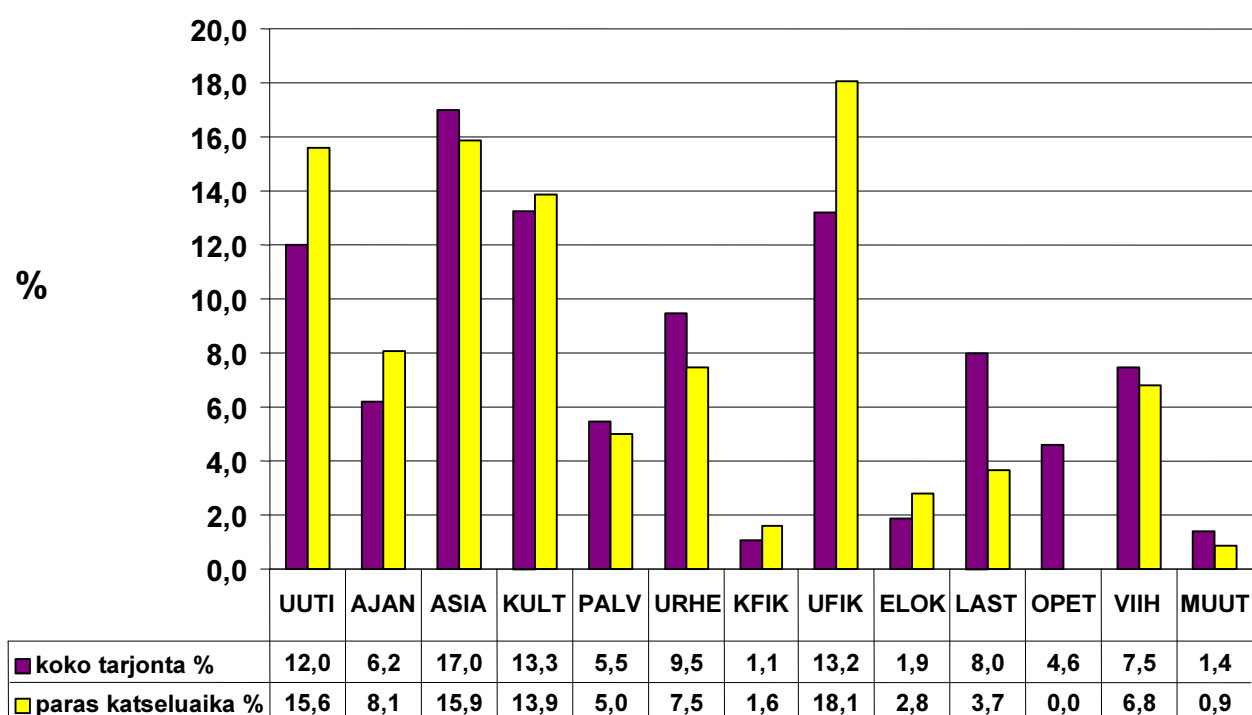
Kulttuuri: *Ralf Gothóni; Soolo; Surun monet kasvot; Ei nainen saa maalata noin; Steven Holl – Kiasman arkkitehti; Artur; Lukuonni; Avanti! kesäyössä*

Ulkomainen fiktio: *En klass för sig; Hornblowerin seikkailut; Korkein panoksin; Sally; Kuutamოსotilaat; Isä ja juristi*

Alkuperältään miltei 70 prosenttia FST-D:n ohjelmista oli kotimaisia. Muutoinkin kanava oli hyvin ”eurooppalainen”. Pohjoismaiset ohjelmat saivat 12 prosenttia ohjelma-ajasta, muun Euroopan ohjelmat reilut 15 prosenttia. Pohjoisamerikkalaisia ja muualla maailmassa tuotettuja ohjelmia nähtiin kanavalla vain vähän (**taulukko 5.1.2**).

²⁵ <http://fst.yle.fi>, www.digitv.fi

Kuvio 5.4.1. FST-D:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin syksyllä 2001 (%)

Kuvio 5.4.2 kertoo eroista ja yhteneväisyyksistä FST-kanavan ja FST:n analogisen ohjelmiston välillä. Jotta verrannollisuus olisi mahdollisimman suuri, on alla tarkasteltu FST:n ohjelmia TV1- ja TV2-kanavilla vain viikoilta 42-43. FST-D tarjosi jo syksyllä 2001 tuplasti enemmän ohjelmaa kuin FST analogisilla kanavilla: edellisen tarjonta oli 41 tuntia viikossa, jälkimmäisen 22 tuntia viikossa. Vielä suurempi ero on parhaan katseluajan tuntimäärissä. FST-D keskittyi prime time -aikaan eli sen tarjonnasta 29 viikkotuntia sijoittui tähän ajankohtaan. Analogisilla kanavilla FST:n tarjonnasta vain kahdeksan tuntia sijoittui parhaaseen katseluaikaan.

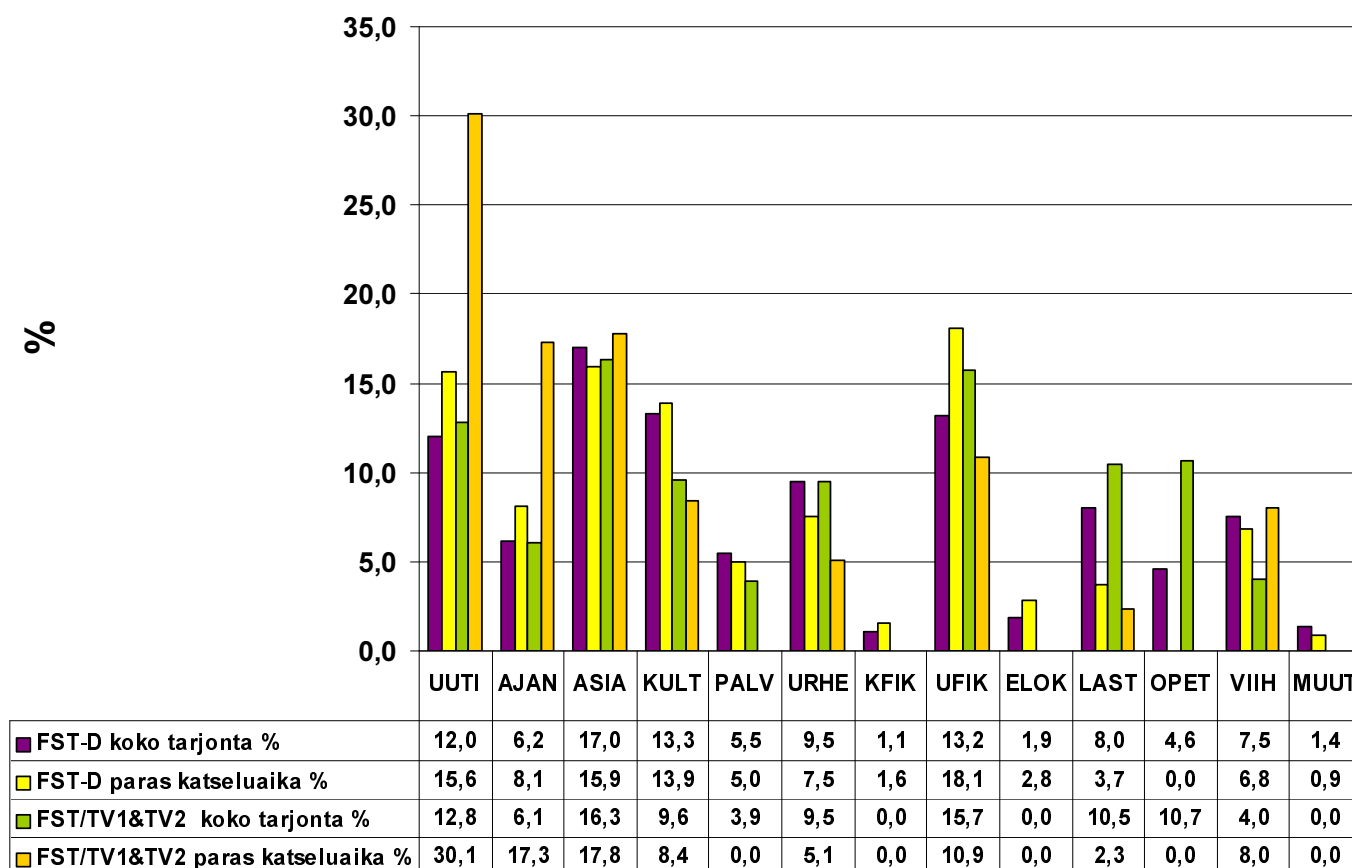
Ohjelmatyypeittäin tarkasteltuna FST-D -kanava ja FST:n ohjelmisto TV1- ja TV2-kanavilla ovat samankaltaiset. Selvimmät erot näkyvät lähinnä siinä, että FST:n analogisessa tarjonnassa uutisten ja ajankohtaisohjelmien osuudet korostuivat parhaaseen katseluaikaan. FST-D taas korosti iltaisin hieman selvemmin ulkomaisen fiktion osuutta. Analogisen FST:n tarjontaan ei kuulunut elokuvia tai kotimaista fiktiota; toisaalta FST-D täyden palvelun kanavana lisäsi ne tarjontaansa.

Yllä kuvatut havainnot ovat hyvin samansuuntaisia kuin Svenska social och kommunalhögskolanin (SSKH) tekemän tutkimuksen tulokset²⁶. Tutkimuksessa tarkasteltiin FST-D -kanavaa ja FST:n analogista ohjelmistoa konstruoidulla viikolla marraskuussa 2001. Koska otokset ovat erilaiset, ohjelmatyyppiosuudet vaihtelevat hieman SSKH:n tutkimuksen ja tämän selvityksen välillä, mutta yleiskuvan kannalta vaihtelu ei ole merkittävää. Lisäksi

²⁶ Tom Moring ja tutkimusryhmä 2002. En mångsidig public service -kanal. FSTs digitala program två månader efter kanalstarten. Tutkimusraportti SSKH 6.2.2002.

SSKH:n raportti täydentää tämän selvityksen vertailua. Siinä mm. todetaan FST-D:n tuplaavan FST:n tarjonnan myös ohjelmanimikkeiden (ohjelmien määrä) suhteen. Uusintoja FST-D:llä oli raportin mukaan miltei 40 prosenttia, mutta FST:n analogisesta ohjelmistosta vajaan 25 prosenttia.²⁷ SSKH:n tutkimuskurssi tutki lisäksi FST-D:n ja analogisen FST-tarjonnan monipuolisuutta suhteellisen entropian mittarilla, käyttäen Suomalainen tv-tarjonta 2000 - raportin ja aiemman tutkimuksen (Hellman 1999) 15-luokkaista ohjelmaluokitusta (vrt. myös luku 4). Näin tarkasteltuna FST-D oli syksyn 2001 konstruoidun viikon perusteella erittäin monipuolinen kanava. Se ylsi samaan indeksilukuun kuin vuoden 2000 monipuolisin kanava MTV3. Tässä selvityksessä ei ole tarkasteltu digitaalisen tarjonnan monipuolisuutta, koska tavoitteena on ollut antaa ainoastaan karkea yleiskuva digikanavien käynnistysvaiheen tarjonnasta, ja koska kaksi otosviikkoa eivät tuottaisi täysin verrannollista tietoa muun tarjonnan seitsemän viikon otokseen. Voidaan kuitenkin arvioida, että FST-D sijoittuisi monipuolisuuden kärkijoukkoon myös tässä selvityksessä käytetyllä yhdenmukaistetulla 13 ohjelmaluokan tarkastelulla.

Kuvio 20.2. FST-D- ja analoginen FST-ohjelmisto ohjelmatyypeittäin syksyllä 2001 (%)

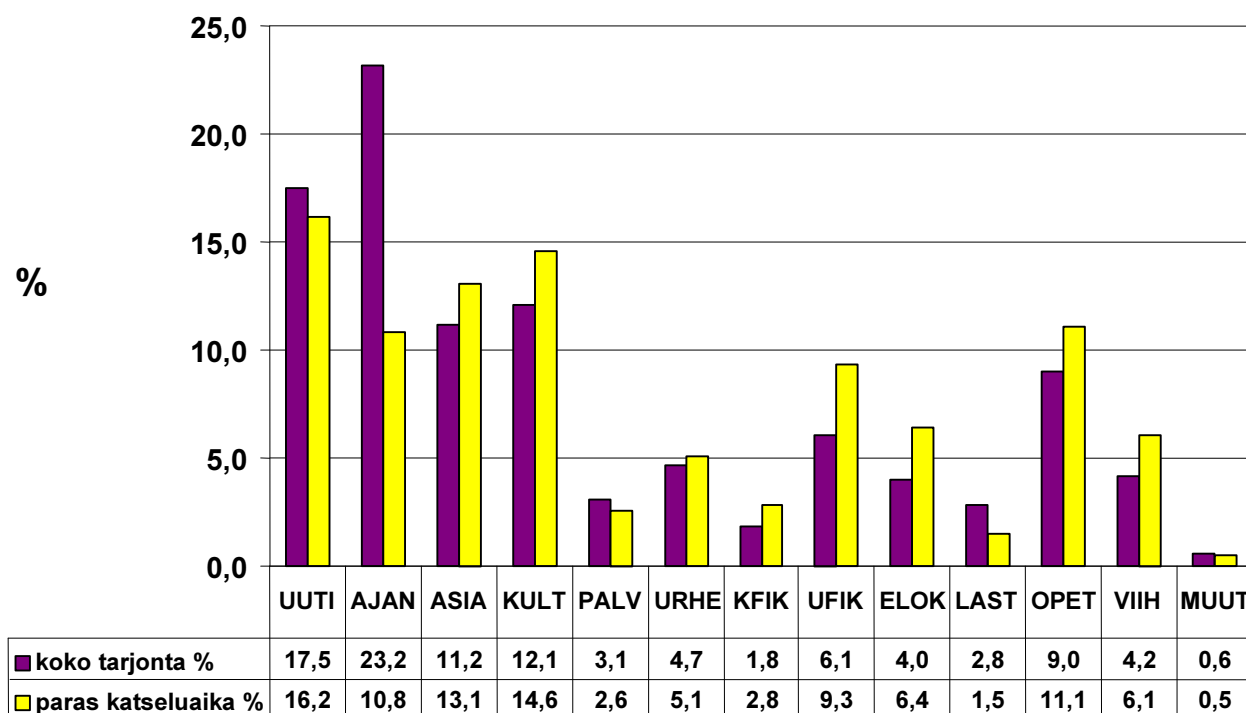
²⁷ Tässä selvityksessä ei ole erikseen tarkasteltu digikanavien uusintoja tai sarjoittumista, koska digitaalisen tarjonta osui vain kahdelle vuoden 2001 otosviikolle, ja koska kyseisiä tietoja ei ollut saatavilla kaikista kanavista.

5.5 Profiili: Yleisradion uudet digitaaliset kanavat

Julkisen palvelun Yleisradion kolme uutta digitaalista tv-kanavaa, ”kohderyhmäkanavat” YLE 24, YLE Teema ja FST-D, tuovat odotetusti digitaaliseen tarjontaan hyvin informatiivisuuteen painottuvan panoksen. Suurimmat ohjelmaluokat koko Ylen tarjonnassa ovat järjestyksessä ajankohtaisohjelmat, uutiset, kulttuuri- ja asiaohjelmat. Parhaan katseluajan tuntuvin muutos on ajankohtaisohjelmien kutistuminen; hieman suuremmat osuudet saavat puolestaan asia-, kulttuuri- ja opetusohjelmat sekä ulkomainen fiktio ja elokuvat (**kuvio 5.5**).

Yleisesti ottaen voidaan todeta, että syksyllä 2001 Ylen kohderyhmäkanavat tarjosivat yhdessä kaikkia ohjelmatyyppejä, vaikkakin selvästi informatiivisiin genreihin keskittyen. Näyttääkin siltä, että Yle jättää ulkomaisen fiktion, viihteen ja urheilun selvästi pääosin kaupallisten kanavien tarjottavaksi. Siten julkisen palvelun ja kaupallisten toimijoiden työnjako on tuottanut uuden digitaalisen ohjelmistokokonaisuuden, joka muistuttaa suhteellisen paljon täyden palvelun analogisten kanavien yhteistä profiilia (ks. kohta 5.1).

Kuvio 5.5. Ylen digitaalisten kanavien²⁸ ohjelmisto ohjelmatyypeittäin 2001 (%)

²⁸ Tässä siis: YLE24, YLE Teema ja FST-D.

5.6 Profiili: Subtv

Digitaalinen Subtv-kanava näkyy myös kaapelissa. Kaapeliteitse se lähettää varsinaista ohjelmaa arkisin noin 10 tuntia ja viikonloppuisin noin 12 tuntia vuorokaudessa. Loput vuorokauden tunnit kanava tarjoaa chat- ja peliohjelmia. Internet-sivuston mukaan Subtv lähettää digitaalisena tällä hetkellä (heinäkuu 2002) kanavan prime time -ohjelmiston keski-illasta noin puoleenyöhön. Subtv:n ohjelmat koodattu lehdistä kaapelitarjonnan ohjelmatiedoista, ja niistä poistettu tv-chat -ohjelmat.²⁹ Näin saatiin Subtv:lle 52,5 tunnin viikoittainen ohjelma-aika. Se on oletettavasti hyvin lähellä digitaalisten lähetysten todellista viikkotuntimäärää, sillä muut kuin chat-ohjelmat alkoivat viikoilla 42-43 pääosin illalla. Ainakin parhaan katseluajan tarjonta, miltei 30 tuntia viikossa, kertoo nimenomaisesti digitaalisen ohjelmiston ominaisuuksista.

Subtv on ”suunnattu ennakkoluulottomille katsojille, joita yhdistävät enemmän kaupunkilaisuus ja nuorekas asenne kuin ikä”. Kanavan ohjelmisto määritellään koostuvaksi ulkomaisista sarjoista ja elokuvista sekä kotimaisesta tuotannosta; erityisesti korostetaan tv-sarjoja, animaatioita, elokuvia sekä chat- ja peliohjelmia.³⁰ Kanavan ohjelmaprofiili syksyllä 2001 kertoo samaa. Selvästi suurimmat ohjelmaluokat olivat viihde ja ulkomainen fiktio, jotka muodostavat osapuilleen kolme neljäsosaa kanavan tarjonnasta. Prime time -aika nosti hieman palveluohjelmien osuutta, mikä käytännössä johtui päivittäisestä jooga-ohjelmasta nimeltä *Joogamatto*. Uutis-, ajankohtais-, urheilu-, lasten- tai opetusohjelmia kanava ei tarjonnut lainkaan (**kuvio 5.6**).

Viihde- ja fiktiopainotteiselle profiililleen tyypillisesti Subtv painotti pohjoisamerikkalaista ohjelmistoa, joka muodosti miltei 70 prosenttia syksyn 2001 tarjonnasta (**taulukko 5.1.2**). Vaikka sarjamuotoisuutta ei ole tässä yhteydessä erikseen tarkasteltu, Subtv:n voi sanoa rakentuvan käytännössä täysin sarjamuotoisista ohjelmista, joista suuri osa on uusintoina esitettäviä MTV3:n sarjoja.

Ohjelmaesimerkkejä suurimmista ohjelmatyypiluokista viikoilta 42-43/2002:

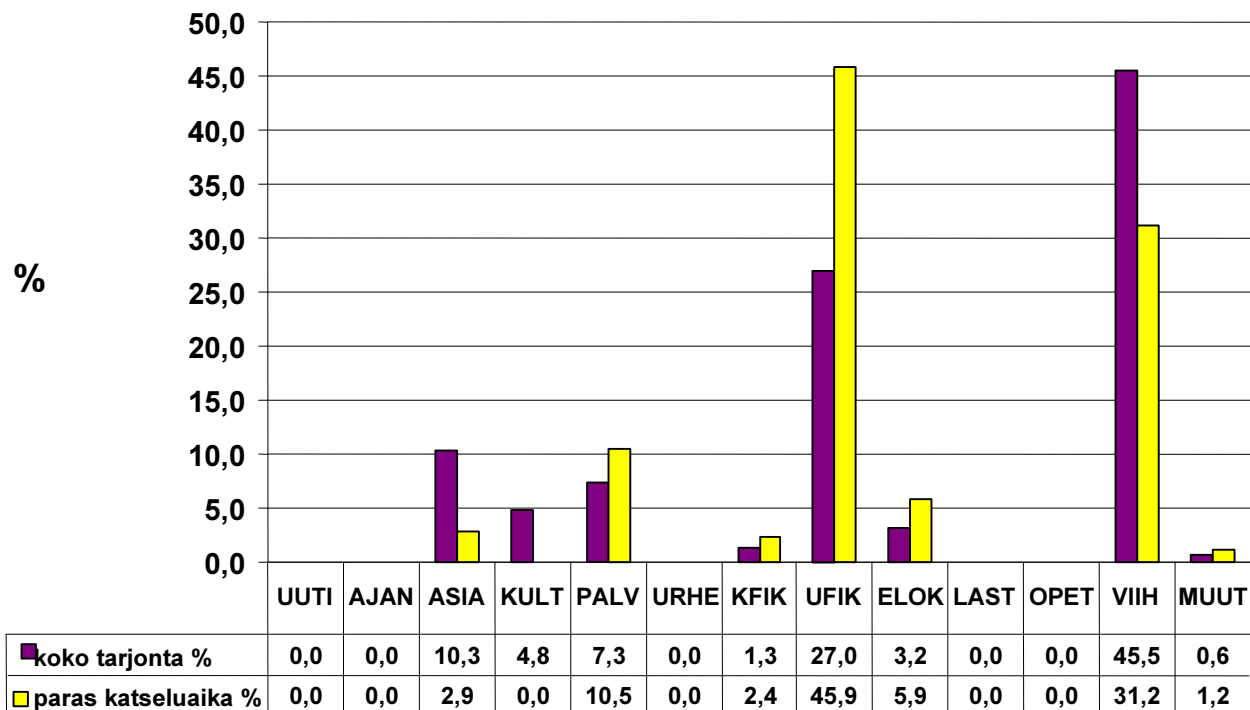
Ulkomainen fiktio: *Villi Pohjola*; *A-team*; *Avaruusasema Alfa*; *Beverly Hills 90210*; *Martial Law*; *X-Men*; *Beavis & Butthead*; *Kupla*; *2gether*; *M.A.S.H*

Viihde: *Late Night with Conan O’Brian*; *Tuubi*; *Saturday Night Live*; *Selviytyjät*; *Monty Pythonin lentävä sirkus*

²⁹ Subtv:llä tv-chatit saivat keskimäärin miltei 16 tuntia ohjelma-aikaa vuorokaudessa, lähinnä myöhäisillalla, yöllä, aamulla ja aamupäivällä. Viikoilla 42-43 kanava tarjosi 41 chat-ohjelmaa (mm. *Chatshow*, *Pelichat*, *Subchat*, *Subyöchat*, *Deittichat*), joiden kestot vaihtelivat reilusta tunnista jopa seitsemään tuntiin.

³⁰ Ks. www.sub.tv; myös www.digitv.fi

Kuvio 5.6. Subtv:n ohjelmisto ohjelmatyypeittäin syksyllä 2001 (%)

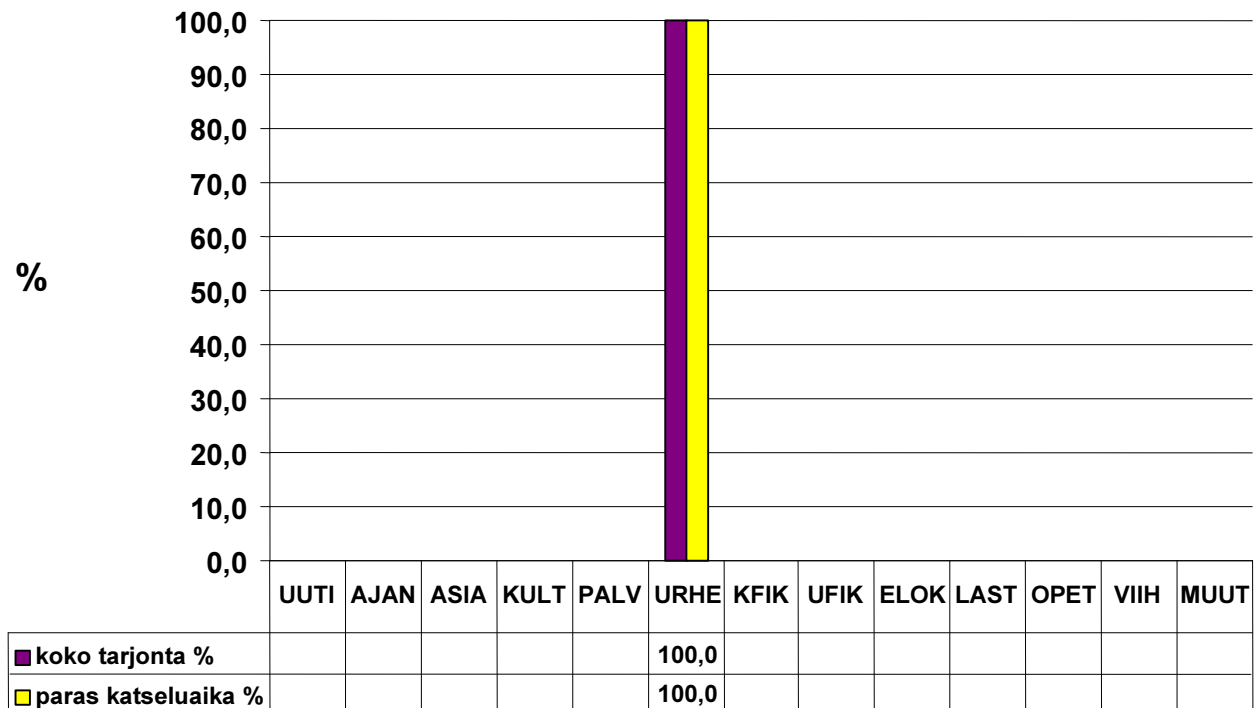
5.7 Profili: Urheilukanava

Urheilukanavan esittely määrittelee sen tarjoavan urheilulle ”ensi kertaa parasta katseluaikaa”.³¹ Tavoitteena on palvella laajaa urheilun kohderyhmäkirjoa. Samoin kerrotaan urheilua esitettävän kaikkia eri ohjelmatyyppejä käyttäen.³² Tässä selvityksessä urheiluohjelmat on kuitenkin määritelty ohjelmien asiasisällön mukaan (esim. *Urheilu-uutiset* lasketaan urheilu-, ei uutisohjelmiksi). Siitä johtuen Urheilukanavan ohjelmaprofiili muodostui tässä tarkastelussa kovin yksiviivaiseksi – kanava koostuu ainoastaan urheiluohjelmista, jota se lähetti vajaat 33 viikkotuntia syksyllä 2001. Prime time –aikaan osui tarjonnasta hieman yli 16 viikkotuntia. Ohjelmisto oli käytännössä kotimaista. Satunnaisesta eurooppalaisesta tarjonnasta vastasi *UK Football Show*.

Ohjelmaesimerkkejä Urheilukanavan ohjelmista viikoilta 42-43/2002:

Urheilustudio, Illan ottelu: lentopalloliiga, Illan ottelu: salibandyliiga, V5 Ravit Vermo, ROCSport TV; V4 ja Päivän Pari, Peukaloruuvi, Ratsastusta: Nation’s Cup, Lätkästudio; Salibandystudio

Kuvio 5.7. Urheilutelevision ohjelmisto ohjelmatyypeittäin syksyllä 2001 (%)

³¹ Urheilulla on kahdeksan prosentin osuus analogisen tarjonnan parhaasta katselujajasta.

³² Ks. www.urheilukanava.tv; myös www.digitv.fi

6 VERTAILU RUOTSALASEEN TELEVISIOTARJONTAAN 2001

Ruotsin Granskningsnämnden för radio och TV on vuodesta 1997 alkaen tutkinut ja kuvannut ruotsalaista televisiotarjontaa vuosittaisissa raporteissa³³, osin tämän selvityksen tapaan. Vuoden 2001 Suomen ohjelmistoa onkin tässä selvityksessä haluttu soveltuvin osin vertailla Ruotsin tarjontaan.

6.1 Tutkitut ruotsalaiset televisiokanavat

Ruotsalainen televisiokenttä on osin suomalaisen kaltainen: siellä toimii kaksi julkisen palvelun kanavaa. Toisaalta Ruotsin kaupallinen televisio eroaa suomalaisesta siinä, että maanpäällisiä kanavia on vain yksi. Sen lisäksi Ruotsissa toimii useita satelliitti- ja kaapeliteitse välitettäviä kaupallisia kanavia.

SVT1 ja **SVT2** ovat Sveriges televisionin³⁴, Ruotsin julkisen palvelun yleisradioyhtiön kanavia ja vertautuvat siten Ylen TV1- ja TV2-kanaviin. Näiden ohella Granskningsnämndenin tutkimuksen kohteina ovat seuraavat kaupalliset kanavat: TV4, TV3, Kanal 5, ZTV, TV6 ja TV8.

Ruotsin **TV4** on vuonna 1992 aloittanut, alun perin analoginen ja kaupallisten joukossa ainoa maanpäällinen tv-kanava. Vuonna 1994 TV4 nousi Ruotsin katsotuimmaksi kanavaksi. Se on ”laatukanava, joka lähettää ohjelmistoa kaikille ruotsalaisille”³⁵. Valtakunnallisen kanavan lisäksi tv-yhtiöllä on 16 paikallistelevisiokanavaa, teksti-tv-palvelut ja neljä webtv-kanavaa.

Mediakonserni Modern Times Groupin Viasat-kanavaryppäeseen kuuluva **TV3** on tilattavissa kaapeliverkossa tai digitaalisesti satelliittikanavana, ja siten viiden miljoonan ruotsalaisen ulottuvilla. Sen ensisijainen tavoite on ”viihdyttää yleisöjä”³⁶.

SBS Broadcasting -konsernin omistama **Kanal 5** on samoin kaapeli- ja satelliittivälitteinen kanava, joka ”tekee ohjelmia moderneille ja aktiivisille ihmisille, pääpaino viihteessä, sarjoissa, ruotsalaisessa draamatuotannossa ja elokuvissa”³⁷.

Viasatin **ZTV** lähettää lähinnä musiikkivideoita ja elokuvia, vuodesta 2000 alkaen 24 tuntia vuorokaudessa. Sen kohderyhmänä ovat 12-35 -vuotiaat nuoret ja aikuiset.

Myös **TV6** on Viasat-kanava, oikeammin kahden kanavan yhdistelmä: Viasat Nature lähettää alkuillasta luonto-ohjelmia, Viasat Action puolestaan myöhemmin illalla toiminta-teemaisia sarjoja ja elokuvia.³⁸

³³ Ks. Svenskt TV-utbud 2001, Granskningsnämndens rapportserie nr. 9, Stockholm 2002; siitä ja muista raporteista lisätietoja, ks. www.grn.se.

³⁴ www.svt.se

³⁵ www.tv4.se

³⁶ www.tv3.se

³⁷ www.kanal5.se

³⁸ www.tv6.se

TV8 on Viasatin uutis-, ajankohtais- ja asiaohjelmiin keskittyvä kanava, joka lisäksi hankkii osan ohjelmistoa BBC:ltä ja The History Channelilta.³⁹

6.2 Ruotsalaisen ja suomalaisen selvityksen verrannollisuus

Ruotsalaisen ja suomalaisen tv-tarjonnan tarkasteluun käytetyt aineistot ja menetelmät poikkeavat toisistaan siinä määrin, että järin yksityiskohtaista vertailua ei voida toteuttaa. Ruotsalaisen selvitys ei ole suomalaisen tavoin lyhyt projektiluonteinen hanke, vaan erillisen tutkimuslaitoksen toteuttama päätyö. Täten sekä Ruotsin aineisto- että tutkimusresurssit ovat suuremmat, ja mahdollistavat paitsi useamman kanavan tarkastelun, myös Suomen selvitystä laajemman, 17 viikon otannan⁴⁰. Suomen vuosien 2000 ja 2001 selvityksissä on hyödynnetty tv-mittaritutkimuksen vakiintunutta luokitusrunkoa ja aiemman tutkimuksen (Hellman 1999) monipuolisuusanalyysia pidemmän aikavälin vertailun mahdollistamiseksi. Ruotsin selvityksessä on puolestaan käytössä yksityiskohtainen 134 ohjelmaluokan koodausmenetelmä. Toisaalta monipuolisuuden kuvaamisessa ei käytetä suomalaisessa selvityksessäkin omaksuttua, laajasti käytössä olevaa suhteellisen entropian mittaria.⁴¹

Ruotsin ja Suomen selvitykset jäljittävät kuitenkin samankaltaisesti televisiotarjonnan kehityssuuntauksia. Siksi ne mahdollistavat karkean tason kanavavertailun ohjelmatarjonnan informatiivisuuden ja viihteellisyyden akselilla. Vertailussa poiketaan muualla tässä selvityksessä ja Suomalainen tv-tarjonta 2000 -raportissa käytetystä luokittelusta. Vertailtavuuden vuoksi suomalainen aineisto on kategorisoitu ruotsalaista luokitusta mahdollisimman tarkkaan noudattaen seuraavasti:

Informatiiviset ohjelmat:

- 1 Uutiset
- 2 Ajankohtaisohjelmat
- 3 Asiaohjelmat, poikkeuksena nk. tosi-tv –tyyppiset *rekonstruktio-* ja *docusoap* -ohjelmat, jotka on tätä vertailua varten Ruotsin tapaan sisällytetty viihteellisiin ohjelmiin.
- 4 Kulttuuriohjelmat
- 5 Palveluohjelmat. Ruotsin luokittelusta poiketen ei palveluohjelma-luokkaan sisällytettyjä ruokaohjelmia ole tässä kategorisoitu viihteellisiksi ohjelmiksi, lukuun ottamatta ruokateemaisia kisailuja kuten *Kokkisota* (MTV3), jotka on lähtökohtaisestikin koodattu viihdeohjelmien luokkaan. Tämä ero ruokaohjelmien luokittelussa on kuitenkin karkean vertailun kannalta merkityksetön.
- 11 Opetusohjelmat

Viihteelliset ohjelmat:

- 7 Kotimainen fiktio
- 8 Ulkomainen fiktio
- 9 Elokuvat
- 12 Viihdeohjelmat

³⁹ www.tv8.se

⁴⁰ Viikot 4, 7, 9, 13, 16, 17, 20, 22, 25, 29, 33, 39, 41, 46, 47 ja 50.

⁴¹ Tätä tutkimusta varten on testattu ruotsalaisen selvityksen ohjelmaluokkien transponoimista vastaamaan suomalaista luokitusta, mikä ei kuitenkaan tuottanut tarpeeksi yhdenmukaista aineistoa.

Urheiluohjelmat:

6 Urheilu

Lastenohjelmat (10) ja muut ohjelmat (13) on jätetty vertailun ulkopuolelle.

Lisäksi vertailtavuuden vuoksi *prime time* -aika on tässä luvussa määritelty Ruotsin mukaan: siihen lasketaan ohjelmat, jotka alkavat aikavälillä 19.00-21.59 (toisin kuin tämän raportin muissa osissa, jolloin parhaaseen katseluaikaan lasketaan ohjelmat, jotka alkavat aikavälillä 18.05-22.05).

6.3 Kanavavertailu

Kun suomalainen valtakunnallinen tv-tarjonta oli 397 viikkotuntia eli 57 tuntia vuorokaudessa, yhteenlaskettu ruotsalainen tv-tarjonta kahdeksalla kanavalla ylsi vuonna 2001 yhteensä noin 140 tuntiin vuorokaudessa. Eniten ohjelmia lähettivät ZTV ja TV8 (24 tuntia vuorokaudessa). Julkisen palvelun SVT1 lähetti noin 16 tuntia, SVT2 8 tuntia päivässä. Julkisen palvelun kanavat ja toisaalta musiikkivideoihin keskittyvä ZTV olivat kärjessä ruotsalaisen ohjelman tarjoajina. TV3 ja Kanal5 puolestaan tarjosivat suurimman määrän amerikkalaisia ohjelmia, reilut kolme neljännestä ohjelmistostaan. TV6 ei lähettänyt lainkaan ruotsalaista ohjelmaa. Kaiken kaikkiaan julkisen palvelun kanavat tarjosivat suurimman kirjon eri maalaisia ohjelmia. SVT1 profiloitui uutisten tarjoajaksi, SVT2 puolestaan asiaohjelmiin. Niin kutsutut ”sekaohjelmat”⁴² olivat tyypillisiä Kanal5: lle ja TV4:lle; TV4 tarjosi eniten viihdeohjelmia. TV3 ja Kanal 5 lähettivät eniten tv-sarjoja. Lastenohjelmia nähtiin eniten SVT1:n, TV3:n ja Kanal 5:n ohjelmistoissa. SVT:n julkisen palvelun roolia kuvaa se, että etnisille ja muille vähemmistöille suunnattuja erityisohjelmia löytyi vain SVT1-kanavalta.

Taulukko 6.3 kuvaa ruotsalaisten ja suomalaisten kanavien informatiivista, viihteellistä ja urheiluohjelmatarjontaa viikkotunteina. Kanavat on järjestetty niiden tarjoaman kokonaisviikkotuntimäärän mukaan. Taulukosta käy ilmi, että Yleisradion viikoittainen ohjelmatarjonta oli vuonna 2001 hieman SVT:n tarjontaa suurempi. Yksittäisistä kanavista eniten ohjelmaa tarjosivat 24-tuntiset ruotsalaiset kanavat, informaatioon keskittyvä TV8 ja musiikkivideoille rakentuva ZTV. Yleisesti ottaen ruotsalaisten kaupallisten kanavien tarjoamat viikkotuntimäärät olivat suurempia kuin MTV3:n ja Nelosen.

Kuviot 6.3.1 ja 6.3.2 kertovat informatiivisten, viihteellisten ja urheiluohjelmien osuuksista kunkin kanavan tarjonnassa. Kanavat on jaettu kahteen eri kuvioon, selkeyttämään toisaalta julkisen palvelun, toisaalta kaupallisten kanavien keskinäistä vertailua. Kanavat on järjestetty kummassakin kuviossa informatiivisen ohjelmatarjonnan osuuden mukaan.

Kaikista kanavista ruotsalaisen kaupallisen uutiskanavan TV8:n kokonaistarjonta sisälsi eniten informatiivisia ohjelmia, sillä sen ohjelmistosta ei löytynyt lainkaan viihteellisiä tai urheiluohjelmia. Informatiivisuudessa TV8-kanavaa seurasivat Suomen julkisen palvelun TV1 (informatiivisia ohjelmia 66% tarjonnasta), Ruotsin julkisen palvelun SVT2 (62%) sekä

⁴² Kuten aiemmin on todettu (ks. esim. luku 2), ruotsalaisessa ohjelmaluokituksessa nk. ”sekaohjelmat” (*blandprogram*) sisältävät mm. eri tyyppiset tosi-tv -ohjelmat, ruokaohjelmat, aamu-tv -ohjelmat sekä viihteellisteemaiset talk show-, haastattelu- ja keskusteluohjelmat (väittänyt ja muut asiapainotteiset puheohjelmat sisältyvät asiaohjelmiin). Ruotsalaisen raportin informatiivisuus – viihteellisyys -luokituksessa sekaohjelmat on jaettu siten, että aamu-tv -luokka sisältyy informatiivisiin ohjelmiin, muut sekaohjelmat viihteellisiin ohjelmiin. Samaa käytäntöä noudatetaan myös tässä vertailussa.

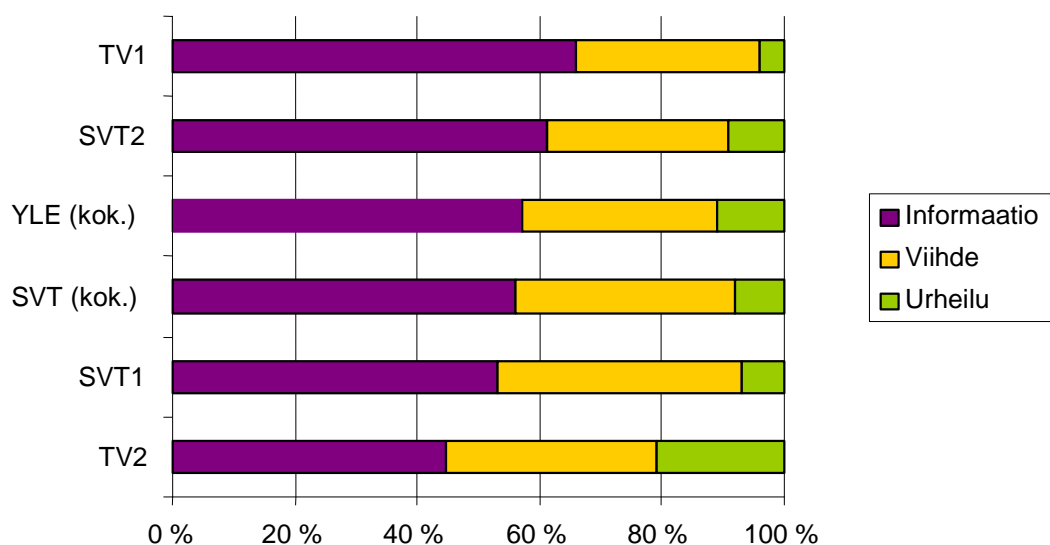
kaupallinen TV6 (55%), jonka ohjelmisto jakautui vuorokaudenajan mukaan selkeästi kahtia. TV6:n informatiivisen tarjonnan ylittävät tässä vertailussa kuitenkin sekä Suomen julkisen palvelun yhteenlaskettu informatiivisten ohjelmien osuus (YLE kok. 57%) että Ruotsin SVT:n vastaava osuus (56%). Suomalainen ja ruotsalainen julkinen palvelu näyttäytyvät tässä vertailussa kovin samankaltaisina; ainoa ero on urheiluohjelmien hieman suurempi osuus YLE:n kanavilla. Vaikuttaakin siltä, että SVT:n kanavatyönjaossa SVT1 on TV2:n kaltainen, vaikkakin TV2 tarjoaa selvästi enemmän urheilua kuin SVT1. SVT2 on puolestaan lähellä TV1:n profiilia.

Kaupallisten kanavien kokonaistarjonnan vertailussa MTV3 sijoittui informatiivisten ohjelmien osuudellaan heti TV8:n ja TV6:n jälkeen, kuitenkin selvästi näitä kahta ohjelmistoiltaan eriytynyttä ruotsalaiskanavaa viihteellisempain ohjelmistolla. Ruotsin TV4 oli lähellä MTV3:n profiilia. Suomalaista Neloskanavaa leimasi tässä vertailussa suuri urheiluohjelmien osuus.

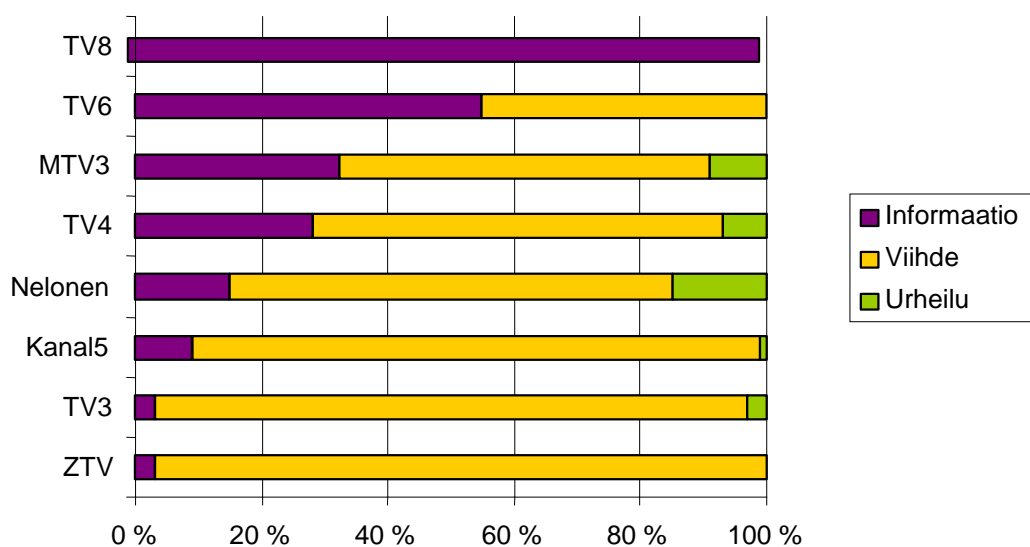
Taulukko 6.3. Informatiivisten, viihteellisten ja urheiluohjelmien määrä suomalaisilla ja ruotsalaisilla kanavilla 2001 (h/vko)

	Informaatio	Viihde	Urheilu	Yht.
YLE kok. (Suomi)	106	59	20	185
SVT kok. (Ruotsi)	97	62	13	172
TV8 (Ruotsi)	167	1	0	168
ZTV (Ruotsi)	5	152	0	157
TV3 (Ruotsi)	4	133	4	141
Kanal5 (Ruotsi)	12	117	1	130
TV4 (Ruotsi)	33	77	9	119
TV1 (Suomi)	72	32	5	109
SVT1 (Ruotsi)	59	43	7	109
MTV3 (Suomi)	34	61	10	105
Nelonen (Suomi)	13	60	13	86
TV2 (Suomi)	34	27	16	77
SVT2 (Ruotsi)	38	19	6	63
TV6 (Ruotsi)	23	19	0	42

Kuvio 6.3.1. Informatiivisten, viihteellisten ja urheiluohjelmien osuudet suomalaisilla ja ruotsalaisilla julkisen palvelun kanavilla 2001 (%)

Kuvio 6.3.2. Informatiivisten, viihteellisten ja urheiluohjelmien osuudet suomalaisilla ja ruotsalaisilla kaupallisilla kanavilla 2001 (%)

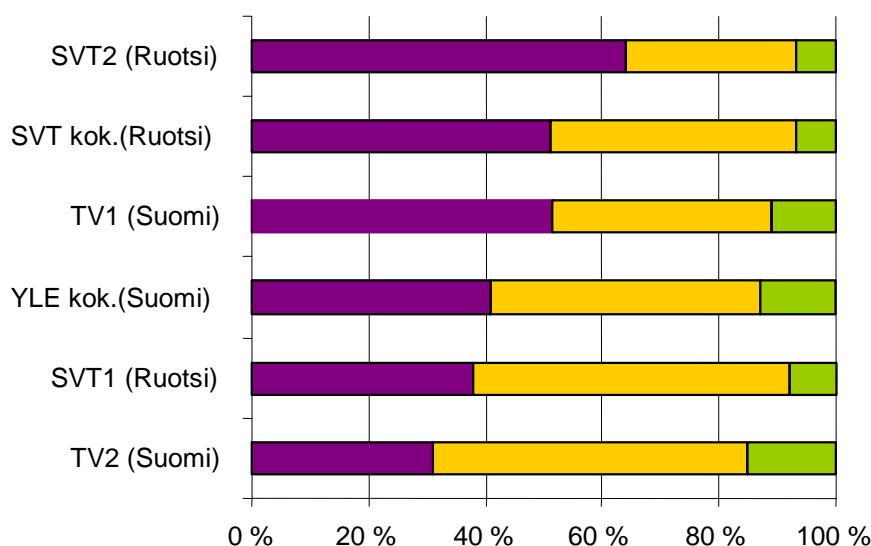
Kuviot 6.3.3 ja 6.3.4 esittävät ylläkuvan vertailun parhaan katseluajan osalta. Kaikkien kanavien vertailussa uutis-, ajankohtais- ja dokumenttikanava TV8 oli luonnollisesti parhaaseen katseluaikaankin kärjessä informatiivisten ohjelmien tarjoajana. Seuraavaksi suurimmat informatiivisten ohjelmien tarjoajat olivat prime time -aikana SVT2 (64%), TV6 (55%) ja TV1 (51%).

Paras katselu-aika muutti selvästi niin julkisen palvelun kuin kaupallistenkin kanavien ohjelmistojen painotuksia: Ruotsissa julkinen palvelu pitäytyi tällöin informatiivisempuna kuin Suomessa, kun taas ruotsalaiset kaupalliset kanavat viihteellistivät ohjelmistojaan suomalaisia enemmän.

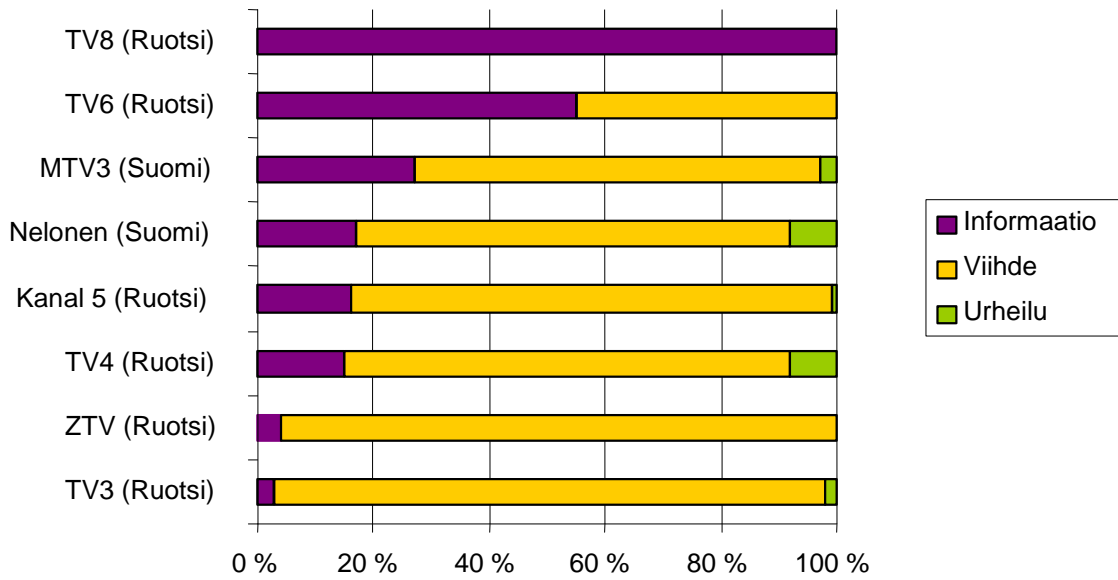
Julkisen palvelun kanavien keskinäisestä vertailusta käy ilmi, että parhaaseen katselu-aikaan SVT2 profiloitui TV1:tä selvemmin informatiivisten ohjelmien tarjoajaksi. Samoin SVT:n kokonaistarjonta ohitti tällöin informatiivisuudessa Yleisradion kanavien tarjonnan. Tämä osoittaa, että TV1 ”viihteellistyy” prime time -aikana enemmän kuin SVT2, kilpaillen siten selvemmin suomalaisten kaupallisten kanavien kanssa tänä aikana. Ruotsalainen julkinen palvelu taas näyttää erottautuvan informatiivisuudellaan, vaikkakin SVT1 kasvatti vuonna 2001 parhaaseen katselu-aikaan TV2:n tapaan viihteellistä ohjelmistoaan. YLE tarjosi edelleen prime time -aikaankin SVT:tä enemmän urheilua, niin yksittäisillä kanavilla kuin kokonaisuutenakin.

Kaupallisten kanavien vertailu parhaaseen katselu-aikaan korostaa puolestaan siitä, miten ruotsalaiset kanavat selkeästi profiloituvat tietynlaisen ohjelmiston tarjoajiksi ja/tai tiettyjen kohderyhmien kanaviksi. Tässä joukossa MTV3 ja Nelonen sijoittuivat informatiivisten ohjelmistojen tarjoajina heti bisnesspainotteisen ajankohtais- ja dokumenttikanan TV8:n sekä luonto- ja action-ohjelmiin keskittyvän TV6:n jälkeen. Tämä viittaa siihen, että suomalainen kaupallinen prime time tarjoaa kokonaisuutena ruotsalaisia kaupallisia kanavia selkeämmin monentyyppisiä ohjelmistoja. Varsinkin Ruotsin TV4 kevensi iltaisin tarjontansa: kanavan informatiivisten ohjelmien osuus laski koko tarjonnan 28 prosentista parhaan katseluajan 15 prosenttiin.

Kuvio 6.3.3. Informatiivisten, viihteellisten ja urheiluohjelmien osuudet suomalaisilla ja ruotsalaisilla julkisen palvelun kanavilla parhaaseen katselu-aikaan 2001 (%)

Kuvio 6.3.4. Informatiivisten, viihteellisten ja urheiluohjelmien osuudet suomalaisilla ja ruotsalaisilla kaupallisilla kanavilla parhaaseen katselu aikaan 2001 (%)

Liite 1: Ohjelmaluokitus

Suomalaista tv-tarjontaa tarkastellaan tässä raportissa 13-luokkaisen perusluokituksen kautta. Luokitus on lähellä tv-mittaritutkimuksen vuonna 1999 yhtenäistettyä luokitusjärjestelmää. Siten tämä raportti tarjoaa tietoa, joka vertautuu luontevasti kanavien omiin mittariaineistojen analyysihin. Samoin raportin ohjelmaluokitus luo perustan kaavailtuun vuotuisen seurantaan sekä muuhun jatkoraportointiin.

Erot tv-mittariluokitukseen on tehty lähinnä tasoittamaan luokkien kokoja. Asiaohjelmien luokasta on irrotettu erilliseksi palvelu- ja harrasteohjelmien luokka. Toisaalta musiikin hyvin pieni luokka on yhdistetty kulttuuriin. Lisäksi tv-mittariluokituksesta poiketen kulttuuridokumentit sisältyvät tässä raportissa kulttuuriohjelmiin, eivät asiaohjelmiin.

Raportin **perusluokituksen** ohjelmatyypit ovat seuraavat:

1 Uutiset (UUTI). Tähän luokkaan sisältyvät kanavien pääuutislähetykset sekä muut säännölliset uutislähetykset. Uutisiksi on koodattu myös erilliset talousuutislähetykset. TV1:n *Aamu-TV*:n ja MTV3:n *Huomenta Suomen* uutislähetys ei puolestaan ole eritelty erikseen, vaan ne on laskettu aamulähetysten mukana ajankohtaisohjelmiksi.

2 Ajankohtaisohjelmat (AJAN). Ajankohtaisohjelmia ovat säännölliset ajankohtaismakasiinit ja -keskustelut kuten esim. *A-Studio*, *A plus* tai *Tervo ja Päivärinta* (TV1); *Ajankohtainen kakkonen*, *Tänään otsikoissa*, *Kotimaa.Nyt* (TV2); *45 minuuttia* ja *Sunnuntairaportti* (MTV3); *20.20* ja *60 minuuttia* (Nelonen) Lisäksi luokkaan kuuluvat TV1:n ja MTV3:n aamutelevisiolähetykset, myös TV1:n *Vekkarit*.

3 Asiaohjelmat (ASIA). Asiaohjelmiksi on luokiteltu erilaiset asia-, reportaasi- ja dokumenttiohjelmien sarjat kuten *Avara luonto*, *Ulkolinja* tai *Lähitarina* (TV1), *Ekoisti* ja *Ympäristöuutiset* (TV2) tai *4D-dokumentit* (Nelonen). Samoin luokkaan kuuluvat saman genren perinteiset yksittäisohjelmat, jotka nekin usein esitetään yleisotsikon kuten *Ykkösdokumentti* (TV1), *Dokumenttiprojekti* (TV2) tai *4-D* (Nelonen) alla. Luokkaan on sisällytetty myös nk. tosi-tv -tyyppisiä ohjelmia, jotka sijoittuvat selvästi asian ja viihteen rajamaastoon. Näitä ohjelmia löytyy lähinnä Neloselta, esimerkkeinä *Helvetin naapurit*, *Aquanautit* tai *AXN*.

4 Kulttuuriohjelmat sekä musiikkitapahtumat ja -konserttitaltioinnit (KULT). Tähän luokkaan on sisällytetty sekä yksittäiset kulttuuria käsittelevät dokumentit että sarjaluontoiset ohjelmat, esim. *Valopilkku*, *Artur* ja *Kaken pesula* (TV1) tai elokuvaan erikoistuneet *Ensi-ilta* (MTV3). Myös konserttitaltioinnit kuuluvat tähän luokkaan; musiikin ympärille rakennetut nk. estradiviihdeohjelmat puolestaan on sijoitettu viihde-luokkaan.

5 Palvelu- ja harrasteohjelmat (PALV) (ei tv-mittaritutkimuksen luokituksessa). Tämä on hybridi ohjelmaluokka, jonka yhteinen nimittäjä on keskittyminen nk. human interest- tai ihmisten yksityisen alueen teemoihin. Usein ohjelmia leimaa katsojien puhuttelemisen kuluttajina pikemminkin kuin kansalaisina. Tähän luokkaan sisältyvät siten selvät kuluttamiseen ja palveluun liittyvät ohjelmat kuten *Akuutti* (TV2), *Joka kodin asuntomarkkinat*, *SALDO – kodin rahat*, ja *Fashion TV* (MTV3); kuluttamisen ja harrastamisen välimaastossa sijaitsevat kodinhoitoon, sisustamiseen ja ruokaan liittyvät ohjelmat (esim.

MTV3:n *Bon Appetit*, tai Nelosen *Soppakerho*), nk. *life style* -ohjelmat kuten TV1:n *Vierivät kivet* ja MTV3:n *Helmi* (MTV3) sekä matkailuohjelmat (TV2:n *Matkapassi*, Nelosen *Matkamies*); sekä harrasteohjelmat kuten esim. tietokonepelien *Tilt!* (Nelonen). Luokkaan kuuluvat yleisemmistä yhteiskunnallisista piirteistään huolimatta myös sellaiset ohjelmat kuten *Poliisi-TV* (TV2) ja *Karpolla on asiaa* (MTV3), aiheiden yksityistävän ja yksilöitä palvelevan käsittelytavan vuoksi. Samoin luokkaan sisältyvät myös hengellisten teemojen ympärille rakentuvat ohjelmat kuten *Pisara* (TV2).

6 Urheilu (URHE). Urheiluohjelmiksi on luokiteltu sekä urheilutapahtumat (suorat ja nauhoitetut) että urheilu-uutiset ja ajankohtaiset urheiluaiheiset ohjelmat (esim. TV2:n *Sportmagasinet*, ja *Hot Sport*, tai Nelosen *Sporttitähdet*).

7 Kotimainen fiktio (KFIK). Kotimaisen fiktion luokka koostuu kotimaisista fiktiivisistä sarjoista (esim. TV1:n *Kotikatu*, TV2:n *Kyllä isä osaa*, MTV3:n *Salatut elämä ja Taivas sinivalkoinen* MTV3 sekä Nelosen *Susirajalla*), taltioidusta ja erityisesti tv:lle tuotetusta draamasta (myös tv-elokuvat). Lisäksi fiktiiviset lyhytelokuvat (tässä: alle 60 min.) sisältyvät tähän kategoriaan.

8 Ulkomainen fiktio (UFIK). Ulkomaisen fiktion luokka vastaa kotimaisen fiktion luokkaa.

9 Elokuva (ELOK). Elokuviksi on koodattu sekä koti- että ulkomaiset fiktiiviset pitkät elokuvat, jotka on alun perin tehty elokuvateatterilevitykseen.

10 Lastenohjelmat (LAST). Tämä ohjelmaluokka perustuu kohderyhmään ennemminkin kuin ohjelmatyyppiin sinänsä: se sisältää makasiiniohjelmia (esim. TV1:n *Sohva* ja *Tiikeri*, tai TV2:n *Pikku Kakkonen*) ja fiktiota. Animaatioissa ero fiktio- ja lastenohjelmaluokkien välille on määritelty siten, että suomeksi puhuttu animaatio on lastenohjelma (esim. MTV3:n *Pokemon*), tekstitetty puolestaan fiktio (esim. MTV3:n *Simpsonit* ja *South Park*).

11 Opetusohjelmat (OPET). Opetusohjelmiin sisältyvät niin akateemiset, muodolliset opetusohjelmat (kieliohjelmat, *Ylen avoin yliopisto*, *Etälukio*, taltioidut luennot kuten *MTV-Akatemia*), koulu-tv:n ohjelmat (esim. TV1:n *Uutisjuttu* tai Nelosen *Breikki*), sekä taitoja opettavat ohjelmat (esim. TV1:n *Taito-TV*).

12 Viihde (VIIH). Luokkaan on sisällytetty niin peli- ja visailuohjelmat (*Maailman ympäri*, TV1, *Tuttu juttu*, TV2, *Kokkisota*, MTV3, *Haluatko miljonääriksi*, Nelonen), sketsi- ja estradiviihde (TV1:n *Hotelli Sointu*, TV1, Nelosen *Jussi Gaala*) kuin talk show -tyyppinen puheviihde. Puheohjelmien osalta jakoa onkin tehty aiheiden ja niiden käsittelytavan mukaan niin, että esimerkiksi *Punainen lanka* (TV2) on sisällytetty ajankohtaisohjelmiin, *Ben Fuhrmanin* mielenterveyttä käsittelevät keskustelut (TV1) palveluohjelmiin, ja esimerkiksi *Joonas Hytönen Show* (MTV3) ja *Stiller* (Nelonen) viihdeohjelmiin.

13 Muut (MUUT). Tähän luokkaan kuuluvat nk. täyteohjelmat sekä pieni määrä vaikeasti määriteltäviä hajaohjelmia: yhtäältä lottoarvonnot ja vastaavat, toisaalta taltioidut jumalanpalvelukset.

Ohjelmien luokittelusta vastasi tehtävään koulutettu koodaaja. Luokitusratkaisusta neuvoteltiin tarvittaessa niin että periaatteet selkiytyivät. Kun koodaaja ja kouluttaja testasivat luokittelun reliabiliteetin, yksimielisyysprosentti oli 98,3.

Perusluokituksesta on tiivistetty seuraava informatiivisten ja viihteellisen ohjelmien lisäksi jako kuvaamaan yleisempiä ajallisia ja kanavakohtaisia kehityssuuntia:

Informatiiviset ohjelmatyypit:

uutiset (1) - ajankohtaisohjelmat (2) - asiaohjelmat (3) - kulttuuriohjelmat (4) - palvelu- ja harrasteohjelmat (5) - opetusohjelmat (9). Aiemmasta selvityksestä poiketen on koodausluokituksen yksinkertaistamiseksi informatiivisiin ohjelmatyyppeihin sisällytetty myös ne konserttitaltioinnit, jotka kuuluvat kulttuuriohjelmien luokkaan, kun ne aiemmin sisällytettiin viihteellisiin ohjelmiin. Muutos ei kuitenkaan ole analyysin kannalta merkittävä ja koskee pääasiassa vain Ylen kanavia.

Viihteelliset ohjelmatyypit:

urheilu (6) - kotimainen fiktio (7) - ulkomainen fiktio (8) - elokuva (9) - viihde (12) - musiikki.

Luokittelun ulkopuolelle jäävät lasten- ja muut ohjelmat.

Vertailussa ruotsalaiseen televisiotarjontaan (luku 6) käytetään myös informatiiviset – viihteelliset ohjelmatyypit -jatkumoa. Vertailun mahdollistumiseksi on yllä kuvattua luokitusta kuitenkin muokattu ruotsalaisen kategorisoinnin mukaan siten, että asiaohjelmiin (3) sisällytetyt tosi tv-tyyppiset viihteelliset dokumentit on luokiteltu viihteellisiin ohjelmiin. Samoin urheilu esitetään vertailussa omana luokkana.

Liite 2: Monipuolisuusmittari

Ohjelmiston monipuolisuutta selvityksessä on mitattu nk. suhteellisen entropian matemaattisella mittarilla, joka on tullut yleiseksi ohjelmarakennetutkimuksessa. Suhteellisen entropian indeksi (H) kuvaa eri ohjelmatyypin esiintymisen todennäköisyyttä ohjelmistossa. Mitä useampia ohjelmatyyppejä on tarjolla ja mitä tasaisemmin ne jakautuvat ohjelmistossa, sen suurempi on indeksiluku. Mitä suurempi on indeksin arvo, sen suurempi on katsojille tarjottu ohjelmiston monipuolisuus.

Indeksiluku saadaan selville laskemalla ensin ohjelmiston nk. absoluuttinen entropia (H_{abs}). Siihen tarvittava laskentakaava on seuraava:

$$H_{abs} = \sum -p_i \log_2 p_i$$

jossa p_i tarkoittaa kunkin ohjelmatyypin ohjelmistossa saamaa osuutta. Jos esimerkiksi uutisten osuus tarkastellulla jaksolla on 7,8 prosenttia, ulkomaisen fiktion osuus 20,2 prosenttia jne., absoluuttinen entropia lasketaan seuraavasti: $H_{abs} = -[(0.078 * \log_2 0.078) + (0.202 * \log_2 0.202) + \text{jne.}]$.

Suhteellinen entropia puolestaan lasketaan jakamalla saatu H_{abs} :n arvo sen maksimiarvolla ($H_{max} = \log_2 N$):

$$H = \frac{H_{abs}}{H_{max} = \log_2 N}$$

jossa N edustaa analyysissä käytettyjen ohjelmatyypien määrää. Esimerkiksi käytettäessä 13-luokkaista ohjelmarakennetta, absoluuttisen entropian maksimiarvo $H_{max} = \log_2 13 \approx 1.114$.

Suhteellisen entropian indeksin miniarvo on 0 (kaikki ohjelmat yhdessä ohjelmaluokassa) ja maksimiarvo 1 (kaikissa ohjelmaluokissa yhtä paljon ohjelmia). Mittari käyttäytyy logaritmisesti, minkä johdosta muutos 0,80:stä 0,90:een on huomattavasti dramaattisempi kuin 0,40:stä 0,50:een. Ts. mitä korkeampi indeksiluku kanavalla on, sen vaikeampaa monipuolisuuden lisääminen on. Mittarilla laskettavaa tunnuslukua on tulkittu niin, että 0,00-0,34 edustavat erittäin vähäistä monipuolisuutta, 0,35-0,54 vähäistä, 0,55-0,69 keskimääräistä, 0,70-0,79 suurta ja 0,80-1,00 erittäin suurta monipuolisuutta.⁴³

⁴³ Mittarista lisää ks. Hellman (1999) From Companions to Competitors ja Hellman (2001) Diversity – An End in Itself.

Liite 3: Liitetaulukot ja -kuviot

Liitetaulukko A. Esimerkkiviikolla 7/2001 esiintyneet ohjelmanimikkeet ohjelmatyypeittäin

	TV1	TV2	MTV3	Nelonen
UUTI	EuroUutiset, FST: Kortnytt, FST: Kvällsnytt, FST: TV-nytt, Tv-uutiset, Tv-uutiset ja sää, Tv-uutiset ja Viiden talous, Tv-uutiset YLE24, Uutisotsikot, Viittomakieliset uutiset	Alueelliset lähetykset, FST: Kvällsnytt, Kakkosen talvisää, Tv-uutiset, Tv-uutiset ja Kuuden talous, Viikonlopun sää	Kolmen Uutiset, Kymmenen Uutiset, Lounasuutiset, Seitsemän Uutiset, Talousuutiset, Uutiset ja sää, Viiden Uutiset, Viikon sää Yhdeksän Uutiset	Huomisen sää, Kahdeksan uutiset, Kuuden uutiset, Myöhäisuutiset, Talousuutiset, Yhdentoista uutiset
AJAN	A plus, A-studio, A-studion Atlas, A-talk, Rannikkokanava, Kanal 1, Lauantaivekkari, MOT, Sunnuntaivekkari, Ykkösen aamu-tv, Haastattelijana Mirja Pyykkö, Nobelpalkitut keskustelevat,	Ajankohtainen kakkonen, 360 grader, Kanal 2, Kotimaa.Nyt, Silminnäkiä, Tänään otsikoissa, Punainen lanka	Huomenta Suomi, 45 minuuttia, Sunnuntairaportti	60 minuuttia 20.20
ASIA	Avara luonto, Basaari, vi.tweens, Euroopan liput liehuvat, Hauska tutustua, Lähitarina, Prisma, Ulkolinja, Ykkösdokumentti, Nukkien suusta, Villaa ylle – norjalainen villapaita	Ekoisti, Ympäristöuutiset, Elämäni eläimet, Euroopan Vuoksi: Raivon kyyneleet, K-merkitty, Höyryveturilla Intiassa, Kadut kuin kultaa, Ruotsalaishaa-veita, Iloa luonnosta, Kemikaaleja ruuassa, Omakuva, Pohjantähden alla: Häjyyn morsian, Salpausselän kisat 1936, Suomi eilen elokuvan silmin, Väylä ja valta,	Kultainen avain, Eläinten pelastuspartio	4D: Sodan värit 2, Vuosisadan valokuvat, Helvetin naapurit, Kaiken maailman viihdettä, Luonto kutsuu: Aqanautit, Pikku riiviöt, TosiTV, Voitto-mainoselokuvakil-pailun parhaat

		Dokumenttiprojekti FST: Dokumentti, Kultainen kurjuus, Tahdon, Lentokenttä		
KULT	Nordiska giganter, Kulttuuridokumentti: Loistavat Coenin veljekset, Tuhat vuotta, sata kirjaa, Artur, Luovuuden lähteillä, Kaken pesula, Kölnin triennale 2000: Rautavaara..., Mestarin siveltimestä, Pop- komissio, Sinun tähtesi: Tangon taikaa, Valopilkku	Martti Suosalo: tanssin, laulan, puhun, Artur, FST: Avanti! Kesäkonsertissa, Dynamo, Soolo, Pori Jazz Files: Blueskingit	Ensi-ilta	
PALV	SICSAC, Laki & Oikeus, Maailman muotia, Vierivät kivet	Akuutti, Hyvää työtä, Kuuskyt ja risat, Makupalat, Matkapassi: Villi elämys, Musiikkijumalanpa I-velus, Pisara, Poliisi-tv	Bon Appétit, Fashion TV, helmi, Joka kodin asuntomarkkinat, Karpolla on asiaa, Saldo – Kodin rahat, SexTV, Tilt!	Lemmikki-tv, Matkamies, Rikosraportti, Soppakerho, Sunnuntain matkaopas
URHE	Ei mitään ilmaiseksi, MM-hiihdot 2001, Urheiluruutu, Yleisurheilun Tähtien kisa, Yöpelit	Finlandia-hiihto 2001, Sportmagasinet, Hot Sport, Jalkapalloa MM- hiihdot 2001, Peliuutiset, Rahkamo-Kokko: Tango Café, Ruotsin ralli, Urheilu-uutiset, V75 ravit, Veikko Kankkonen ja Niilo Halonen	Alppihiihtoa, Koripalloa, Motor Forum, Päivän pari, SM-liiga Hockey Night, Tulosruutu	NHL PowerWeek, Sporttitähdet: Aki Parviainen, UEFA Champions League, Urheilu- uutiset
KFIK	Falkenswärdin mööpelit, Kotikatsomo: Seitsemän, Uusi Kino: A Girl Bathing...	Kyllä isä osaa, Siperian nero	Korkeajännitystä, Salatut elämät, Taivas sinivalkoinen	Ou Nou, Susirajalla

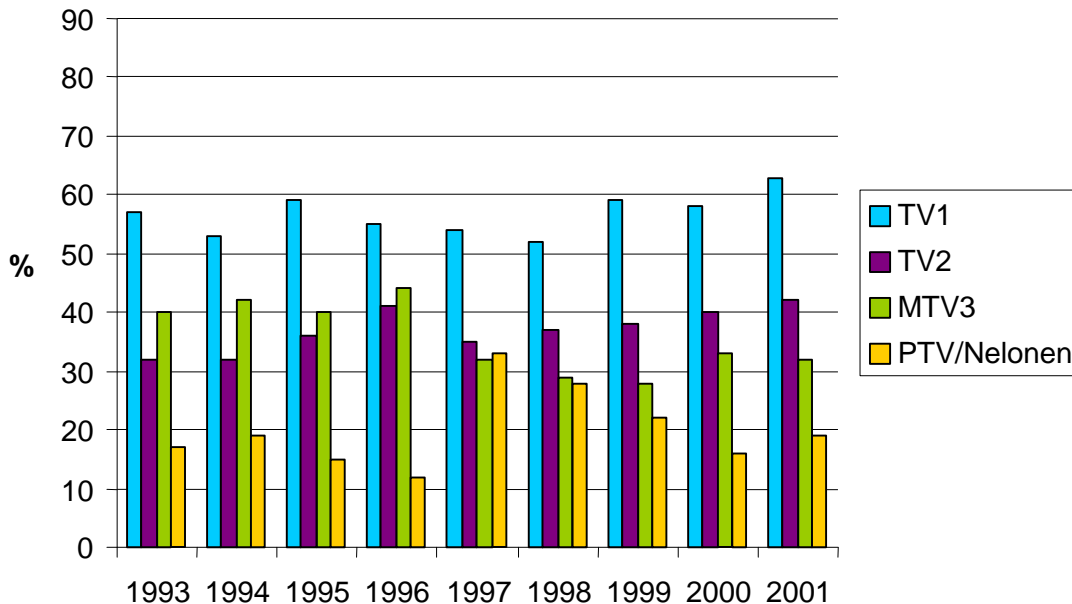
UFIK	Anna ystävämme, Avaruuden tuntua, Daria, Etanoita, FST: De Raffiga Riddarna, Frasier, Holby Cityn sairaala, Hetty ratkaisee Jazzanimaatio, Klaani, Likkojen kesken, Minun perheeni, Nolla käytöksessä, Pelottaako, Perhelääkäri, Rakkauden koetinkiviä, Sohvanvaltaajat, Syteen ja saveen, Tehdas, Toisten lapset, Uusi Kino: Täyskäännös, Yorkshiren etsivät	Bonanza, Anna Holt, Hiljaiset vedet, Intohimon tuulet, Karvinen, Kova laki, Pimeyden sydän, Siska, Suurkaupunkien sielut, Unelmien saari, Uutispuuroa, Vanha kettu, Varustamo, Ääriajoilla	Ally McBeal, Beverly Hills 90210, Buffy vampyyrintappaja, Dharma & Greg, Dynastia, Frenedit, Harkittu murha, Hotelli Seger, Kauniit ja rohkeat, Kippiari-Kalle, Kreisi kynäniekka, Kukkulan kuningas, Lassie, Lisa ja pojat, Marienhof, Merenneito, Nakke Nakuttaja, Roswell, Salaiset kansiot, Simpsonit, South Park, Teho-osasto, Tikun ja Takun pelastuspartio, Tunteita ja tuoksuja, Twin Peaks, Schimanski, Wall Streetin pörssihait, Vielä kerran	70's Show, Arteenmetsästäjä, Addams Family, Ammu vaan! Baywatch, Dawson's Creek, Dilbert, Disney esittää, Elukka, Haku päällä, Hart to Hart, Herrasmiesliiga, Histeria, Hiljainen todistaja, Hämähäkkimies, Jesse, Jumanji, Kaikki rakastavat Raymondia, Katen kontit, Kellarin kunkku, Kutsukaa McCall, Liverpool 1, MIB, Pala omenaa, Poliisikoira Rex, Pää sekaisin, Sairaalaelämää, Silkkejä ja luoteja, Soprano's, Spin City, Star Trek, Sunset Beach, Sylvia – omaa luokkaansa, Tohtori tuli kaupunkiin, Tosi naisia, varokaa klovnia, Vartija, West Wing, Voittamattomat ritarit
ELOK	Kiipeäminen, Suomisen Ollin tempaus, Sähköinen kohtaaminen, Unelma onnesta	Go Now Kulkuri ja joutsen, Missä olet, Susan?, Quiz Show	Eden, Joe sedan..., PeeWeen suuri..., Shame, Teksasin paras..., The War	Gilbert Grape, Kameleontti, Matka onnelaan
LAST	Folk och rövare i ... Munksnäs, Nu är Nu, Oppåner å hitådit, lines, Kolem kaveria ja Jerry, Mikrosaippua, Pertsä	Arttu, Babar, Fredi, Anatole, Huvitutti, Kaukametsän pakolaiset, Pikku Kakkonen,	Flipper ja Lopaka, Marsupilami, Pokemon, Simalagrimm, Vili-kissan seikkailu, Äly ja	Alvin ja pikkuoravat, Digimon, Ivanhoe, Kahjokkaat, Puuha-Pete,

	ja Kilu, Se pikkuinen Lotta, Shirley Holmes ratkaisee, Sohva, Tiikeri, Viikon kirjaseikkailu.	Pikkukarhun tarinoita, Puistovahti Paavo Puska, Tontut, Veturi	väläys	Sissi
OPET	Etälukio, X-tra, FST: Barnens århundrade, Once upon a time,: Pussel, Stop! Om demokrati, Inside the British Isles, Kids English Zone, Kieli, kommunikaatio, kansainvälisyys, Koulu-tv: Ihmisiä, kulttuureja, Odysseus, Tekemällä näkemään, Uutisjuttu, Kulttuurin kääntämisen taakka, Molto piacere!, Pique-nique 2, Retkiä Italiaan, Taito-tv, Tiedefoorumi, Virtuaalikoulussa, Ylen avoin yliopisto: Ympäristö ja terveys, Yrityksenä Eurooppa, Etälukio Maantieto, Suomen historia käännekohtia		MTV-Akatemia	Breikki
VIIH	Magneetti, Hotelli Sointu, Iltalypsy, Maailman ympäri, Uutisvuoto	Mahdoton tehtävä, Se on siinä, Tuttu juttu show, Älä katso	BumtsiBum!, Greed, Hermunen, Joonas Hytönen Show, Jyrki, Jyrki Countdown, Kokkisota, Kuutamolla, Kymppitonni, Netti-Kymppitonni, Onnenpyörä, Speden Spelit (GSM Yöshow: juonnettu) ⁴⁴	Haluatko miljonääriksi?, Jussi Gaala 2002, Pepsi Chart, Stiller, Voitto kotiin!

⁴⁴ Suluissa olevat ohjelmat on poistettu varsinaisesta analyysistä ja täten kuvioista ja taulukoista, sillä ne eivät ole perinteisiä ohjelmia; lisäksi ne painottivat pitkän kestoensa vuoksi suuressa määrin kyseistä luokkia. Ohjelmista keskustellaan kuitenkin selvityksen tekstiosuudessa soveltuvien osin.

MUUT	Vikinglotto, Ykköskatsomo, (Uutisikkuna)	Käärme myyteissä ja riiteissä, Katkonen, (Uutisikkuna)	Kaksi sähköistä minuuttia, Karuselli-finalisti, Lotto ja jokeri, Luontopysäkki, Ruututoimitus, Vikinglotto, Voitto – vuoden parhaat, (Ostoskanava)	Lotto ja Jokeri, Paras kotimainen elokuva -äänestys, Vikinglotto, (www.nelonen.fi) (Ostosruutu)
-------------	--	---	--	--

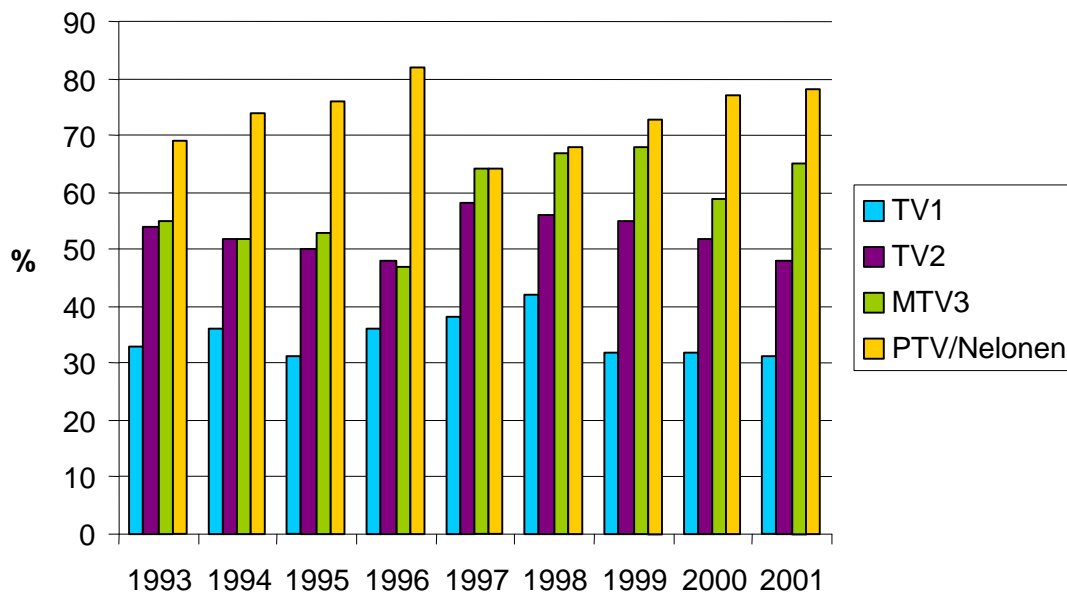
Liitekuvio A. Informatiivisten ohjelmien osuus kanavittain 1993-2001 (%)⁴⁵

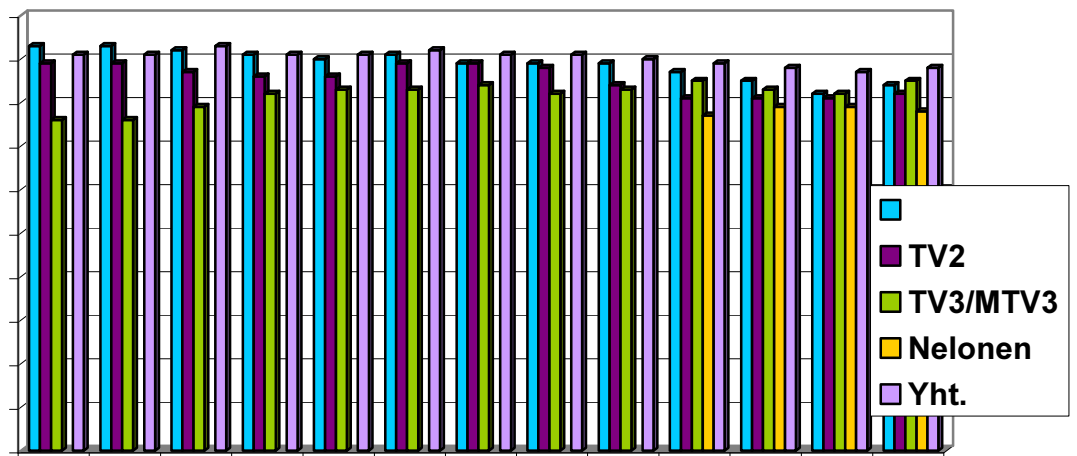
⁴⁵ Huomioitavaa kuvioista A ja B:

- 1) Vertailtavuuden vuoksi informatiiviset ja viihteelliset ohjelmistot on näissä taulukoissa määritelty kuten Tv-tarjonta 2000 –raportissa ja aiemmassa tutkimuksessa (Hellman 1999). Tässä poiketaan siis luvussa 24 esitetystä vertailusta, jossa ryhmittely oli tehty Ruotsin *Svenskt TV-utbud* -raportin mukaisesti.
- 2) Informatiivisia ohjelmatyyppejä ovat uutiset, ajankohtaisohjelmat, asiaohjelmat, palvelu- ja harrasteohjelmat, opetusohjelmat sekä kulttuuriohjelmat. (Vuoden 2000 selvityksessä ja Hellmanin tutkimuksessa on tässä yhteydessä erotettu kulttuuriohjelmista musiikkiohjelmat ja laskettu ne viihteellisiksi ohjelmiksi. Koodauksen ja raportoinnin yksinkertaistamiseksi ja yhdenmukaistamiseksi musiikkiohjelmat sisältyvät nyt kulttuuri-luokassa informatiivisiin ohjelmiin. Tämä tarkoittaa siis konserttitaltiointeja; estradiviihde luokitellaan määritelmällisesti viihdeohjelmiin kuuluvaksi. Tämä luokittelutarkennus ei kuitenkaan ole vertailun kannalta merkittävä).
- 3) Viihteellisiä ohjelmia ovat: urheilu, kotimainen fiktio, ulkomainen fiktio, elokuva ja viihde.
- 4) Luokituksen ulkopuolelle jäävät lastenohjelmat ja muut ohjelmat.
- 5) Vuodet 1993-1996 kertovat Nelosen edeltäjän PTV-kaapelikanavan tilanteesta, vuodet 1997-2001 Nelosesta.
- 6) Lähde vuosien 1993-1996 osalta Hellman (1999) *From Companions to Competitors*; vuosien 1997-2000 osalta *Suomalainen tv-tarjonta 2000* (2001).

Liitekuvio B. Viihteellisten ohjelmien osuus kanavittain 1993-2001 (%)

Kuvio C. Ohjelmiston monipuolisuus kanavittain ja kokonaisuudessaan 1988-2000 (%)⁴⁶

⁴⁶ Kuvioissa C ja D vuoden 1988-1996 luvut teoksesta Hellman (1999) From Companions to Competitors. Ohjelmien luokitus poikkeaa tässä selvityksessä käytetystä (vrt. luku 4).

Kuvio D. Ohjelmiston monipuolisuus kanavittain ja kokonaisuudessaan parhaaseen katseluaikaan 1988-2000 (%)

